

SYDDANSK UNIVERSITET

Den lunkede interesse for folketingsvalget på Færøerne

Hvad forklarer den relativt lave interesse for folketingsvalget på Færøerne?

What can explain the relatively little interest in the Faroe Islands for the Danish general election?

Kandidatspeciale

Skrevet af:

Uni Holm Johannesen

19. marts 1990

Vejleder:

Robert Klemmensen

Antal tegn: 175.613 inkl. mellemrum

Afleveret den 25. juni 2016

ABSTRACT

This thesis examines the relatively little interest in the Faroe Islands for the Danish general election. The study presented is motivated by the fact that whilst voter turnouts for the Faroese parliament election during the last 40 years have been around 86 per cent, Faroese participation in Danish general elections over the same period has been around 63 per cent.

The Faroe Islands is a self-governing nation within the Kingdom of Denmark but elects two representatives in the Danish parliament, Folketing. The Danish government is responsible for the security interests of the Kingdom of Denmark, including the Faroe Islands and Greenland. The Faroese political system comprises a democratically elected assembly called Løgting, as well as an administration, Landsstýrið, led by the Government of the Faroe Islands. The Faroe Islands is responsible for its internal affairs and a large part of its foreign affairs. The disjunction between Faroese and Danish foreign policy is evident in that Denmark is a European Union member state and the Faroe Islands is not. In classical political theory, second-order-elections are perceived as less important than first-order-elections and, thus, foster lower voter turnouts. As voters and political parties in the Faroe Islands take relatively little interest in the Danish parliament elections, this study proposes the question of how to define the Danish parliament election in a Faroese context.

Based on empirical research, this thesis argues that the relatively little turnout for the Danish parliament election in the Faroe Islands is due to a lack of Danish parliamentary influence on Faroese conditions. Furthermore, Faroese party leaders uphold that the two countries in the future negotiate more seriously a better solution for the cooperation between the two countries. An important issue in this discussion is the prospect of the Faroese representatives in the Danish parliament deciding the appointment of the Danish prime minister. This is considered undemocratic by Faroese politicians particularly because Faroese voters in the Danish parliament elections are not influenced by Danish internal policies.

“For os selvstyrefolk hersker der ingen tvivl om, at Færøernes Lagting er og i stadig højere grad må blive vort primære folkevalgte parlament. Folkestyret trives og virker bedst på nærmeste hold. Folketinget er vor sekundære lovgivende instans” (Bentsen 1988, 43).

Óli Breckmann, færøsk folketingsmand
i Folketingssalen februar 1983

INDHOLDSFORTEGNELSE

KAPITEL 1 - INDLEDNING

DEN LUNKEDE INTERESSE FOR FOLKETINGSVALGET	6
1.1 Problemformulering	10
1.2 Uddybning af emne.....	11
1.3 Afgrænsning	12

KAPITEL 2 - TEORETISK PRÆSENTATION

TEORETISKE FORKLARINGER PÅ VALGDELTAGELSE	13
2.1 De teoretiske overvejelser.....	13
2.2 Sofavælgeren bruger ikke stemmeretten.....	14
2.3 Den institutionelle forklaring på lav valgdeltagelse	14
2.4 Skepsis som forklaring på lav valgdeltagelse	16
2.5 Den rationelle vælger.....	18
2.6 Flere indikatorer påvirker valgdeltagelsen.....	20
2.7 Opsummering.....	22

KAPITEL 3 - METODISK PRÆSENTATION

METODISKE OVERVEJELSER	23
3.1 Indsamling af empiri.....	23
3.2 Dybdegående kvalitative interviews.....	23
3.3 De syv faser	25
3.4 Interviewets opbygning.....	26
3.5 De udvalgte informanter.....	27
3.6 Anvendte citater	29
3.7 Den kvantitative undersøgelse.....	29
3.8 Udvælgelse af respondenter	30
3.9 Udformning af spørgeskemaet.....	32
3.10 Pilotundersøgelse	34
3.11 Validitet og reliabilitet.....	34
3.12 Opsummering.....	35

KAPITEL 4 - HISTORISK PERSPEKTIV

MAGTRELATION I FORANDRING	36
4.1 Afgrænsning	36
4.2 Færøerne træder ind i rigsdagen	37
4.3 Protestvalg på Færøerne.....	39
4.4 Lagtinget genoprettes.....	40
4.5 Den politiske interesse stagnerer	41
4.6 Nationalbevægelsens gennembrud	42
4.7 Færøerne som et selvstyrede folkesamfund.....	44
4.8 Den udvidende lovgivningsmagt	45
4.9 Ordningen bliver diskuteret.....	47
4.10 Opsummering	48

KAPITEL 5 - BESVARELSE AF FØRSTE ARBEJDSSPØRGSMÅL

FOLKETINGET HAR BEGRÆNSET POLITISK BETYDNING	49
5.1 Folketinget har begrænset betydning	49

5.2 Investerer ikke den samme energi i valgkampen.....	51
5.3 Stillingen kan være en fordel for partierne.....	55
5.4 Valgkampen er præget af færøsk politik	57
5.5 Folketingsmedlemmerne agerer i fire roller.....	59
5.6 Partierne får penge og en stærk politiker.....	62
5.7 Partiformænd er skeptiske over for ordningen.....	64
5.8 Delkonklusion	66

KAPITEL 6 - BESVARELSE AF NÆSTE ARBEJDSSPØRGSMÅL

LAGTINGET HAR MEGET STØRRE BETYDNING..... 69

6.1 Skævhed i undersøgelsen	69
6.2 Større tilslutning til lagtingsvalget.....	70
6.3 Interessen for Folketinget er begrænset.....	71
6.4 Færøerne skal repræsenteres.....	72
6.5 Det er en borgerpligt at deltage.....	74
6.6 Forskellige grunde til ikke at deltage.....	77
6.7 Delkonklusion	80

KAPITEL 7 - KONKLUSION

DET FORKLARER DEN RELATIVT LILLE INTERESSE FOR FOLKETINGSVALGET..... 81

7.1 Folketingsvalget som second-order-election	81
7.2 Vælgerne vil repræsenteres i Folketinget.....	83
7.3 Vælgerinteressen kan ikke vækkes	84

LITTERATURLISTE 86

DEN LUNKEDE INTERESSE FOR FOLKETINGSVALGET

"De fleste færinger er ligeglade med folketingsvalget." (DR 2015a)

Under valgkampen til folketingsvalget i 2015 rapporterede DR fra Færøerne. Konklusionen var, at på øerne var ingen valgplakater i lygtepælene og ingen folketingskandidater, som delte pjecer ud på gaderne. Journalisten Thøger Kirk havde en klar fornemmelse af, at det danske folketingsvalg fylder ikke specielt meget på Færøerne, selv om de færøske stemmer kan ende med at få afgørende betydning for, hvem der bliver Danmarks statsminister (DR 2015a).

Politikens udsendte journalist, Jacob Svendsen, fik samme indtryk. Fra Færøerne rapporterede han, at interessen for folketingsvalget på Færøerne var lunket. Han påpegede i avisartikel, at der formentlig er længere mellem de færøske vælgere og Christiansborg, end der normalt er mellem de danske vælgere og Europaparlamentet. Folketingsvalget fanger bare ikke i Nordatlanten, observerede Svendsen på valgdagen:

"... heller ikke Tórshavn er præget af valgplakater, aktivister og politikere på stemmefiskeri. I medierne er valgkampen dog kommet i gang, og i den sidste uge op til valgdagen er der sædvanligvis plads til en vis afmålt fornemmelse af valgkamp i hovedstaden." (Politiken 2015)

Ved folketingsvalget den 18. juni 2015 var 23.576 færøske vælgere i stemmeboksene og satte kryds. 73 dage senere var lagtingsvalg på Færøerne. Den 1. september var 32.374 vælgere i stemmeboksene og satte kryds.

Interessen for folketingsvalget på Færøerne er lunket, og den giver tit anledning til debat på ude i Nordatlanten. Som en del af rigsfællesskabet har Færøerne to repræsentanter i Folketinget. Rigsfællesskabet er en betegnelse for det statslige forhold mellem Danmark, Færøerne og Grønland, der udgør de tre dele af Danmarks Rige. Færøerne har været repræsenteret i den danske folkevalgte forsamling siden 1851 med samme rettigheder og vilkår som de danske folketingsmedlemmer i Folketinget, fordi Danmark har blandt ansvaret for rigets udenrigspolitik, forsvarspolitik og valutapolitik. Men Færøerne har

også sin egen parlamentarisk forsamling, Lagtinget, som har den lovgivende magt over Færøernes indenrigspolitiske forhold. Færøerne kan dertil forhandle og indgå folkeretlige aftaler med fremmede stater, som fuldt ud angår overtagne sagsområder. Med andre ord har Lagtinget den største del af bestemmelsesretten over Færøerne.

Folketingets begrænsede betydning for Færøerne er fundamentet under diskussion om, hvorvidt det er nødvendigt, at Færøerne er repræsenteret i Folketinget (Jyllands Posten 2015). Den færøske folketingsmand Sjúrdur Skaale rejste atter diskussionen i folketingssalen den 1. marts 2016. Under en udvidet spørgetime med statsministeren påpegede han, at det er en grundlæggende forudsætning i et demokrati, at vælgere og skatteborgere er de samme personer:

"175 folketingsmedlemmer i Danmark repræsenterer de danske skatteydere og er valgt af dem. Så er der fire, som ikke er valgt af danske skatteborgere, men af grønlandske og færøske. De love, som vi vedtager i Folketinget, påvirker ikke vores vælgere og meget lidt vores samfund." (Javnaðarflokkurin 2015)

Forhenværende folketingsmand Edmund Joensen drøftede samme problematik i Politiken den 18. juni 2015. Han påpegede, at den færøske folketingsrepræsentation skal være påpasselig med at bruge mandatet på Christiansborg:

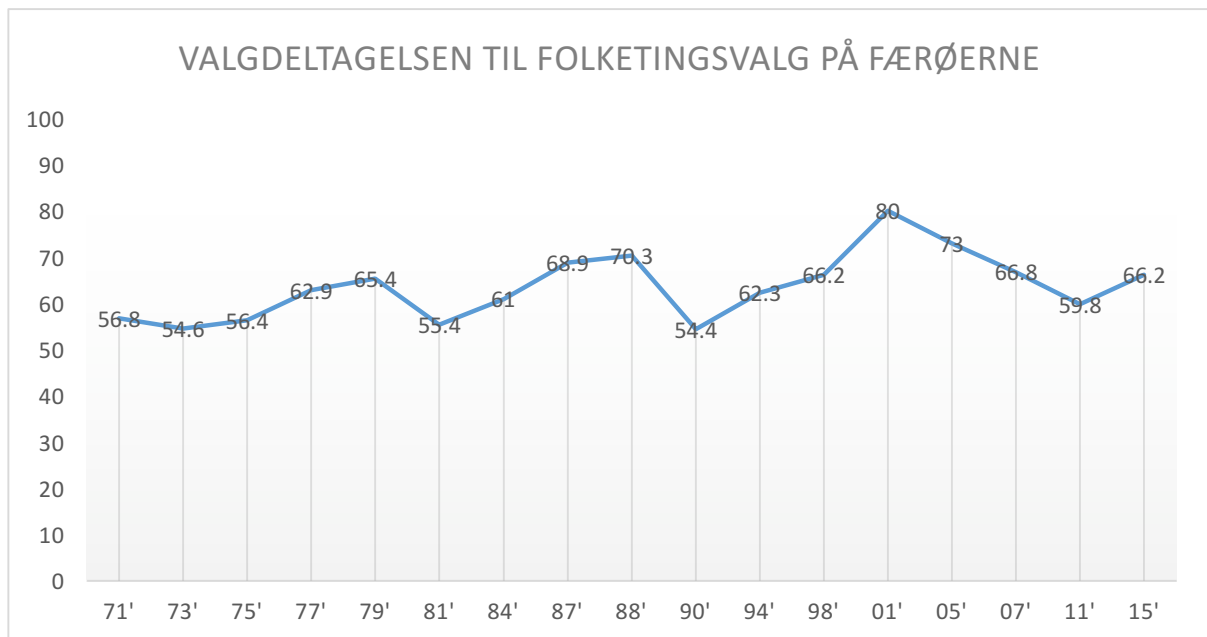
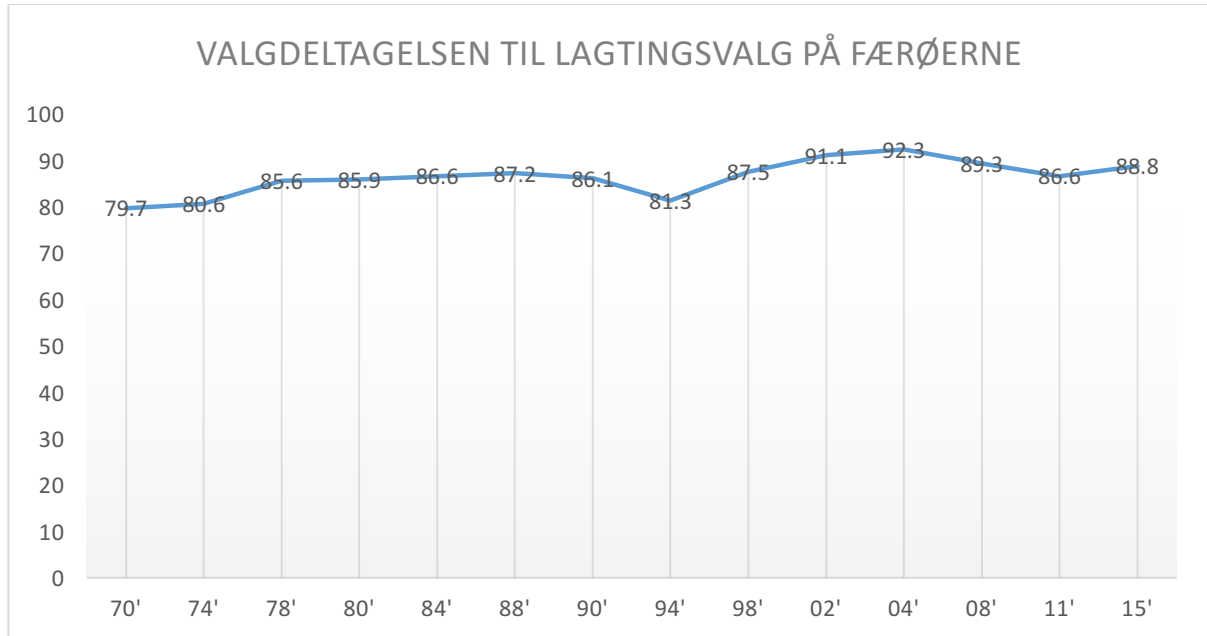
"Vi kan pålægge danskerne byrder, som vores vælgere ikke skal betale, men det vil vi ikke. Derfor skal vores magt bruges med behændighed. Vi kunne sætte vores indflydelse på auktion og sælge os til den blok i Folketinget, der byder højest – men det vil være uholdbart og useriøst." (Politiken 2015)

At den færøske folketingsrepræsentation kan forekomme uholdbar og useriøs, for at bruge Joensens formulering, er årsagen til, at diskussionen, hvorvidt Færøerne skal være repræsenteret i det danske parlamentariske forum, blusser op med jævne mellemrum. De færøske og grønlandske folketingsmedlemmer har efter jordskredsvalget i Danmark i 1973 været stærkt efterspurgt som sikkerhedsnet under den siddende danske regering. De færøske folketingsmedlemmer er ofte indgået som dele af regeringens parlamentariske grundlag, og deres stemmer har tit været med til at vedtage forslag i

Folketinget, som har været nødvendige for regeringens beståen (Bentsen 1988, 74). Endvidere er deres stemmer indgået i clearing-aftaler mellem regering og opposition, hvorved de uden direkte at have stemt for sådanne forslag, dog har medvirket til deres vedtagelse. Typisk har forslagene vedrørt forhøjede afgifter i Danmark (Bentsen 1988, 74). Og der har tit brug for de nordatlantiske stemmer for at sikre sig det nødvendige flertal. Situationen var blandt andet aktuel i 1984, da statsminister Poul Schlüter i visse tilfælde kun havde et beskedent flertal for sin politik, især fordi færøske Óli Breckmann var det afgørende mandat. TV2-aftalen faldt på plads takket være Óli Breckmanns stemme, og den færøske folketingsmand reddede også regeringen i kampen om den såkaldte påskepakke i marts 1986. Dette blev stærkt kritiseret i den færøske medier, fordi *“det skulle overlades til de folketingsmedlemmer, der er valgt i Danmark, at bestemme farven på den danske regering samt at føre den nødvendige politik der”* (Bentsen 1988, 87). Ydermere var en politisk byttehandel aktuel i 1998, da strukturreformen, kaldet Pinsepakken, skulle vedtages i Folketinget. Den socialdemokratiske statsminister Poul Nyrup Rasmussen fik flertal for pinsepakken, fordi Óli Breckmann, der ellers havde tilsluttet sig den konservative folketingsgruppe, undlod at stemme imod reform. Til gengæld skulle det færøske landstyre få en rimelig kompensation for Færøernes gæld til Danmark. Derudover sikrede den socialdemokratiske Jóannes Eidesgaard, at Poul Nyrup Rasmussen kunne forsætte som statsminister i 1998 (Berlingske 2015), og efter folketingsvalget i 2007 sad den borgerlige Edmund Joensen på det halvfemsindstyvende mandat i den borgerlig konstellation og holdt hånden under statsministeren Anders Fogh Rasmussen (DR 2015). Det kan altså have stor betydning for dansk indenrigspolitik, hvilke kandidater Færøerne sender i Folketinget.

Med udgangspunkt i disse eksempler sættes der på Færøerne og i Danmark med jævne mellemrum spørgsmålstejn ved, om færøske politikere skal have mulighed at have central indflydelse på intern dansk lovgivning. Især, fordi den færøske befolkning går ikke synderligt meget op i det danske folketingsvalg. Mange politikere og eksperter, blandt andet historiker Uffe Østergaard, vurderer, at siden anden verdenskrig har forholdet mellem Danmark og Færøerne ændret sig fra at være en enhedsstat til at være en union, idet at Færøerne overordnet har politisk suverænitet, som har overladet ansvaret for sin forsvarspolitik, valutapolitik og dele af udenrigspolitikken til Folketinget (Dimmalætting 2015).

At valgdeltagelsen til Lagtinget er betydelige større, har været tendensen i flere årtier. I gennemsnit har valgdeltagelsen til lagtingsvalget været 86,3 procent siden 1970. I samme periode har valgdeltagelsen i gennemsnit til folketingsvalget været 63,6 procent:

Graferne viser tydeligt, at færingerne ikke er ens interesserede i folketingsvalget som i lagtingsvalget. Men folketingsvalget på Færøerne kan være alt andet end uinteressant for den danske befolkning, fordi med udgangspunkt i en afdæmpet interesse og relativt lav valgdeltagelse kan valget blive afgørende for, hvem skal være statsminister i Danmark.

Men det er ikke kun befolkningen, som kan siges at have en lukket interesse for folketingsvalget. Det har de politiske partier såvel også. Udover at valgkampen er præget af få valgplakater og småt stemmefiskeri, som de danske journalister konkludere under valgkampen i 2015, har færøske politikere efter alt at dømme en begrænset interesse i at sidde i Folketinget. Et eksempel er, at republikanernes formand, Høgni Hoydal, blev valgt i Folketinget den 18. juni 2015, men han søgte orlov med det samme, fordi han ville hellere koncentrere sig om færøsk politik (Altinget 2015). Ydermere er arbejdsbyrden i Folketinget blevet beregnet tilstrækkelig lille, fordi Óli Breckmann, Jóannes Eidesgaard og andre forhenværende færøske folketingsmænd været medlemmer af Folketinget og Lagtinget samtidig.

1.1 Problemformulering

Dette projekt beskæftiger sig med den forholdsvis lave interesse for folketingsvalget på Færøerne. Formålet er at undersøge, hvorfor den færøske interesse for det danske Folketing er betydeligt mindre end det færøske Lagting. Det fører til følgende problemformulering:

**HVAD FORKLARER DEN RELATIVT LAVE INTERESSE FOR FOLKETINGSVALGET
PÅ FÆRØERNE?**

Problemformuleringen berører to aspekter: den relativt lave interesse blandt de færøske politikere og den relativt lave interesse blandt de færøske vælgere. Empirisk giver dette anledning til at undersøge arbejdsspørgsmålene:

- *Hvilken betydning tillægger de færøske politiske partier i folketingsvalget?*
- *I hvilken grad interesserer færøske vælgere sig for folketingsvalget i forhold til lagtingsvalget?*

Arbejdsspørgsmålene bliver en milepæle i opgaven som helhed og vil blive besvaret løbende for at nå frem til den endelige forklaring på, hvorfor interessen for

folketingsvalget på Færøerne er relativt lille.

1.2 Uddybning af emne

Ud fra den vedvarende diskussion om, hvorvidt ordningen med den færøske folketingsrepræsentation er legitim, samt at interessen for folketingsvalget på Færøerne er lunket, vurderes relevant at undersøge folketingsvalget nærmere. Valget af det færøske folketingsvalg som emne er baseret på en grundlæggende interesse for forholdet mellem Færøerne og Danmark. Emnet er interessant, fordi det er meget begrænset, hvad der foreligger af forskning og materiale om valgdeltagelsen til folketingsvalget på Færøerne. Ud over bogen *Den færøske folketingsrepræsentation under hjemmestyreordningen*, som rigsombudsmanden Niels Bentsen udgav i 1988, er den mest centrale viden baseret på meningsmålinger, som de færøske medier har produceret under de sidste mange valgkampe. Meningsmålingerne kan vise nogle tendenser, men uddyber ikke årsagen til, at færre færingerne vælger til folketingsvalg end til lagtingsvalg. Ambitionen med denne nærværende opgave er derfor først og fremmest at bidrage med viden om folketingsvalget på Færøerne.

Under valgkampen til folketingsvalget i 2015 gentog de færøske partiformænd, samt flere politiske kommentatorer, at færingerne fravælger folketingsvalget, fordi Folketinget er en fjern politisk institution, der ikke har nogen betydelig indflydelse på færøsk lovgivning (Kringvarp Føroya 2015a). Dette er uden tvivl en relevant betragtning, men antagelsen er aldrig undersøgt nærmere. Med udgangspunkt i dette vil jeg forsøge at enten bekræfte eller afkræfte de påstande, der er om den forholdsvis lave valgdeltagelse til folketingsvalget på Færøerne. Til det vil jeg som nævnt bruge arbejdsspørgsmålene, der bliver besvaret gennem to casestudier. Jeg vil interviewe samtlige færøske partiformænd om den betydning, de tillægger folketingsvalget på Færøerne. Derudover vil jeg foretage en survey-undersøgelse blandt færøske vælgere om, i hvilken grad de betragter folketingsvalget og folketingsrepræsentation relevant og nødvendigt. Det betyder, at opgaven kommer først og fremmest til at tage udgangspunkt i folketingsvalget i 2015. Casestudierne vurderer at kunne uddybe besvareselen af problemstillingen, som skal forklare den relativt lave interesse for folketingsvalget på Færøerne.

1.3 Afgrænsning

Specialet fokuserer udelukkende på folketingsvalget på Færøerne, herunder den færøske repræsentation i det danske Folketing.

Den følelsesmæssige debat om rigsfællesskabet har kørt på Færøerne i mere end 100 år, og færingerne har altid været splittede omkring spørgsmålet om selvstændighed. Fællesskabet mellem Færøerne og Danmark har været udsat for jævnlige gnidninger, og den færøske selvstyrefløj beskylder stadig den værende hjemmestyreordning som dansk overherredømme. Det er uden for specialets interesse at undersøge de udfordringer og uenigheder, der har præget rigsfællesskabets historie.

Det kunne være interessant at undersøge det danske syn på folketingsvalget på Færøerne og den færøske repræsentation i det danske Folketing, og i hvilken grad danske politikere og danske vælgere vurderer det problematisk, at Færøerne kan afgøre, hvem der bliver statsminister i Danmark. Finnur Erlendsson fra Fremskridtspartiet udtalte for eksempel i 1979, at det *"danske folk har vist et storsind (..) ved at give særordninger til Færøerne og Grønland for deres repræsentation i Folketinget. Men dette burde modsvares af en tilsvarende taktfølelse med hensyn til at optræde og blande sig i Folketingets beslutninger, når det gælder alene at pålægge hovedlandets befolkning (..) store økonomiske byrder"* (Bentsen 1988, 79). Mogens Lykketoft udtalte dog i 2015, at han ikke ser noget demokratisk problem i den nordatlantiske repræsentation i Folketinget, fordi Grundloven har udstyret dem med samme rettigheder og muligheder som alle andre folketingsmedlemmer, og dem syntes han, at de skal benytte sig af (DR 2015b). Det har jeg dog af den tidsmæssige begrænsning afgrænset mig fra. Grønland er også repræsenteret med to medlemmer i Folketinget. Den grønlandske folketingsrepræsentation bliver heller ikke undersøgt nærmere i denne nærværende opgave af tidsmæssige grunde. Jeg kommer primært til at fokusere på de færøske politikere og vælgere, der medvirker i folketingsvalget på Færøerne. Det vil sige, at projektet behandler heller ikke de færinger, der bor i Danmark og kan vælge til folketingsvalget i Danmark.

TEORETISKE FORKLARINGER PÅ VALGDELTAELGSE

I dette afsnit bliver den teoretiske ramme for specialet præsenteret. Kapitlet skitserer en måde at forstå demokratisk underskud og lunket politisk engagement, som kommer bedst til udtryk i lav valgdeltagelse. Teorierne har som udgangspunkt, at demokratisk underskud kan give grund til bekymringer i repræsentative demokratier som Danmark og Færøerne, fordi politikernes legitimitet svækkes.

Teorier om valgdeltagelse er vidtfavnende. I dette afsnit har jeg opsamlet dele af bestemte teorier, som vurderes relevante for opgavens problemstilling, som har til formål at forklare den relativt lave interesse for folketingsvalget på Færøerne.

2.1 De teoretiske overvejelser

For at kunne forklare den lunkede interesse for folketingsvalget på Færøerne, var jeg nødt til at tilpasse de udvalgte teorier, som bliver fremhævet i dette afsnit. Grunden var, at Færøernes position i Folketinget ikke kan sammenlignes med andre parlamentssystemer, fordi Folketingets lovgivningsmagt over færøske forhold er begrænset. Til sammenligning har Lagtinget på Færøerne som en del af Kongeriget Danmark betydeligt mere lovgivningsmagt end Holyrood i Skotland, som er en del af Storbritanniens monarki (BBC Radio 2014). Færøernes stilling i Folketinget kan heller ikke sammenlignes med Danmarks stilling i Europaparlamentet. Færøske journalister har ellers tidligere udtalt i danske medier, at ligesom danskerne føler, at Bruxelles er langt væk fra København, føler mange færinger, at København er langt væk fra Tórshavn (Thomsen 2015). Forholdene kan i en vis grad sammenlignes, men den afgørende forskel er, at Europaparlamentet har betydeligt mere indflydelse på intern dansk lovgivning end Folketinget har indflydelse på intern færøsk lovgivning. Andre relevante teoretiske aspekter omkring lav valgdeltagelse kunne heller ikke direkte overføres til færøske forhold, fordi Færøerne er et mikrosamfund. De fleste valgteorier behandler større samfund som for eksempel Danmark, Sverige og USA. Af samme grund måtte jeg være påpasselig med at bruge teorierne i en færøsk sammenhæng, fordi forholdene er betydeligt mindre, og distancen mellem politikeren og vælgeren er betydeligt mindre. Den teoretiske udfordring var derfor at finde og tilpasse teorier, som kunne bruges til at svare problemstillingen.

2.2 Sofavælgeren bruger ikke stemmeretten

Det blev fremhævet i kapitel 1, at flere færingar boykotter folketingsvalget. En person, der ikke stemmer ved valg, bliver i medierne kaldt en sofavælger. I 1964 definerede Jens Jeppesen og Poul Meyer sofavælgeren som *“en medborger, der ikke kunne overvinde sin ugidelighed, men forblev hjemme på sofaen i stedet for at opfylde sin borgerpligt og afgive sin stemme”* (Jeppesen og Meyer 1964, 11). Sofavælgeren blev her defineret som doven, fordi sofavælgeren valgte den komfortable siddeplads frem for sin demokratiske pligt og ret.

Begrebet sofavælgere fik med tiden tillagt en mere neutral betydning, og bliver nu brugt om en stemmeberettiget person, der ved valg undlader at afgive stemme, som de danske ordbøger definerer begrebet. Denne neutrale definition af sofavælgeren gør det muligt at fortolke og undersøge årsagen til, at en person ikke benytter sig af stemmeretten på en valgdag. Det kan være, fordi de ikke kan overvinde sin ugidelighed, som Jeppesen og Meyer udtrykte det, men det kan også være af ideologiske eller politiske overvejelser. Den neutrale definition bliver brugt i denne nærværende opgave.

Inden for statskundskaben bliver det vurderet, at jo mindre betydning et valg har, jo flere sofavælgere. Det bliver uddybet i det følgende.

2.3 Den institutionelle forklaring på lav valgdeltagelse

Et parlament er en politisk forsamling, der kan formulere og vedtage love på vegne af befolkningen. Alle lande har en bestemt parlamentarisk forsamling, som befolkningen, politikerne og medierne anser mest betydningsfuldt. I den forbindelse skelnede Philip Norton med inspiration fra Michael Mezey mellem tre parlamenter (Judge & Earnshaw 2008, 14):

- Det stærke parlament, som kan formulere og vedtage love og blokere for lovgivning, som parlamentet finder uacceptabel
- Det middel stærke parlament, som vedtage love, men ikke formulere sine egne love
- Det svage parlament, som hverken kan vedtage lov eller blokere for lovgivning, som parlamentet finder uacceptabel

Klassificeringen af parlamenternes styrke er relevant at fremhæve i denne nærværende opgave, fordi Lagtinget på Færøerne og Folketinget i Danmark i en vis grad fordeler lovgivningsmagten over Færøerne. Med udgangspunkt i klassiske klassificering er ingen tvivl om, at Lagtinget er Færøernes primære parlament, mens Folketinget er Færøernes sekundære parlament.

Denne forståelse leder til begreberne *first-order-election* og *second-order-election* (Reif og Schmitt 1980). Karlheiz Reif og Hermann Schmitt præsenterede begrebene i 1980 for at kunne forstå den lave valgdeltagelse til europaparlamentsvalget. Argumentationen var, at et *first-order-election* vurderes vigtigere end et *second-order-election*, fordi betydningen af valget er større. Et *first-order-election* er nationale valg, heriblandt præsidentvalg og valg til det nationale parlament, som er afgørende for, hvilke politikere skal forvalte den primære politiske magt (Reif og Schmitt 1980).

Ifølge Reif og Schmitt skal valgene ses i forhold til hinanden. De argumenterede, at hvis vi skal forstå den lave valgdeltagelse ved europaparlamentsvalg, "*we have to bear in mind, (...) the political situation of the first-order political arena at the moment when second-order elections are being held*" (Reif og Schmitt 1980). Hovedkendetegnene for et *second-order-election* er, at (Reif og Schmitt 1980):

- Valgdeltagelsen er lavere end til et *first-order-election*
- De store partier opnår færre stemmer, og de nye partier klarer sig forholdsvis godt
- Vælgerne er mere tilbøjelige at stemme i protest, fordi regeringspartierne mister stemmer

Heraf forstås, at *second-order-election*, som for eksempel kommunalvalg og regionsvalg, opnår ikke samme valgdeltagelse som et *first-order-election*. Mark N. Franklin har påpeget, at jo større magt den institution har, hvortil der vælges kandidater, jo større er valgdeltagelsen. Grunden er, at det er mere motiverende at stemme til et vigtigt organ end til et mindre vigtigt organ (Elklit mfl. 2005, 45). Det betyder helt enkelt, at der er flere sofavælgere til et *second-order-election* end til et *first-order-election*.

Claes H. De Vreese mfl. fremhæver, at hverken de politiske partier eller massemediernes har en tilstrækkelig interesse i at dække et second-order-election, som europaparlamentsvalget er. Nedprioriteringen betyder, at det politiske engagement falder (De Vreese mfl. 2006). Dette skaber en negativ spiral. Befolkningen fornemmer, at valget har begrænset betydning, som medfører, at vælgerne ikke har interesse i at informere sig om kandidaterne (De Vreese mfl. 2006). Den begrænsede mediedækning er ikke til at foretrække, idet *"information about key democratic moments such as elections in the news is a prerequisite for enhancing public awareness and possible engagement* (De Vreese mfl. 2006). I den forbindelse påpeger Elklit mfl. at valgdeltagelsen ville stige, hvis partierne fører en intensiv valgkamp, fordi det ville påvirke mediedækningen. Det ville dog kræve, at konfliktniveauet i valgkampen er højt (Elklit mfl. 2005, 55).

Som påpeget er teorierne, som er fremhævet i dette afsnit, baseret på den lave vælgerinteresse for europaparlamentsvalget. Den giver grund til bekymringer, fordi europaparlamentet har haft stigende indflydelse på lovgivningen i medlemslandene, men med henblik til valgdeltagelsen kan diskuteres, hvorvidt systemet er legitimeret i medlemslandene. De Vreese mfl. påpeger, at *"as the policy-making power of the institution increases, the salience of elections for members of the European Parliament should increase* (De Vreese mfl. 2006). Dette kan ikke direkte overføres til forholdet mellem Færøerne og Danmark, fordi Lagtinget på Færøerne har med tiden fået større lovgivningsmagt.

I europæiske studier bliver en euroskepsis fremhævet som en af årsagerne til den lave valgdeltagelse. Man kan ligeledes argumentere for, at politiske partier på Færøerne er skeptiske over for Danmark og rigsfællesskabet. Det bliver uddybet i det følgende.

2.4 Skepsis som forklaring på lav valgdeltagelse

Grunden til, at det vurderes relevant at inddrage teorier om euroskepsis og overføre dem til det politiske forhold mellem Færøerne og Danmark, er, at den færøske selvstændighedsfløj har siden anden verdenskrig arbejdet for større selvstændighed og et mere ligeværdigt fællesskab mellem Færøerne og Danmark. Det indebærer blandt andet at afskaffe den færøske folketingsrepræsentation. Den færøske samhørighedsfløj vil derimod gerne bevare – men opdatere – rigsfællesskabet.

Aleks Szczerblik og Paul Taggart skelner mellem *hård euroskepsis* og *blød euroskepsis* (Szczerblik og Taggart 2002, 6). Hård euroskepsis forstås som en principiel modstand

mod EU-integration. Det betyder, at politiske partier med hård euroskepsis vil frasige sig medlemskabet i det europæiske samarbejde, fordi man bliver påtvunget lovgivning, der ikke stemmer med de nationale interesser (Szczerblik og Taggart 2002, 7). I en færøsk kontekst kunne betyde en skepsis over for rigsfællesskabet, idet man vil, at færinger skal bestemme på Færøerne, mens danskerne skal bestemme i Danmark.

Blød euroskepsis er ifølge Szczerblik og Taggart består mest i en bekymrende følelse af, at de nationale interesse kan være i strid med EU's interesser, men man har ikke noget grundlæggende imod den europæiske integration. Man erkender dog, at man bliver nødt til at løse de eventuelle problemstillinger for at kunne vedligeholde samarbejdet (Szczerbik og Taggart 2002, 7). Bliver denne forståelse overført til færøske forhold, kan man argumentere for, at blød skepsis betyder en anerkendelse af Danmarks bestemmelsesret over Færøernes udenrigspolitik og forsvarspolitik. Man erkender samtidig, at det er nødvendigt at revidere og opdatere fælleskabet med jævne mellemrum for at kunne rumme de forskellige nationale interesser.

Denne todimensionelle forståelse af en institutionel skepsis kan i færøsk sammenhæng inddeles i suverænitetsaksen og ideologiaksen, som Forster fremhæver (Sørensen 2007, 90). Skeptikerne på suverænitetsaksen føler, at forholdet mellem nationalstaten og EU er skævt, mens skeptikerne på ideologiaksen vil ikke bakke op omkring den udvikling, som EU-samarbejdet har taget (Sørensen 2007, 90). Dette er i en vis grad i overensstemmelse med opdelingen af færøske partier, som Jógvan Mørkøre præsenterede i 1991. Han argumenterede for, at det politiske partisystem på Færøerne kunne inddeles i to forskellige akser: venstre og højre; og samhørighed og selvstændighed. Det vil sige, at hvert enkelt parti i Lagtinget indtager en plads i den klassiske venstre-højre-akse vedrørende den økonomiske politik, og en plads i aksen vedrørende stridsspørgsmålet om selvstændighed. (Mørkøre 1991).

Opsummeret bliver den hårde skepsis defineret som en generel modstand mod den overstatslige integration, men den bløde skepsis skal forstås som en modstand mod bestemte punkter i samarbejdet. Jeg vurderer, at dette er relevant at undersøge i forhold til den relativt lave valgdeltagelse til folketingsvalget på Færøerne, fordi forholdet mellem Lagtinget og Folketinget har præget færøsk politik i mere end 100 år. Men hvis denne skepsis skulle være en af årsagerne til de forholdsvis mange sofavælgere, kræver

det, at vælgerne gør sig nogle rationelle tanker omkring folketingsvalget og dens betydning.

2.5 Den rationelle vælger

I det følgende bliver en forståelse af vælgeradfærd ud fra rational choice perspektiv præsenteret.

James Coleman argumenterede i 1990, at individet er rationelt og egoistisk. Af samme grund skal individets handlinger forstås som motiveret af egennytte (Coleman 1990, 96). Egennytte er også forudsætningen for vælgerens adfærd i forbindelse med valg, ifølge rational choice perspektivet. Med udgangspunkt i den rationelle tankegang prøvede Anthony Downs at forklare vælgeradfærd i bogen *An Economic Theory of Democracy*, som blev udgivet i 1957. Han opstillede en generel regel for, hvordan den rationelle vælger agerer i et topartisystem. Metoden var enkel efter hans optik. En vælger stemmer, hvis det betaler sig (Downs 1957, 36). Forudsætningen er altså *cost and benefit*, idet vælgeren vil maksimere sin egennytte. Det betyder, at hvis anstrengelserne ved at deltage i valget vurderes større end den samlede nytte, vil vælgeren ikke benytte sig af stemmeretten (Downs 1957, 40). Anstrengelserne kan for eksempel være at skulle investere tid og energi i at informere sig om partiernes politik, samt at komme til og fra valgstedet på valgdagen. Egennytten kunne for eksempel forstås som, at vælgerens stemme er afgørende for udfaldet af valget. Downs påpeger dog, at sandsynligheden for, at vælgerens stemme vil have stor indflydelse på valgresultatet er forsvindende lille. Med baggrund i den forståelse kan man argumentere for, at valgdeltagelse er faktisk forbundet med *high cost and low benefit*,

Modellen blev vurderet til ikke at kunne forklare, hvorfor der alligevel er mange, der afgiver stemme ved valg (Elklit mfl. 2005, 52). Fordi selvom anstrengelserne er større end de forventede fordele, viser statistikken, at majoriteten af vælgerne afgiver stemme ved valg. Ud fra Downs forståelse kunne man ellers komme til den konklusion, at den personlige fordel er enormt lille ved at deltage i valg, og derfor burde i princippet ingen deltage i valg. William H. Riker og Peter C. Ordeshook valgte af samme grund at udbygge den generelle regel hos Downs i 1968 (Riker og Ordeshook 1968). Riker og Ordeshook argumenterede, at en stor del af befolkningen føler en social ansvarlighed til at deltage i valg, fordi demokratiet som styreform ville helt enkelt væltes, hvis den største del af

befolkningen undlod at deltage i valg. Hvis befolkningen ikke benyttede sig af stemmeretten, ville samfundsordningen ophøre, fordi et folkestyre afhænger af, at folket er med til at styre. Af samme grund er det en væsentlig fordel for individet at afgive stemme ved for at være med til at opretholde og værdsætte demokratiet. Med andre ord er den samlede nytte stor ved at deltage i valg, selvom den enkelte stemme ikke har afgørende indflydelse på det samlede valgresultat (Riker og Ordeshook 1968). Ud fra dette opsætter Riker og Ordeshook den generelle regel:

$$R = P \cdot B - C$$

R (reward) er den samlede nytte, som vælgeren vurderer at opnå ved at afgive stemme.

P (probability) er vælgerens vurdering af sandsynligheden for, at stemmen ville have afgørende betydning for udfaldet af valget.

B (benefit) er de forventede fordele ved at deltage i valget. Det kommer bedst til udtryk ved, at vælgerens foretrukne kandidat eller parti vinder.

C (cost) er de anstrengelser, der er forbundet ved at benytte sig af stemmeretten. Det er for eksempel den tid og energi, der skal investeres i at orientere sig om partiernes politiske synspunkter, og at komme til og fra valgstedet på valgdagen.

Riker og Ordeshook ville med denne regel forklare de overvejelser den rationelle vælgeren gør sig inden valget. Ifølge Riker og Ordeshook afgiver man stemme, hvis R er større end 0, mens vælgeren ikke benytter sig af stemmeretten, hvis R er mindre end 0.

Med baggrund i denne generelle regel kan man opsætte nogle antagelser i forhold til folketingsvalget på Færøerne. Man kan blandt andet vurdere sandsynligheden for, at stemmen vil have afgørende betydning for udfaldet af valget. Tjóðveldi og Javnaðarflokkurin fik i alt 11.396 stemmer ved folketingsvalget, mens de andre fem opstillede partier fik i alt 12.180 stemmer (Kringvarp Føroya 2015). Ud fra det kan man argumentere for, at mere end halvdelen af vælgerne i princippet ikke fik noget for sin stemme.

Med forståelse i den skepsis, som blev præsenteret tidligere i dette kapitel, kan man ydermere antage, at det ikke er socialt uansvarligt ikke at deltage i folketingsvalget på Færøerne, fordi man er af den opfattelse, at færinger skal bestemme i Danmark, mens

danskerne skal bestemme i Danmark. Det skal bemærkes, at den generelle regel hos Riker og Ordeshook behandler rationelle vælgere, og ikke irrationelle vælgere, der kan handle uforudsigeligt og eventuelt imod egne interesser. Derudover kan man spørge, om vælgerne i realiteten er i stand til beregne den samlede egennytte ved at deltage i valg. Som argumenteret skal man være påpasselig med ukritisk at overføre internationale vælgerteorier til færøske forhold. Denne model er tiltænkt store samfund med en bred vælgerskare. Det betyder, at den personlige fordel ikke er specielt stor, idet P – vælgerens vurdering af sandsynligheden for, at stemmen vil have afgørende betydning for udfaldet af valget – er meget lille. Færøerne er derimod et mikrosamfund med en betydeligt mindre vælgermasse end Danmark, Sverige og USA. Til folketingsvalget i 2015 var 35.614 personer stemmeberettiget. Ud fra det kan man sige, at sandsynligheden for, at stemmen til folketingsvalget på Færøerne har en større betydning, er betydeligt større.

I 1974 valgte John A. Ferejohn og Morris O. Fiorina at vende den generelle regel hos Riker og Ordeshook på hovedet ved at præsentere en *minimax-regret-model*. De argumenterede for, at den rationelle vælger ikke var motiveret af egennytte, men ville snarere minimere tabet ved det værste mulige udfald. Det vil sige, at *"if asked why he vote, a minimax regret decision maker might reply, "My God, what if I didn't vote and my preferred candidate lost by one vote? I'd feel like killing myself"* (Ferejohn og Fiorina 1974, 535).

Opsummeret argumenterede Anthony Downs ud fra et rational choice perspektiv, at den enkelte vælger er motiveret af egennytte. Ud fra hans overvejelser opsatte Riker og Ordeshook en model, der skulle forklare vælgerens overvejelser omkring at deltage i valg. Her er vigtigt at understrege, at en afgørende faktor kan være, at man vil være med til at understøtte demokratiets spilleregler. Denne forklaring på valgdeltagelse står langt fra alene i statskundskaben. Flere teoretikere har prøvet at forklare valgdeltagelsen. Det bliver uddybet i det følgende.

2.6 Flere indikatorer påvirker valgdeltagelsen

I forlængelse af Downs konklusion, argumenterede Anders Westholm og Jan Teorell med udgangspunkt i det svenske parlamentsvalg i 1998, at i princippet giver det ikke mening at deltage i valg (Westholm og Teorell 1999, 160). Grunden er den samme, at vælgeren skal investere tid og energi i at orientere sig om partiernes valgprogrammer. Denne forklaring skulle ligeledes opfattes i den sammenhæng, at sandsynligheden for, at

stemmen har afgørende indflydelse på valgresultatet, er mikroskopisk (Westholm og Teorell 1999, 160).

Vælgerens motiver at stemme er derfor vigtige, forklarede Søren Holmberg i 1990. Han fremhæver, at vælgere, der er politiske engagerede, er mere motiverede at stemme end vælgere, der ikke er interesserede i politik (Holmberg 1990). Det politiske engagement og det politiske selvtillid stiger især hos vælgere, som søger politisk information. Motivet eller drivkraften kan være en overbevisning om at kunne påvirke politikerne, en moralsk borgerpligt eller ønsket at give sin mening til kende (Holmberg og Oscarsson 2004). Det betyder, at selvom stemmen ikke har afgørende indflydelse på valgresultatet, kan det være meningsfuldt at udtrykke sin mening i et demokratisk samfund. Denne forklaring er i overensstemmelse med teorien hos Riker og Ordeshook, der fremhæver følelsen af social ansvarlighed som en grund til at deltage i valg. I denne nærværende opgave blev det vurderet interessant at undersøge, i hvilken grad de færøske vælgere, der ikke deltager i folketingsvalget, er engagerede i folketingsarbejde.

Ydermere kan valgsystemet være med til at forklare valgdeltagelsen. I statskundskaben bliver påpeget, at valgdeltagelsen kan variere i de forskellige typer valgsystemer. Det er for eksempel velkendt, at *"valgdeltagelsen ved parlamentsvalg med forholdstalsvalg er højere end ved flertalsvalg"* (Elklit mfl. 2005, 207). Valgsystemer kan ellers variere i alt fra spærregrænse, at vælgere skal selv registrere sig og procedurer på valgdagen. Elklit mfl. påpeger, at vælgerens motivation at deltage i valg er større i bestemte valgsystemer. I forhold til folketingsvalget på Færøerne er påpeget tidligere i denne nærværende opgave, at der er udsigt for, at mange stemmer ikke har nogen påvirkning, idet der kun vælges kun to kandidater. Udsigten bliver oftest baseret på meningsmålinger, som prøver at forudsige valgresultatet. Hvis et enkelt parti eller kandidat står til enten at vinde eller tabe klart i meningsmålinger, kan det betyde, at den enkelte vælger ikke benytter sig af stemmeretten, fordi valget vurderes afgjort på forhånd. Er vælgerens parti eller kandidat derimod på grænsen til at valgt, er vælgeren mere tilbøjelige at afgive stemme (Elklit mfl. 2005, 49).

Studier af valgdeltagelse viser dertil, at vælgerens sociale omgivelser er vigtige for det politiske engagement. Westholm og Teorell påpeger, at personer med færrest sociale ressourcer stemmer mindre end andre samfundsgrupper. Det er primært de unge, arbejdsløse, ugifte og lavuddannede (Westholm og Teorell 1999). Denne nærværende

opgave har afgrænset sig fra denne indikator. Grunden er, at valgdeltagelsen til lagtingsvalget på Færøerne er højt, omkring de 90 procent, mens vælgeropbakningen til folketingsvalget på Færøerne betydeligt mindre. Det forstås overordnet som et bevidst tilvalg af lagtingsvalget og et fravalg af folketingsvalget, uafhængigt af sociale ressourcer.

2.7 Opsummering

I dette kapitel er teoretiske forklaringer på valgdeltagelse præsenteret. Hovedkonklusionen er, at en sofavælger er en medborger, der af dovenskab eller ideologiske eller politiske overvejelser ikke deltager i valg. Valgdeltagelsen er altid mindre til et second-order-election end til et first-order-election, fordi betydningen af valget er mindre. De politiske partier og medierne nedprioriterer valget, og af samme grund falder det politiske engagement. Ud over det vurderes, at en institutionel skepsis kan påvirke valgdeltagelsen den negative vej. Down argumenterer, at i princippet er valgdeltagelse forbundet med high cost and low benefit, fordi anstrengelserne at søge information om de politiske partier for at kunne tage en rationel beslutning er større end muligheden at kunne påvirke valgresultatet. Riker og Ordeshook argumenterer derimod, at flere vælgere føler en social ansvarlighed for demokratiet, og stemmer for at understøtte demokratiet som styreform.

Den teoretiske ramme udledte nogle relevante antagelser i forhold til folketingsvalget på Færøerne, som jeg ville arbejde videre med og prøve at bekræfte eller afkræfte. Antagelserne er, at:

- Valgdeltagelsen til folketingsvalget er relativ lav, fordi det er et second-order-election, som har begrænset betydning for færingeres hverdag
- I forlængelse heraf kan man antage, at vælgere ved for lidt om partierne, kandidaterne og valgkampen til folketingsvalget, og derfor falder motivationen at stemme
- Færøske vælgere er skeptiske over for folketingsrepræsentation og vurderer det ikke som en borgerpligt at deltage i folketingsvalget, fordi man mener, at færinger skal bestemme på Færøerne, og danskere skal bestemme i Danmark
- Valgsystemet indebærer, at stemmen påvirker ikke udfaldet af valget, og derfor falder motivationen at stemme

DE METODISKE OVERVEJELSER

I dette kapitel vil opgavens metodiske tilgang blive præsenteret og gennemgået. Jeg vil redegøre for, hvordan de metodiske overvejelser blev omsat til empirisk materiale, hvilket efterfølgende kom til at udgøre fundamentet for specialets analysedel. Ambitionen med kapitlet er at give en forståelse af de metodiske overvejelser, der lå til grund for indsamlingen af det empiriske materiale.

3.1 Indsamling af empiri

Jeg benyttede mig af to forskellige metodiske tilgange til at besvare de to arbejdsspørgsmål. Til at besvare det første arbejdsspørgsmål, som er, hvilken betydning de færøske partier tillægger folketingsvalget, anvendte jeg dybdegående kvalitative interviews, mens jeg brugte en kvantitativ survey-undersøgelse til at besvare det næste arbejdsspørgsmål, som er, i hvilken grad de færøske vælgere interesserer sig for folketingsvalget i forhold til lagtingsvalget. I det følgende vil jeg først præsentere de metodiske overvejelser bag de kvalitative interviews for siden at præsentere de metodiske overvejelser bag den kvantitative survey-undersøgelse.

3.2 Dybdegående kvalitative interviews

Den kvalitative fremgangsmåde blev vurderet velegnet til at besvare det første arbejdsspørgsmål, fordi partiformændene kunne beskrive, analysere, uddybe og fortolke sine egne opfattelser af det undersøgte emne, mens den kvantitative metode i større grad kunne påpege statistiske tendenser (Kvale 2007, 40) (Mason 2006, 62). Metoden blev vurderet at passe til arbejdsspørgsmålet, fordi partiformændene kunne redegøre og argumentere for sine synspunkter omkring folketingsvalget på Færøerne. Syv politiske partier er aktive på Færøerne, som gjorde det forholdsvis nemt at interviewe samtlige partiformænd og ud fra den forståelse komme til en helhedsbetragtning. Desuden valgte jeg at interviewe de to værende folketingsmedlemmer, samt en tidligere folketingsmand, for at få en bedre forståelse af opgaven, som den færøske folketingsrepræsentation har i Folketinget.

Overordnet er det kvalitative interview en samtaleform mellem interviewer og informant. Samtalen skal give intervieweren indsigt i informantens forståelser og

oplevelser om et bestemt emne (Kvale 2007, 40). Denne form for indsamling af data er grundlæggende anderledes end survey-spørgeskemaet. Jennifer Mason fremhæver, at det at tænke kvalitative *"means rejecting the idea of a research design as a simple document"* (Mason 2006, 24). Hun hentyder overordnet til, at det kvalitative undersøgelse producerer mere detaljeret data, fordi respondenterne kan uddybe og begrunde sine svar, mens den kvantitative undersøgelse går mere i bredden og indsamler data inden for forskerens opstillede kriterier.

Det kvalitative interview kan give viden om forhold, som interviewerens ellers ikke var opmærksom på, fordi interviewerens har mulighed for at stille mange uddybende spørgsmål (Mason 2006, 63). Et vellykket kvalitative interview giver forskeren adgang til informantens grundlæggende oplevelse af emnet. Jeg ville med denne metode få indsigt i partiformændenes overvejelser og bekymringer vedrørende folketingsvalget på Færøerne for at besvare, hvilken betydning de tillægger valget.

Et til alle interviews af denne slags er, at de udvalgte informanter har en praktisk og bevidst viden om det undersøgte emne. Det blev vurderet, at den viden, som de færøske partiformænd besidder, var unik og ville være vanskelig at indsamle uden personlige interviews. Mine interview var derfor det, som Kvale kalder eliteinterview eller ekspertinterview (Kvale 2007, 129). Eliten eller eksperter beregnes som en målgruppe, der har en særlig position eller en særlig viden om det undersøgte emne. Som politikere har de opstillet til flere folketingsvalg og lagtingsvalg, og de har udarbejdet partiernes valgstrategi, som burde have givet dem indblik og kendskab til vælgeradfærden på Færøerne. De blev af samme grund vurderet at besidde vigtig viden, som gjorde dem i stand til at besvare og analysere, hvilken betydning de tillægger folketingsvalget.

Et vellykket interview kræver, at interviewerens besidder en vis baggrundsviden om det undersøgte emne, som gør interviewerens i stand til at spørge ind til informantens svar. Inden interviewene gennemgik jeg partiernes valgprogrammer til folketingsvalget i 2015, samt de fjernsynede formandsdebatter og andre tv-programmer under valgkampen (Kringvarp Føroya 2015b). Ud fra det fik jeg en bred forståelse af partiernes holdning til folketingsvalget, som jeg kunne spørge ind til. Jeg var klar over, at interviewene ville have forskellige fokus, idet de politiske partier ikke stod på samme ideologiske grund. Jeg måtte derfor være nogenlunde forberedt på, hvad partierne mente

om den færøske folketingsrepræsentation, hvis jeg skulle være i stand til at spørge ind til de forskellige overvejelser.

Interviewene blev gennemført med inspiration fra de syv opstillede faser i et kvalitativt interview hos Brinkmann og Kvale. Det bliver uddybet i det følgende.

3.3 De syv faser

De syv forskellige faser er tematisering, design, interview, transskription, analyse, verifikation og rapportering (Kvale og Brinkmann 2009).

Teamet blev klarlagt i den indledende fase, da specialets problemstilling og arbejdsspørgsmål blev formuleret, og ud fra dette fandt jeg en struktur og design for indsamling af data. Derefter gik jeg i gang med interviewene, som var semistrukturerede (Kvale og Brinkmann 2009, 151). Det vil sige, at jeg som interviewer havde en forberedt struktur for interviewet, men det var ikke hensigten, at interviewet kun skulle foregå efter de forberedte standardiserede spørgsmål (Kvale og Brinkmann, 151). Det betyder, at jeg havde en basisskabelon med nogle spørgsmål og emner, jeg gerne ville behandle og spørge ind til. Strukturen var kun foreløbig i den forstand, at jeg prøvede efter emne at forholde mig nysgerrig over for, som partiformanden fortalte, selv om de ikke var direkte i tråd med de forberedte spørgsmål, netop for at kunne få adgang til viden, jeg måske ikke var opmærksom på inden interviewet (Kvale og Brinkmann 2009, 188). Det var derfor vigtigt, at jeg forholdt mig kritisk til mine egne forudsætninger og hypoteser, fordi det enkelte interview kunne føre til ny og ukendt information (Kvale 2007, 44). Interviewets opbygning til uddybet på næste side. Samtalerne foregik på færøsk, selv om det var muligt at gennemføre interviewene på dansk. Det blev vurderet at have større betydning for besvarelsen, at partiformændene kunne udtrykke sig med sit naturlige ordforråd end på opgavens sprog.

Med udgangspunkt i Brinkmanns og Kvalets syv faser blev interviewene optaget på lydbånd og transskriberet. Interviewene blev transskriberet på færøsk, mere eller mindre ordret efter interviewene. Af tidsmæssige grunde blev transskriberingen ikke oversat til dansk. Enkelte lyde som "eeh", "hmm" og lignende blev valgt fra, fordi de blev ikke vurderet relevant for forståelsen af ytringen. Unødvendige gentagelser blev heller ikke transskriberet. Transskriberingen er vedlagt opgaven.

Interviewene blev efterfølgende analyseret i forhold til problemstillingen og arbejdsspørgsmålene. Her blev stilling også taget til interviewets validitet og objektivitet, og resultaterne af de dybdegående interviews blev afrapporteret i opgavens analysedel (Kvale og Brinkmann, 268).

3.4 Interviewets opbygning

Inden det første interview havde jeg opbygget en interviewguide, som var en basisskabelon for interviewet. I min forespørgsel om interview blev partiformændene informeret enten over telefon eller e-mail om opgavens formål og basisskabelonen, som de kunne forberede sig på. Under interviewet tilstræbte jeg at bruge så åbne spørgsmål som muligt, således at partiformændenes egne perspektiver blev styrende for besvarelsen (Kvale og Brinkmann 2009, 152) (Mason 2006, 63). Efterfølgende forsøgte jeg efter emne at supplere med konkrete spørgsmål, som var tilpasset partiernes synspunkter. De overordnede emner, jeg ville have partiformændene at behandle, blev især formuleret med hensyn til den teoretiske opsummering, som kan læses på side 18:

- *Hvad er årsagen til, at valgdeltagelsen til folketingsvalget på Færøerne er betydeligt mindre end til lagtingsvalget?*

Med udgangspunkt i teorien om second-order-election, som prøver at forklare årsagen til en relativt lav valgdeltagelse, ville jeg vide, hvordan partiformændene ville forklare de forholdsvis mange sofavælgere til folketingsvalget på Færøerne.

- *I hvilken grad bruger I mindre kræfter på folketingsvalget sammenlignet med lagtingsvalget?*

Med kendskab til de politiske overvejelser og antagelser om årsagen til, at flere færinger fravælger folketingsvalget, ville jeg i forlængelse af dette vide mere om den tid og energi, som partierne investerer i valgkampen til folketingsvalget, fordi teorien om second-order-election påpeger, vælgerne ved for lidt om partierne, kandidaterne og valgkampen i det hele taget, og derfor falder motivationen at stemme.

- *Hvorfor opstiller I til folketingsvalget?*

Dette emne blev vurderet relevant i forhold til den teoretiske ramme, som fremhævede at flere vælgere deltager i valg, fordi ellers ville demokratiet som styreform væltes. I den forbindelse ville jeg vide, hvilke overvejelser partiformændene havde om det scenarium, at partierne ikke opstillede til folketingsvalget og dermed ophævede den færøske folketingsrepræsentation. Her blev skepsis-antagelsen relevant, fordi flere færøske partier siger sig være skeptiske over for folketingsrepræsentation, fordi de mener, at færinger skal bestemme på Færøerne, og danskere skal bestemme i Danmark.

Med udgangspunkt i disse emner, blev partiformændene interviewet. I alt stillede jeg omkring 25 til 30 spørgsmål i hvert interview.

Som interviewer var jeg bevidst om, at jeg var en del af processen og kunne påvirke besvarelsen i en bestemt retning, og at man af samme grund kunne sætte spørgsmålstejn ved, om det indsamlede data var neutralt. Dette blev dog ikke vurderet problematisk, fordi partiformænd er offentlige personer med offentlige holdninger, der har medvirket i uttallige interviews og debatter. Det betyder, at partiformændene er godt og grundigt vant til at blive interviewet og give udtryk for sine politiske holdninger. Af samme grund var det minimalt af etiske overvejelser, jeg gjorde mig inden interviewene, som Kvale ellers lægger op til (Kvale 2007, 481). Jeg havde dog det forbehold, at partiformændene ville forsøge at fremstå som gode politikere og prøve at give et positivt indtryk af sig selv og sig eget parti, og måske i enkelte tilfælde være negativ over for de andre partier. Men ved at interviewe samtlige partiformænd, blev det efter min vurdering muligt at sammenligne og perspektivere interviewene.

Samtlige partiformænd gav udtryk for, at de var stærkt interesserede i at bidrage til viden om folketingsvalget på Færøerne, fordi der ligger ikke megen viden om det undersøgte emne. Derfor havde jeg ingen grund til at tro, at partiformændene ikke ville svare sandfærdigt eller komme med vildledende oplysninger. Interviewene gav indtryk af det samme, idet partiformændene svarede samtlige spørgsmål.

3.5 De udvalgte informanter

Jeg interviewede dem, der var partiformænd under valgkampen til folketingsvalget i 2015. Sambandsflokkurin skiftede ellers formand efter lagtingsvalget den 1. september, men jeg valgte at interviewe Kaj Leo Holm Johannesen, som var formand fra 2004 til

2015, fordi hans erfaringer kunne give indblik i partiets seneste valgkampe. Dertil interviewede jeg tre politikere, en forhenværende folketingsmand, Óli Breckmann, og de to nuværende folketingsmedlemmer, Magni Arge og Sjúrdur Skaale. Alle interviewene blev gennemført i februar, marts og april 2016. 10 interviews blev vurderet tilstrækkeligt efter at samtalerne ikke syntes bidrage til markant ny viden om folketingsvalget på Færøerne.

Her er en oversigt over personerne, jeg har interviewet, i alfabetisk orden:

Aksel V. Johannesen: Lagmand og formand for Javnaðarflokkurin. Medlem af Lagtinget siden 2011. Midlertidigt medlem af Folketinget i 2012. Tidligere sundhedsminister og finansminister.

Høgni Hoydal: Fiskeriminister og formand for Tjóðveldi. Medlem af Lagtinget siden 1998. Valgt i Folketinget i 2001, 2005, 2007 og 2015. Tidligere selvstændighedsminister, justitsminister og udenrigsminister.

Jenis av Rana: Formand for Miðflokkurin. Medlem af Lagtinget siden 1994. Stillet op til folketingsvalget siden 2001, men er aldrig blevet valgt.

Jógvan Skorheim: Formand for Nýtt Sjálvstýri. Borgmester i Klaksvík, Færøernes næststørste by. Opstillede til folketingsvalget i 2015.

Jørgen Niclasen: Formand for Fólkaflokkurin. Medlem af Lagtinget siden 1994. Tidligere fiskeriminister, udenrigsminister og finansminister.

Kaj Leo Holm Johannesen: Lagmand fra 2008 til 2015. Formand for Sambandsflokkurin fra 2004 til 2015. Medlem af Lagtinget siden 2002. Midlertidigt medlem af Folketinget i 2007.

Magni Arge: Stedfortræder i Folketinget for Høgni Hoydal. Blev valgt i Lagtinget i 2015, men tog orlov, fordi han var medlem af Folketinget. Stillede første gang op i 2015.

Óli Breckmann: Medlem af Folketinget fra 1984 til 2001 for Fólkaflokkurin. Medlem af Lagtinget fra 1974 til 2001.

Poul Michelsen: Udenrigsminister og formand for Framsókn. Medlem af Lagtinget fra 1984 til 1990 og igen fra 2002. Stiftede Framsókn í 2011. Borgmester i Tórshavn fra 1981 til 1992.

Sjúrdur Skaale: Medlem af Folketinget siden 2011 for Javnaðarflokkurin. Midlertidigt medlem af Folketinget for Tjóðveldi i 2008. Medlem af Lagtinget fra 2008 til 2011.

3.6 Anvendte citater

I opgavens analysedel, kan læses fra side 45, blev enkelte citater fremhævet fra de kvalitative interviews, som skulle underbygge argumentationen i analysen. De anvendte citater blev først oversat mere eller mindre ordret fra færøsk til dansk, men for at analysen skulle være mere læsevenlig, blev flere af de fremhævede citater formuleret anderledes i selve specialet, end de er formuleret i den oprindelige transskription, dog uden at forståelsen af citatet blev ændret.

I det følgende vil der blive redegjort for de metodiske overvejelser bag den kvantitative survey-undersøgelse, som skulle være med til at forklare det næste arbejdsspørgsmål, som var, i hvilken grad de færøske vælgere interesserer sig for folketingsvalget i forhold til lagtingsvalget.

3.7 Den kvantitative undersøgelse

For at undersøge arbejdsspørgsmålet, blev først og fremmest vurderet afgørende at spørge de færøske vælgere, hvor højt de vægter folketingsvalget og hvorfor de eventuelt ikke deltager i valget. Til formålet anvendte jeg en spørgeskemaundersøgelse, udført blandt færøske vælgere den 14. april 2016. Metoden blev vurderet at kunne påpege nogle tendenser, som ville blive fundamentet under diskussionen om de foruddefinerede antagelser.

Preben Sepstrup fremhæver, at den kvantitative undersøgelse fokuserer *“på et mindre antal kendetegn hos mange respondenter, hvor den kvalitative undersøgelse fokuserer på et større antal kendetegn hos få undersøgte enheder* (Sepstrup 2002, 19). I stedet for den kvantitative metode, kunne jeg have interviewet nogle færøske vælgere om deres holdning til folketingsvalget på Færøerne, men jeg kom hurtigt til den konklusion, at jeg ville have data, som kunne generaliseres til hele befolkningen. Den kvantitative metode blev vurderet bedst egnet til at få en bred forståelse af, hvilken vægt de færøske vælgere tillægger folketingsvalget, idet det kræver utallige interviews at skulle kortlægge udbredelsen af folks holdninger til folketingsvalget.

En spørgeskemaundersøgelse er en systematisk udspørgelse af et større antal personer, som skal være et repræsentativt udsnit af en relevant population. Ved spørgeskemaundersøgelse er det relativt nemt at bearbejde det indsamlede data og omsætte det til tal, som kan fremlægges i tabeller, kurver eller diagrammer (Neumann

2011, 310). Den repræsentative undersøgelse havde som formål at skulle påpege nogle generelle tendenser om vælgeradfærden til folketingsvalget på Færøerne.

Spørgeskemaundersøgelsen var en stikprøveundersøgelse af den færøske befolkning. Det betyder, at resultatet ville helst afvige noget fra en totalundersøgelse af den samtlige færøske befolkning, fordi en stikprøve kan være præget af tilfældigheder (Neuman 2011, 312).

En survey-undersøgelse har sine begrænsninger. Kritikken af den kvantitative metode er, at den kan kun analysere nogle fænomener, som indfanges via en spørgeskemaundersøgelse, baseret på snævert definerede spørgsmål og svarmuligheder (Neuman 2011, 317). Det betyder, at undersøgelsen går ikke i dybden, men behandler data på overfladen. Man kan sige, at med den kvantitative metode handler det ikke om at forstå grunden til, at færøske vælgere vurderer det, de gør, men snarere at observere og prøve at forklare vælgernes holdninger.

Undersøgelsen blev gennemført i samarbejde med selskabet Spyr.fo, som jævnligt indsamler statistik om det færøske samfund. Jeg valgte at samarbejde med dem, fordi jeg havde begrænsede ressourcer til at gennemføre en lignende repræsentativ undersøgelse, samt at min manglende erfaring med lignende undersøgelser føre til unødvendige fejlkilder, og det ville jeg gerne undgå.

En mulighed var at bruge en webundersøgelse på de sociale medier, som venner og bekendte kunne deltage i, men den store ulempe ved at oplægge et spørgeskema på Facebook er, at forskerens venner og bekendte repræsenterer ikke hele befolkningen i alder, køn og geografi. En anden mulighed var ringe tilfældige telefonnumre op fra telefonbogen, men det havde jeg ikke ressourcer til.

Respondenterne blev tilfældigt udvalgt blandt dem, der frivilligt har tilmeldt sig databasen hos Spyr.fo, velvidende, at spørgsmålstegn derved kunne sættes ved, om respondenterne er tilfældigt udvalgte. Det bliver uddybet i det følgende.

3.8 Udvælgelse af respondenter

Sepstrup skelner mellem repræsentative undersøgelser og ikke-repræsentative undersøgelser. Han argumenterer for, at respondenter i en repræsentativ undersøgelse bliver tilfældigt udvalgt i populationen (Sepstrup 2002, 29).

4000 brugere over 18 år – det vil sige stemmeberettiget færinger – har tilmeldt sig databasen hos Spyr.fo. Brugerne er i alle aldersgrupper fordelt over hele Færøerne. Jeg sikrede mig, at undersøgelsen afdækkede forskelle på køn, alder og uddannelse. I den forstand var undersøgelsen repræsentativ. Spørgsmålsteget kan dog sættes ved, om respondenterne er tilfældigt udvalgt i populationen. Respondenterne er ikke tilfældigt udvalgt, idet de har selv tilmeldt sig at medvirke i opinionsundersøgelser. Spørgsmålet er derfor, i hvilken grad resultaterne kan generaliseres til hele den færøske befolkning, selvom repræsentativiteten i køn, alder og geografi er anvendelig. Man kan ikke sige præcist, hvorfor en bruger har valgt at tilmelde sig databasen. Spyr.fo prøver at tiltrække respondenter ved argumentationen, at det *”at være med i en undersøgelse er en måde at sige sin mening om samfundsmæssige forhold”* (Spyr.fo 2015). Man kan argumentere for, at det er mest dem, der er interesserede i samfundsmæssige forhold, der bliver overbevidst af den argumentation. En klar majoritet af samfundsinteresserede - eventuelt veluddannede - respondenter medfører en vis skævhed. En anden tiltrækkende faktor er, at for hvert spørgeskema, der bliver besvaret, betaler Spyr.fo fire kroner til den færøske kræftorganisation. Penge til velgørende formål kan være appellerende for den brede befolkning, som kan rette op i den skævhed, der måske er opstået i forhold til dem, der har tilmeldt sig databasen for at sige sin mening om samfundsmæssige forhold.

49.500 mennesker bor på Færøerne, 400 af dem deltog i undersøgelsen. Et godt pejlemærke for en repræsentativ landsdækkende undersøgelse er, at man spørger minimum 1000 personer, mens lokale undersøgelser oftest er baseret på omkring 300 til 500 svar. 400 respondenter vurderes tilstrækkeligt i denne nærværende opgave for at kunne påpege tendenser i forhold til folketingsvalget i mikrosamfundet Færøerne, men 400 er ikke optimalt. Begrænsede ressourcer var hovedårsagen til, at ikke flere respondenter medvirkede.

Spyr.fo indsamler sine data via mobiltelefon. Det betyder, at respondenterne fik spørgeskemaet via sms, som de kunne svare inden for nogle timer. Det kræver altid overvejelser for at bestemme, hvornår man skal benytte internettet til empirisk dataindsamling, fordi respondenterne skal i en vis grad selv tage initiativ til at udfylde spørgeskemaet. Det kan medføre, at svarprocenten bliver lavere. Derudover vurderes

alle målgrupper ikke egnede til undersøgelser af denne slags, fordi alle er ikke i stand til at varetage de nye teknologiske midler (Østergaard og Juhl 2001, 225).

Den væsentligste styrke er, at undersøgelsen kan gennemføres inden for en kort tidshorisont, og at det er forholdsvis nemt at inddrage respondenter rundt om i hele landet. Ud over det forstyrrer man ikke respondenterne på et upassende tidspunkt, fordi respondenterne kan udfylde spørgeskemaet, når hun eller han har tid. Hvis man brugte telefoninterview, er man som interviewer ikke klar over, om du afbryder respondenterne, da hun eller han bliver ringet op. Det kan forventes, at en respondent, der står og laver mad, ikke svarer ens grundigt som den respondent, der sidder og keder sig. Hvis respondenterne medvirker imod sin vilje, blandt andet på grund af dårlig tid eller andre omstændigheder, vurderer jeg sandsynligheden for ufuldførte svar ret stor. I denne undersøgelse havde respondenterne tid til at gøre sig grundige overvejelser omkring sine svar, og hvis nødvendigt kunne de genoptage besvarelsen efter afbrydelser. Dette er ikke muligt ved telefoninterview, hvor pauser generelt er mindre acceptable. Jeg havde dog ikke mulighed til at være til stede og uddybe og forklare de enkelte spørgsmål, hvis respondenterne følte, at spørgsmålet var uforståeligt.

Formålet med survey-undersøgelsen var undersøge, i hvilken grad de færøske vælgere interesserer sig for folketingsvalget i forhold til lagtingsvalget. I det følgende vil der blive beskrevet, hvordan spørgeskemaet blev opbygget.

3.9 Udformning af spørgeskemaet

Spørgsmålene blev formuleret med baggrund i de opsatte antagelser på side 45, fordi de blev vurderet relevante for problemstillingen og arbejdsspørgsmålet. Dertil gennemførte jeg samtlige interviews med partiformændene inden survey-undersøgelsen, fordi interviewene gav mig indblik i vælgeradfærden til folketingsvalget på Færøerne, som jeg kunne bruge i undersøgelsen.

Det vurderes afgørende vigtigt, at spørgsmålene er korte og forståelige (Olsen 2006, 22). Reglen er, at spørgsmålene skal være *fokuserede, neutrale og relevante* (Olsen 2006, 26). Spørgsmålet skal være fokuseret i den forstand, at man kun undersøger en bestemt information ad gangen, mens det er vigtigt at være neutral, fordi man ikke skal tilstræbe en bestemt besvarelse (Olsen 2006, 27). Spørgsmålet skal også være relevant i den

forstand, at respondenterne har kendskab og erfaring med det undersøgte emne (Olsen 2006, 27).

I spørgeskemaet blev spurgt om køn, alder, bopæl og uddannelse. Dette blev vurderet vigtigt for at kunne konstatere, i hvilken grad undersøgelsen var repræsentativ. Dertil blev spurgt, om respondenterne deltog i lagtingsvalget og folketingsvalget i 2015, og i så fald, hvilket parti de stemmede på. Dette spørgsmål havde til hensigt at vise, hvorfor mange sofavælgere der var blandt respondenterne. Jeg vil i det følgende argumentere for nogle af spørgsmålene i undersøgelsen. Hele spørgeskemaet er vedlagt opgaven.

Spørgsmål 7: Hvor interesseret er du i færøsk landspolitik og det, som foregår i Lagtinget?

Spørgsmål 12: Hvor interesseret er du i den færøske folketingsrepræsentation?

- Meget interesseret
- Interesseret
- Lidt interesseret
- Slet ikke interesseret

Med hensyn til arbejdsspørgsmålet, skulle disse to spørgsmål klargøre, i hvilken grad de færøske vælgere er mere interesseret i lagtingsarbejdet end i folketingsarbejdet. Dette kunne påpege nogle tendenser i forhold til, hvorvidt lagtingsvalget bliver opfattet som et first-order-election og folketingsvalget som et second-order-election.

Spørgsmål 10: Hovedårsagen til, at jeg deltog i valget var den, at:

- Jeg vurderer det som en borgerpligt, fordi den færøske folketingsrepræsentation er vigtig
- Jeg ville støtte et bestemt parti eller en bestemt kandidat
- Jeg ville støtte den siddende regering i Lagtinget
- Jeg ville støtte den siddende opposition i Lagtinget
- Andet

Svarmulighederne blev formuleret med udgangspunkt i den teoretiske kapitel, der blandt andet fremhævede, at flere vælgere deltager i valg, fordi det er en moralsk borgerpligt. Andre vælgere vil først og fremmest støtte sit foretrukne parti, mens andre opfatter et second-order-election som en slags opinionsmåling for, hvordan partierne klarer sig i det nationale parlament.

Spørgsmål 11: Hovedårsagen til, at jeg ikke deltog i valget var den, at:

- Jeg vurderer det ikke som en borgerpligt, fordi færinger skal bestemme på Færøerne, og danskerne skal bestemme i Danmark
- Det danske Folketing har ingen betydelig indflydelse på min hverdag
- Min stemme ville ikke have nogen betydning for selve valgresultatet
- Jeg havde ikke tilstrækkelig viden om valget, valgløfterne og kandidaterne
- Andet

Svarmulighederne blev formuleret med udgangspunkt i de antagelser, som den teoretiske ramme udledte i forhold til, hvorfor vælgere ikke deltager i valg. Her blev påpeget, at det ikke bliver vurderet som en borgerpligt, og at et sekundært parlament vurderes ikke at have betydelig indflydelse for befolkningens hverdag. Ydermere kunne en årsag være, at stemmen ikke ville påvirke udfaldet af valget alligevel eller at partierne og medierne nedprioriterer valget, og derved falder det politiske engagement hos vælgerne.

3.10 Pilotundersøgelse

For at survey-undersøgelsen skulle være valid, var nødvendigt at sikre sig, at de anvendte spørgsmål rent faktisk målte det, som skulle måles (Olsen 2006, 68). Af samme grund gennemførte jeg en pilotundersøgelse sammen med venner og bekendte for at kvalitetssikre spørgeskemaet. Enkelte formuleringer blev justeret undervejs, for eksempel blev spørgsmålet *"hvis du deltog i valget, hvilket parti stemte du så på?"* omformuleret til *"hvis du deltog i valget, hvilket parti eller fra hvilket parti var den kandidat, du stemte på?"*, fordi én respondent påpegede, at han stemte ikke på et bestemt parti, men på en kandidat inden for et parti. Svarene fra pilotundersøgelsen blev ikke medregnet i det empiriske dataset, fordi det var en pilotundersøgelse.

3.11 Validitet og reliabilitet

Validiteten i en undersøgelse bliver bestemt ud fra sammenhængen mellem det empiriske data og konklusionen, og i hvilken grad det indsamlede materiale kan underbygge specialets konklusioner (Bryman 2004, 29). Det blev vurderet, at disse to

undersøgelser er et stabilt fundament for at kunne forklare den relativt lave interesse for folketingsvalget på Færøerne. Partiformændene bør have godt kendskab til sine vælgere, og de burde kunne bakke op om eller afvise eventuelle tendenser. Velvidende, at surveyundersøgelsen kun er en stikprøve, der forhåbentligt kunne påpege nogle tendenser, har jeg været varsom ved at drage nogle gyldige konklusioner ud fra den undersøgelse. Det blev der argumenteret for i præsentationen af undersøgelsen på side 66. Det indsamlede materiale vurderes overordnet at kunne forklare den lunkede interesse for folketingsvalget på Færøerne. Dette ville være en fordel, hvis man kunne sammenligne konklusionerne med andre case studier om samme emne, men det var desværre ikke muligt.

Reliabiliteten bliver bestemt ud fra nøjagtigheden og pålideligheden i det indsamlede data. I den forbindelse er relevant at spørge, om en gentagelse af den samme undersøgelse ville give samme resultat. Dette er især et relevant spørgsmål i forhold til denne nærværende opgave, fordi politik og politiske holdninger ikke er statiske. En bestemt politisk sag, der tilfældigvis er på dagsordenen i det tidspunkt, undersøgelsen bliver gennemført, kan påvirke partiformændernes formuleringer eller vælgerens holdninger. Det er af samme årsag vigtigt at have in mente, at denne nærværende opgave behandler holdningerne til folketingsvalget i april 2016. Det vil sige, at jeg ikke kunne garantere, at konklusionerne ville være nøjagtig de samme, hvis den samme undersøgelse blev gennemført i april 2017.

3.12 Opsummering

Dette kapitel har beskrevet de metodiske overvejelser bag det indsamlede empiriske materiale, som lå til grund for specialets analysedel. De dybdegående kvalitative interviews blev brugt som fundament under besvarelsen af det første arbejdsspørgsmål, som skulle forklare den betydning, som de færøske partier tillægger folketingsvalget på Færøerne, mens den kvantitative survey-undersøgelsen blev brugt som fundament under besvarelsen af det næste arbejdsspørgsmål, som skulle forklare, i hvilken grad de færøske vælgere interesserer sig for folketingsvalget i forhold til lagtingsvalget. Ud fra dette blev vurderet, at jeg kunne besvare den overordnede problemstilling, som skal forklare den lunkede interesse for folketingsvalget på Færøerne.

MAGTRELATION I FORANDRING

Magtrelationen mellem det færøske Lagting og det danske Folketing har været i stadig forandring de seneste 150 år, og Folketinget har nu mindre indflydelse på færøsk lovgivning end nogensinde før. Det betyder samtidig, at den færøske folketingsrepræsentation har mindre indflydelse på færøsk lovgivning end nogensinde før.

Dette kapitel har til formål at belyse Færøernes stilling i Folketinget i historisk perspektiv, heriblandt den politiske magt over færøske forhold, som er blevet overført fra Folketinget til Lagtinget. Ambitionen er at give en bred historisk forståelse af den rolle, som Færøerne og færøske politikere har haft i det danske parlament, samt hvordan Lagtinget har udviklet sig fra at være det svage parlament til at være det stærke parlament på Færøerne, som Norton formulerer det.

For at skabe indblik i det historiske forhold mellem det færøske Lagting og den færøske folketingsrepræsentation i Folketinget, udvalgte jeg nogle centrale historiske kilder i færøske og danske bøger og aviser. Dette materiale blev suppleret med interview med forhenværende færøsk folketingsmand, Óli Breckmann, og nuværende færøske folketingsmænd, Sjúrdur Skaale og Magni Arge.

4.1 Afgrænsning

Det er ikke ambitionen med dette kapitel at uddybe og tage stilling til de jævnlige gnidninger mellem Færøerne og Danmark. Dette afsnit skal ikke forstås som en fuldstændig fortælling om rigsfællesskabet, men et opsummeret uddrag af de efter min optik vigtigste hændelser. Utallige bøger og rapporter behandler Færøernes komplekse retsmæssige stilling i kongeriget Danmark, og debatten præger stadig færøsk politik. Hensigten med dette kapitel er i grove træk at fokusere på den færøske folketingsrepræsentation i Folketinget og dens lovgivningsmagt i forhold til det færøske Lagting i et historisk perspektiv.

4.2 Færøerne træder ind i rigsdagen

Hvilken rolle skal Færøerne have i det danske Kongerige? Dette spørgsmål blev afgørende for den stærkt engagerede debat i Danmark, om Færøerne skulle være repræsenteret i danske folkevalgte parlament, Rigsdagen, i 1849.

Færøerne havde kort forinden fået formel status som dansk amt, da den danske Grundlov blev tinglæst på de nordatlantiske øer uden samtykke eller modvilje fra det færøske folk. Herved blev færingerne defineret som danske folk, modsat Grønland og De Vestindiske Øer, som fik status som danske kolonier, fordi dens beboere ikke var af nordisk oprindelse (Debes 1982, 41).

En dansk udstationeret embedsmand, bosiddende i den færøske hovedstad Tórshavn, havde varetaget alle opgaver og beslutninger vedrørende det færøske folk siden Færøerne kom under den danske krone efter freden i Kiel i 1816. Den danske amtmand på Færøerne var bindeleddet mellem centralmagten i København og den færøske periferi, og han havde som opgave at indføre og administrere danske love på Færøerne (Harhoff 1993, 44). Færingerne havde altså ikke en lovgivende forsamling på dette tidspunkt.

I det europæiske kontinent i disse år blev den demokratiske bevægelse med ønsker om forfatning og afskaffelse af enevælden udbredt. Det førte til, at kong Fredrik 7. oprettede fire stænderforsamlinger i 1834. Stænderforsamlingerne havde en rådgivende rolle i udformningen af nye love, og det var et forum for debat og kritik af enevælden. En dansk embedsmand, Christian Pløyen, med erfaring som amtmand på Færøerne, repræsenterede Færøerne i stænderforsamlingen i Roskilde (Harhoff 1993, 46). Valget af en dansk embedsmand blev begrundet med, at kongemagten vurderede, at ingen færing var tilstrækkeligt begavet til at deltage i politik. Det var også samme Christian Pløyen, som repræsenterede Færøerne i den grundlovgivende forsamling, der senere udformede en ny dansk forfatning. Færingerne havde af samme grund meget begrænset mulighed at påvirke Grundloven og dens eventuelle konsekvenser for det færøske folk (Debes 1982, 35).

Med oprettelsen af et dansk folkevalgt parlament og dens to kamre, Folketinget og Landstinget, blev de danske myndigheder nødt til at tage stilling til, hvordan Færøerne, som var underlagt den danske Grundlov, skulle repræsenteres i Rigsdagen. Og der var forskellige holdninger til, hvilken rolle Færøerne skulle have i den danske folkevalgte

forsamling. Debatten om færingeres adgang til det danske politiske organ var stærkt engageret.

Grundlaget for debatten var forslaget fra amtmanden på Færøerne, Carl Emil Dahlerup, at Færøerne skulle have to faste repræsentanter i Rigsdagen, én i Folketinget og én i Landstinget, på samme vilkår som enhver anden dansk provins. Fredrik Barfod og Frederik Jespersen, som var medlemmer af den grundlovgivende rigsforsamling, var stærkt imod, at Færøerne blev repræsenteret i Rigsdagen. De begrundede deres synspunkt med, at en fast færøsk rigsdagsrepræsentation kunne blive afgørende for udfaldet i sager, der alene vedrørende Danmark. Barfod udtalte i 1851, at:

“I (...) flere lignende tilfælde ville en sag let kunne komme til at afgøres ved den ene færings stemme, og det kunne næppe være gavnligt for os, for det danske folk, vi her repræsenterer, end det kunne være ønskeligt eller behageligt for ham.” (Hoff 2012, 44)

De nationalliberale Johan Wenger og N.F.S. Grundvig var ikke af samme opfattelse. De argumenterede for, at det ville være urimeligt over for færingerne, at Rigsdagen kunne vedtage love for Færøerne, uden at færingerne var tilstede (Debes 1982, 39). Wenger og Grundvig sammenlignede Færøerne med Bornholm. De mente, at selv om der var en provinsiel forskel mellem færinger og danskere, skulle færingerne selvfølgelig være repræsenteret i de forum, hvor lovene blev vedtaget (Debes 1982, 42). Barfod modargumenterede, at Færøerne var betydelig mere ukendte og fremmede end Bornholm (Thorsteinsson 1990, 197). Den senere biskop D.G. Monrad var tilhænger af den danske stat med Færøerne undergivet den samme højeste lovgivningsmyndighed (Hoff 2012, 43), og indenrigsminister Mathias Hans Rosenørn vurderede, at man ikke kunne undgå den færøske folketingsrepræsentation, fordi det ville give Færøerne kolonistatus som Grønland og De Vestindiske Øer, som ville være *“ydmygende for et folk af samme rod som vi”* (Debes 1982, 41) (Hoff 2012, 32).

Et andet aspekt var, at den danske valgbestemmelse var umulig at praktisere på Færøerne (Thorsteinsson 1990, 261). Valget til Folketinget skulle være direkte, og valget til Landstinget var indirekte, idet nogle valgte valgmand skulle vælge Landstingets medlemmer. I Danmark skulle en folketingsmedlem vælges for hver 12.000 beboere, og antallet af landstingets medlemmer skulle være omtrent halvdelen af antallet af

folketingets medlemmer (Grundloven 1849). Ifølge disse bestemmelser havde Færøerne med sine 8000 beboere ikke ret til repræsentation i Rigsdagen. I Danmark accepterede man, at Færøerne blev stærkt overrepræsenteret, fordi Færøerne var en særlig landsdel, vidt forskellig fra resten af Danmark, og det var vigtigt at opretholde og varetage forbindelsen til de afsondrede øer i Atlanterhavet (Sølvará 2002, 97).

Færøerne fik derved to repræsentanter i Rigsdagen. Forslaget fra amtmand Dahlerup blev vedtaget i noget ændret form med 35 stemmer mod 2 den 29. december 1850 (Debes 1982, 43). Herved blev Færøerne repræsenteret i den danske parlamentariske forsamling, Rigsdagen, som var delt op i to kamre, Folketinget og Landstinget, uden at det færøske folk blev efterspurgt. Med udgangspunkt i denne forståelse, ville Norton argumentere for, at Rigsdagen var på dette tidspunkt færingernes stærke parlament, fordi Rigsdagen havde den lovgivende magt over Færøerne. Forberedelserne til folketingsvalget på Færøerne begyndte med det samme.

4.3 Protestvalg på Færøerne

Det første folketingsvalg på Færøerne i 1851 var en tydelig protest imod det danske embedsvælde på øerne. Den færøske nationalist, sagfører og redaktør på Færøernes første avis, Niels Christopher Winther, blev valgt. Winther betegnes som Færøernes første moderne politiker (Thorsteinsson 1990, 291). Han var kendt for sin skarpe kritik af embedsmændenes overmægtige indflydelse på det færøske samfund. Klammeriet mellem Winther og de danske embedsmænd var synligt på selve valgdagen, da amtmand Carl Emil Dahlerup forsøgte at skade Winthers kandidatur ved at fraråde "*sine kære landsmænd at vælge denne unge, indbildske dåre, som blot af egennytte ville trænge frem, hvor han intet havde at bestille*" (Hoff 2012, 50). Valgresultat blev anset som en udbredt misfornøjelse med embedsmændenes alt for store myndighed. Winther fik 429 stemmer, og den danske langfoged, J.A. Lunddahl, fik 403 stemmer. Fire kandidater var i alt.

Det var overraskende for de fleste, at færingerne, som i Danmark ikke blev vurderet tilstrækkeligt begavede at deltage i politik, skulle vælge en af sine egne indfødte i Folketinget hellere end en dansk embedsmand. Historiker Jørgen Steining har konkluderet, at det første folketingsvalg på Færøerne var "*først og fremmest et mistillidsvotum til de embedsmænd, som befolkningen indtil for få år siden havde adlydt*

med en ærbødighed og frygtsomhed, som noget nær grænsede slaviskhed" (Thorsteinsson 1990, 281).

Der foreligger ikke konkret valgstatistik, men valgdeltagelsen vurderes forholdsvis stor til folketingsvalget på Færøerne i 1851, selv om der opstod nogle praktiske problemer, først og fremmest på øen Suderø (Thorsteinsson 1990, 279). I bygden Hvalba var valgbestyrelsen og vælgerne ikke til stede, fordi der blev meddelt grindefangst (Sølvará 2002, 97). Amtmanden godkendte dog valgresultatet, fordi han vurderede det uden for sin kompetence at tage stilling til, hvorvidt en valghandling var gyldig eller ikke (Sølvará 2002, 98). Johan Hendrik Weyhe vandt efterfølgende landstingsvalget mod Lunddahl. De fik lige mange stemmer i tre afstemninger, men Weyhe vandt den afgørende lodtrækning (Debes 1982, 47). Færingerne vurderede altså sig selv tilstrækkeligt begavet til at deltage i politik, men Niels Christopher Winther ville for alvor komme det politiske engagement på øerne til live.

4.4 Lagtinget genoprettes

I Folketinget krævede Niels Winther med det samme et demokratisk valgt Lagting på Færøerne. Inspirationen kom fra Island, som var en del af det danske rige og fik et rådgivende Althing i 1844. Formålet ved lovforslaget i Folketinget var, at det skulle tilkomme Lagtinget, og ikke amtmanden på Færøerne, at udtale sig, inden danske love blev udvidet til Færøerne (Debes 1982, 101). Forhandlingerne førte til, at det færøske Lagting blev genoprettet med særstilling blandt de andre amter i det danske rige. Overordnet blev Lagtingets vigtigste opgave defineret som *"at afgive betænkning over de for Færøernes vedkommende udarbejdede lovforslag (..) og at gøre forslag til forandringer i bestående love"* (Thorsteinsson 1990, 307).

Lagtinget, som skulle samles dagen efter St. Olai dag, fik som det eneste af rigets amtsråd meget begrænset lovinitiativ i den forstand, at danske love ikke uden videre kunne træde i kraft på Færøerne, fordi færøske udtalelser skulle indhentes i alle sager, som greb ind i færøske forhold. Amtmanden kunne som selvskreven formand for lagtinget suspendere lagtingsbeslutninger (Debes 1982, 107). Genopretningen af det færøske Lagting var det første konkrete politiske resultat hos en færøske folketingsmand. Den færøske historiker Jákup Thorsteinsson konkludere i 1990, at:

“Tildelingen af demokratiets goder til færingerne skete bl.a. på baggrund af en særdeles kvalificeret rigsdagsdebat, hvor Færøernes indplacering i statssystemet blev foretaget ud fra overordnede forestilling om og hensyntagen til rigsenheden, eller det danske monarkis integritet, kombineret med viljen til at tildele færingerne en rimelig grad af indflydelse på lokalt plan” (Thorsteinsson 1990, 339)

Lagtinget havde i princippet ikke megen indflydelse på øernes overordnede lovgivning. Fremgangsmåden i Lagtinget var, at et forslag, der blev vedtaget i Lagtinget, blev ekspederet af amtmanden til justitsministeriet. Her kunne amtmanden udtrykke sin personlige holdning til forslaget, uden at lagtinget fik kendskab til hans kommentar. Hvis justitsministeren kunne stå inde for forslaget, blev det lagt for den danske regering, inden forslaget blev forelagt Rigsdagen (Debes 1982, 55). Det første Lagtingsvalg blev afholdt den 30. juni 1854 (Debes 1982, 56.). Siden har færinger deltaget i to forskellige parlamentsvalg: det færøske lagtingsvalg og det danske rigsdagsvalg. Med udgangspunkt i dette, kan man ud fra Nortons argumenter sige, at Lagtinget var på dette tidspunkt Færøernes svage parlament, fordi Lagtinget ikke nogen lovgivende magt eller nogen betydelig mulighed for at påvirke lovforslag. Folketinget forblev færingernes stærke parlament, fordi Folketinget havde lovgivningsmyndighed i færøske forhold.

4.5 Den politiske interesse stagnerer

Efter de første rigsdagsvalg stagnerede den politiske interesse på Færøerne, og oppositionen imod det danske embedsvælde blev betydeligt svagere. Ingen var i stand til at løfte arven efter Niels Winther. Historiker Hans Jacob Debes konkludere i 1982, at gennemgående var valgdeltagelsen til folketingsvalget lille, dog med visse udsving (Debes 1982, 93). Eksempel herpå er, at valgdeltagelsen til folketingsvalget i 1879 var 5,5 procent, men valgdeltagelsen var 49,9 procent i 1890 (Debes 1982, 318). Der findes ikke tilsvarende statistik om valgdeltagelsen til lagtingsvalget på Færøerne, som gør det muligt at sammenligne interessen for folketingsvalget og det lokale lagtingsvalg i disse år. Men den overordnede årsag til den ringe interesse til folketingsvalget skal nok findes i folkeoplysningens ringe niveau i denne periode, samt de dårlige kommunikationsforhold, som medførte, at de færøske rigsdagsmænd, som var i Danmark den største del af året, var mere eller mindre afskåret fra den afsondrede valgkreds på

Færøerne (Debes 1982, 93). Hovedårsagen for den ringe politiske interesse på Færøerne er enkel at forstå, konkluderede historiker Debes i 1982, fordi:

“...at de færøske vælgere havde den opfattelse, at lagtinget ingenting kunne udrette, og at rigsdagen var en så fjern og ukendt institution, hvis virksomhed og betydning der vanskeligt kunne vækkes nogen forståelse for” (Debes 1982, 93).

Efter det første folketingsvalg i 1851, lod færingerne sig næsten udelukkende repræsentere af danske embedsmænd og bestillingsmænd i Folketinget. Ingen færing havde tilstrækkelige politiske ambitioner, især fordi det var svært at opretholde sig i København den største del af året, uden at det fik uoprettelige konsekvenser for det hjemlige landbrugserhverv (Debes 1982, 94). De danske embedsmænd, valgt på Færøerne, engagerede sig ikke kun i færøske forhold i Rigsdagen, men deltog aktivt i det samlede politiske arbejde i Rigsdagen. Men den tradition blev brudt om århundredeskifte, da den politiske interesse på Færøerne blev vakt ved nationalbevægelsens gennembrud.

4.6 Nationalbevægelsens gennembrud

Den færøske nationalistiske politiker Jóannes Patursson blev valgt i Folketinget i 1901. Han beregnes som en af de mest indflydelsesrige mænd i Færøernes politiske historie (Sølvará 2002, 134). Som lagtingsmand og folketingsmand fik han stor indflydelse på fællesskabet mellem Færøerne og Danmark, og derved relationen mellem Lagtinget og Folketinget. Han stod i spidsen for den færøske nationalbevægelse, der blev organiseret i 1880'erne. Bevægelsen kæmpede først og fremmest for færøsk kultur og sprog. Formålet var helt enkelt at forhindre, at de færøske øer i Nordatlanten blev mere danske.

Under valgkampen lovede Patursson at følge i Niels Winthers fodspor og bryde den opportuniste, som, ifølge ham, havde præget færøsk politik. Han kritiserede tit de danske embedsmænd på Færøerne. Et af hans valgløfter var at belyse de færøske forhold bedre over for rigsdagen, fordi han mente, at den færøske rigsdagsrepræsentation havde kun bestræbt sig for at vise taknemlighed. Det havde efter hans mening givet Rigsdagen indtryk af, at man behøvede ikke at bruge megen energi på de færøske forhold (Sølvará 2002, 135).

Valgdeltagelsen i 1901 var 21,9 procent. Den ringe valgdeltagelse skyldes til dels et orkanagtigt vejr på valgdagen (Debes 1982, 213).

Magtrelationen mellem Lagtinget og Rigsdagen var den samme. Det var stadig Rigsdagen i København, der havde lovgivningsmyndigheden over Færøerne, og den udstationerede danske amtmand i Tórshavn styrede forvaltningen. Patursson ville gøre op med denne tradition. Han brugte sit folketingsmandat til at skaffe Lagtinget større indflydelse og så meget selvstyre, som man kunne opnå i god forståelse med den danske regering og Rigsdagen (Sølvará 2002, 153). Han ville bevise over for de danske myndigheder, at Lagtinget var i stand til at varetage større politisk og økonomisk ansvar, og han var ihærdig fortaler for at øge Lagtingets indtægter og at gennemføre det princip, at Lagtinget kunne råde over sine egne indtægter. Patursson fik også flere love vedtaget i Rigsdagen. Den vigtigste var nok loven om hvalafgiften, der forøgede Lagtingets indtægter betydeligt. Det medførte, at Patursson fik et respektabelt omdømme i Folketinget. Justitsminister Albert sagde i Folketinget i 1903, at Patursson evnede at gøre rede for de færøske forhold:

“Nu synes det jo, som om den repræsentant, Færøerne har sendt herved, vil være i stand til at lette den bølge af tåge, der i så mange år ligesom har stået mellem os og færingerne, og som har hindret os i klart og tydeligt at se, hvad det er, man trænger til og ønsker oppe på disse øer” (Debes 1982, 235).

Dette citat vurderes at forstærke den påstand, at de tidligere færøske folketingsmænd ikke havde været dygtige nok til at redegøre for de færøske forhold i Rigsdagen. Patursson gjorde selv en ihærdig indsats. Han formulerede sine politiske holdninger i bogen *Færøsk Politik* fra 1903. Her fremhævede han, at Færøerne havde aldrig været en integreret del af Danmark, fordi det færøske folk havde aldrig samtykket den danske Grundlov. Han foreslog i bogen, at Lagtinget, og ikke Rigsdagen, skulle have lovgivningsmyndigheden over Færøerne (Patursson 1906, 136). Planen var altså, at de færøske rigsdagsrepræsentanter fik væsentlig mindre politisk indflydelse, fordi den politiske magt skulle overføres til Færøerne.

Der gik rum tid, før den færøske selvstændighedsfløj fik implementeret sine politiske synspunkter. Den færøske samhørighedsfløj havde nærmest uafbrudt majoriteten i

Lagtinget frem til 2. verdenskrig, og dens politik blev tydeligt formuleret i Rigsdagen i 1921, da partiformanden Oliver Nolsøe erklærede, at "*vi færinger føles os fuldstændig som danske*" (Jacobsen 1927, 67). Først i 1935 fik Lagtinget bemyndigelse til at indkræve skat. Det vil sige, at færøske vælgere, der valgte medlemmer i Lagtinget, blev skatteborgere på Færøerne. I 1939 blev færøsk det officielle sprog i færøske skoler og kirker. Samtidig fik de færøske folketingsmedlemmer betydeligt mindre indflydelse på færøsk lovgivning, idet Lagtinget bevægede sig langsomt fra at være et svagt parlament til at være et middel svagt parlament. I 1948 blev Lagtingets lovgivningsmyndighed blev udvidet betydeligt ved hjemmestyreordningen i 1948 (West 1972, 178).

4.7 Færøerne som et selvstyrede folkesamfund

Færøerne blev et selvstyrende folkesamfund i Kongeriget Danmark med eget flag ved hjemmestyreordningen i 1948 (West 1972, 179). Ordningen overførte en stor del af det politiske ansvar fra de danske myndigheder til det færøske Lagting. Efter 94 år med Lagtinget som rådgivende instans, fik de færøske myndigheder den lovgivende og udøvende magt på Færøerne med selvstændigt økonomisk ansvar under hensyntagen til Grundloven. Udbruddet af Anden Verdenskrig fik afgørende betydning for den færøske selvstændighedsfløj. Tysklands besættelse af Danmark førte til, at forbindelsen mellem amtmanden på Færøerne og centraladministrationen i København blev afskåret fra den ene dag til den anden. Efter forhandlinger med Storbritannien, der besatte Færøerne den 12. april 1940, blev man enig om, at Lagtinget skulle have den lovgivende myndighed alle krigsårene (Sølvará 2002, 245). Da krigen var overstået, stod det klart for både Danmark og Færøerne, at man kunne ikke vende tilbage til den politiske stilling, der havde været i kraft inden krigens udbrud. Men de danske myndigheder og det færøske Lagting havde svært ved at komme til enighed om en ny styrelsesordning (West 1972, 178). Den danske regering skitserede en styringsform, som Lagtinget vragede, fordi det var uklart, hvorvidt Lagtinget ville få overført lovgivningsmagten over færøske forhold. Den danske regering fandt ikke andet alternativ end at spørge det færøske folk i en folkeafstemning, om de ønskede det danske forslag sat i kraft eller om de ønskede, at Færøerne trak sig ud af Kongeriget Danmark. Løsrivelsen fik et uventet flertal ved folkeafstemningen den 14. september 1946 med et stemmetal på 5660. Det danske regeringsforslag fik 5499 stemmer (West 1972, 176) Den danske regering ville dog ikke godkende

folkeafstemningen og udskrev i stedet nyvalg på Færøerne. Efterfølgende forhandlede det nyvalgte Lagting med den danske regering om en ny styrelsesform, der blev vedtaget i Folketinget og i Lagtinget. Loven trådte i kraft den 1. april 1948 som dansk lov nr. 137 om Færøernes hjemmestyre.

4.8 Den udvidende lovgivningsmagt

Hjemmestyreordningen sikrede, at Lagtinget kunne overtage ansvaret for samtlige færøske anliggender, undtaget statsforfatningen, statsborgerskabet, højesteret, udenrigspolitikken, sikkerhedspolitikken, valutapolitikken og pengepolitikken, som er fælles anliggender, der bliver styret fra København. Færøernes Lagting blev med hjemmestyreløven den lovgivende instans på Færøerne, landsstyret blev den udøvende magt, mens Folketinget bevarede ansvaret for den dømmende magt og fælles anliggender ellers. Den danske amtmand mistede sin politiske magt, skiftede titel til rigsombuddet og blev observatør for de danske myndigheder på Færøerne. Samtidig med, at det færøske Lagting løbende fik stadig større lovgivningsmagt med overtagelsen af en række sagsområder, fik den færøske folketingsrepræsentation mindre indflydelse, fordi det politiske ansvar blev overdraget fra København til Tórshavn. Det medførte, at Lagtinget udviklede sig fra at være det svage parlament til at være det stærke parlament på Færøerne.

Reglerne omkring den færøske folketingsrepræsentation forblev uændret. Under forhandlingerne om hjemmestyreordningen var det et kardinalpunkt for Fólkaflokkurin og Sjálvstýrisflokkurin, at Færøerne fremtidig ikke blev repræsenteret i den danske Rigsdag (Bentsen 1988, 12). De mente, at nyordningen skulle indebære, at Færøerne i stedet for at have repræsentanter i Rigsdagen, skulle repræsenteres med en særlig af det færøske Landsstyre udpeget mand (Bentsen 1988, 10). Senere blev det dog besluttet, at Færøerne skulle have to medlemmer i Folketinget for at sikre den færøske indflydelse over fælles anliggender, for eksempel rigets udenrigspolitik. Af sagsområder, som de færøske myndigheder ikke har overtaget, men som Folketinget stadig har ansvaret for, kan nævnes retsvæsenet, politiet, kriminalforsorgen, det familie- og arveretlige område, udlændingeområdet, grænsekontrollen og luftfartsområdet. Traditionen er, at Christiansborg ikke tager nogen beslutning vedrørende Færøerne og færøske forhold, uden at Lagtinget har godkendt det. Det vil sige, at de færøske folketingsmedlemmer har

i princippet ikke meget at skulle sagt, fordi Lagtinget og Christiansborg samarbejder om fælles anliggender. De færøske folketingsmedlemmer har primært haft til opgave at argumentere for de færøske forhold i Folketingets udvalg, som vedrører Færøerne. Hjemmestyreordningen for Færøerne har tit ført til statsretlige diskussioner. Den traditionelle statsredige opfattelse var, at hjemmestyreordningen var *“en vidtgående delegation af lovgivningsmagten”*. Det vil sige, at ordningen mellem Færøerne og Danmark kunne til enhver tid ophæves, hvis Folketinget ønskede det. Den færøske politiker, Edward Mitens, der forhandlede hjemmestyreløven, vurderede derimod, at Færøerne ikke var en suveræn stat, men et land med delvis suveræne statskvaliteter, fordi Færøerne havde ret til at handle som en delvis stat inden for en føderal stat (Zahle 1998, 55). Senere har man vurderet, at forholdet mellem Færøerne og Danmark udelukkende er kendetegnet ved, at udenrigspolitik og forsvarspolitik er uddelegeret fra Færøerne til Danmark. Argumentet er, at hvis Færøerne vil være selvstændige fra Danmark, har Lagtinget friheden til det (Sølvará 2003). Selv om Folketinget har ansvaret for rigets udenrigspolitik, har Færøerne den suveræne kompetence over sin handelspolitik, herunder forhandlinger om frihandelsaftaler. Det blev tydeligt, da Danmark valgte at blive medlem af EF i 1973. Inden Danmarks indtræden i EF den 1. januar 1973, besluttede det færøske hjemmestyre ikke at følge resten af kongeriget ind i EF. Fiskeri er den vigtigste industri på Færøerne, og færøske politikere var stærkt imod, at EF skulle overtage magten over fiskeripolitikken på Færøerne (Jacobsen, 2004). EU, herunder Danmark, har sidenhen konkurreret med Færøerne om fiskekvoter. I 2005 fik Færøerne med udgangspunkt i den udenrigspolitiske fuldmagtslov myndighed til at indgå i internationale aftaler med stater og organisationer angående sagsområder, der er overtaget af færøske myndigheder. Loven omfattede ikke aftaler omkring forsvarspolitik og sikkerhedspolitik, og Færøerne kan hellere ikke være selvstændig medlem af organisationer, hvor Kongeriget Danmark er medlem. Dette er relevant at fremhæve, fordi selvom Folketinget har ansvaret for færøske forhold, består samarbejdet udelukkende i et samarbejde mellem Folketinget og det færøske landsstyre. Den færøske folketingsrepræsentation fører altså ikke forhandlinger på vegne af den politiske myndighed på Færøerne. Et andet eksempel er Fámjinerklæringen fra 2005. Her blev det en principerklæring, at Færøerne skulle inddrages i Folketingets udenrigspolitiske og sikkerhedspolitiske spørgsmål, der har betydning for Færøerne. Her blev aftalt, at det

færøske Lagting, og ikke den færøske folketingsrepræsentation, skulle inddrages. Det beviser, at den færøske folketingsrepræsentation har begrænset politisk betydning, fordi det er Christiansborg og det færøske landsstyre, der forhandler om fælles anliggender og spørgsmål herom. Samtidig med, at Færøernes Lagting har bevæget sig fra at være færingernes svage parlament til at være færingernes stærke parlament, er Folketinget blevet et betydeligt svagere parlament, fordi danske politikere har fået begrænset indflydelse – nogen ville sige en rådgivende rolle - på lovgivningen over Færøerne. Men selvom deres indflydelse på færøske forhold er formindsket betydeligt, har de to færøske folketingsmedlemmer sammen med de grønlandske folketingsmedlemmer, der fik plads i Folketinget i 1979, haft stadig større indflydelse på den førte politik i Danmark.

4.9 Ordningen bliver diskuteret

I april 1965 prøvede lagmanden Hákun Djurhuus at forhindre, at færøske politikere skulle kunne bestemme, hvilken indenrigspolitik blev ført i Danmark. Han foreslog i Lagtinget, at den færøske folketingsrepræsentation skulle afskaffes (Bentsen 1988, 47). Dette er tydeligt eksempel på, at Færøerne betragtede ikke Folketinget som det stærke parlament længere. Lagmanden argumenterede, at de færøske folketingsmedlemmer blev valgt på et helt andet grundlag end de danske folketingsmedlemmer, og det ville være yderst uheldigt, hvis to færøske politikere blev tvunget til at stemme og blive afgørende i politiske sager, der alene vedrører Danmark. De færøske socialdemokrater var imod lagmandens forslag. De begrundede sin stillingtagen med, at Danmark havde stadig noget at lovgivningsmagt over Færøerne, blandt andet det udenrigspolitiske, og færingers skulle selvfølgelig være repræsenteret i de forum, hvor love og bindende afgørelser vedrørende Færøerne blev udformet. Lagmanden havde derfor ikke flertal for forslaget. Den færøske socialdemokratiske folketingsmand, Johan Nielsen, udtalte i den forbindelse i Folketinget året efter, at hans parti "*ville betragte det som en undertrykkelse af Færøerne, hvis man i det høje ting behandlede de færøske anliggender og ingen færøsk folketingsmand var til stede*" (Bentsen 1988, 48).

Lagtinget tog atter tage stilling til ordningen med den færøske folketingsrepræsentation i 2013, da lagtingsmanden, Kári P. Højgaard, foreslog at afskaffe de færøske folketingsmedlemmer med den begrundelse, at færøske politikere ikke skulle være afgørende for den førte politik i Danmark. Kári P. Højgaard påpegede, at færingerne

kunne forestille sig, hvad "der ville ske, hvis rigsombudsmanden havde den afgørende stemme i Lagtinget" (Sjálvstýrisflokkurin 2013). Lagtingsmanden mente, at det var rigeligt, at den danske statsminister, den færøske lagmand og den grønlandske landstingsformand mødes årligt i et rigsmøde, hvor de kan diskutere de fælles anliggender. Forslaget blev ikke vedtaget. Under debatten i Lagtinget var tydeligt, at man var villig til at diskutere med de danske myndigheder, om det var nødvendigt at der skal sidde fire medlemmer fra Nordatlanten i Folketinget og være med til at vedtage love, der slet ikke vedrører dem. Forslaget blev dog ikke vedtaget. De, der var imod forslaget, påpegede, at i givet fald skulle en grundlovsændring til for at ændre forholdet mellem Færøerne og Danmark, og det kom til at tage lang tid, og at man skulle finde en anden holdbar løsning, inden man afskaffede folketingsrepræsentationen.

4.10 Opsummering

Dette kapitel har i grove træk gennemgået relationen mellem det færøske Lagting og det danske Folketing, som har været i stadig forandring de seneste 150 år. Lagtinget har i denne periode bevæget sig fra at være *et svagt parlament* til at være *et stærkt parlament*, som Norton formulerer det. Som påpeget stammer den færøske folketingsrepræsentation fra 1851, fordi man mente, at færingerne skulle være tilstede i det politiske forum, som kunne vedtage love for Færøerne. Lagtinget har efterfølgende overtaget den største del af lovgivningsmyndigheden, kommunikationsforholdene er kraftigt forbedret, og det politiske tradition er, at ingen beslutning bliver taget i Folketinget vedrørende Færøerne uden Lagtingets accept. De færøske folketingsmedlemmer har løbende fået mindre indflydelse på færøsk lovgivning, men deres indflydelse på dansk politik er steget. De færøske folketingsmedlemmer har primært til opgave at orientere Folketinget om færøske anliggender, selvom den danske regering og det færøske landsstyre er i regelmæssig kontakt. De færøske folketingsmedlemmer har dog været stærkt efterspurgt som sikkerhedsnet under de danske regeringer, og det er årsagen til, at den færøske folketingsrepræsentation er blevet diskuteret med jævne mellemrum. Med udgangspunkt i denne historiske forståelse, jeg vil præsentere det empiriske data. Først vil jeg prøve at besvare det første arbejdsspørgsmål, som skal forklare, hvilken betydning de færøske partier tillægger folketingsvalget på Færøerne.

FOLKETINGET HAR BEGRÆNSET POLITISK BETYDNING

Besvarelsen af det første arbejdsspørgsmål, som er, hvilken betydning de politiske partier tillægger folketingsvalget, er delt op i seks afsnit. Første og andet led består i at begrunde, at de politiske partier vurderer Folketinget som distanceret fra den færøske vælger, som bevirker til, at partierne ikke bruger den store energi på folketingsvalget. Tredje led forklarer, hvorfor partierne opstiller til folketingsvalget alligevel. Fokus bliver sidenhen rettet mod valgkampen til folketingsvalget på Færøerne, som primært er præget af færøsk politik, og ikke de fælles sagsområder mellem Færøerne og Danmark, som ellers er fundamentet under den færøske folketingsrepræsentation. Sidste led består i at begrunde den skepsis, som flere færøske partier bærer imod rigsfællesskabet og derved folketingsvalget. Besvarelsen af arbejdsspørgsmålet udgør en central del af grundlaget for den videre analyse af problemstillingen, som vil uddybe, hvad forklarer den relativt lille interesse for folketingsvalget på Færøerne.

Analysen kommer primært til at fokusere på folketingsvalget og lagtingsvalget i 2015.

5.1 Folketinget har begrænset betydning

Partimændene blev først spurgt om sine overvejelser omkring årsagen til, at valgdeltagelsen til folketingsvalget er betydeligt lavere end til lagtingsvalget på Færøerne. I det empiriske materiale fremgår, at alle partiformændene deler samme opfattelse, at Folketinget vurderes at have meget begrænset indflydelse på færingeres hverdag. Ifølge dem er det en selvfølge, at valgdeltagelsen til folketingsvalget er betydelig mindre end valgdeltagelsen til lagtingsvalget. Aksel V. Johannesen, lagmand og formand for Javnaðarflokkurin, forklarer:

“Det er ingen tvivl om, at efterhånden som Færøerne har fået mere selvstændighed og politisk ansvar, er betydningen af folketingsrepræsentationen blevet mindre. Interessen blandt vælgerne er tilsvarende blevet mindre.” (Johannesen: 126)

Her begrundede han ud fra den magtrelation mellem det færøske Lagting og det danske Folketing, som har været i stadig forandring, som blev fremhævet i forrige kapitel. Med

udgangspunkt i dette erfarer Jørgen Niclasen, som er formand for Fólkaflokkurin, at den færøske befolkning har svært ved at se, hvilken betydning folketingsvalget har, fordi folketingsarbejdet har meget begrænset indflydelse på færingeres hverdag:

“Also, what is in it for me? (..) Systemet er på den måde, at Folketinget ikke tager nogen afgørelse vedrørende Færøerne uden om Lagtinget. Det betyder, at det er ikke de færøske folketingsmedlemmer, der bestemmer, hvordan lovene skal se ud på Færøerne. De bestemmer intet, fordi forhandlingerne er mellem det færøske landsstyre og den danske regering.” (Niclasen: 132)

Fólkaflokkurin har samme udgangspunkt som Javnaðarflokkurin, at det er primært Lagtinget, der har lovgivningsmagten over Færøerne. Ordningen med den færøske folketingsrepræsentation kan af samme årsag forekomme fluffy, for at bruge Niclasens' formulering. Jógvan Skorheim, formand for Nyt Selvstyre, forklarer, at to hovedårsager er til, at valgdeltagelsen er betydeligt mindre til et folketingsvalg end til et lagtingsvalg:

“For det første føler man ikke, at det har megen betydning for vælgeren, og for det andet mener man, at man skal ikke deltage i dansk politik.” (Skorheim: 100)

Foruden den argumentation, at Folketinget har begrænset betydning for forholdene på Færøerne, påpeger Jógvan Skorheim, at færøske vælgere er skeptiske over for rigsføllesskabet. Det bliver uddybet senere i denne kapitel.

De tre ovenforstående citater er et lille udtræk af de udtalelser, som samtlige partiformændene har om årsagen til, at valgdeltagelsen er lavere til folketingsvalget end til lagtingsvalget. På tværs af ideologisk standpunkt deler de den samme opfattelse, at den færøske folketingsrepræsentation har ingen indflydelse af betydning på færingeres hverdag. Grunden er ifølge partiformændene først og fremmest, at Folketinget er distanceret fra de færøske vælgere i den forstand, at Folketingets lovgivning ikke har nogen betydelig indflydelse på færingeres hverdag. Udtalelserne vurderes at påpege, at de politiske partier fokuserer på Folketinget som et parlament, der har meget begrænset indflydelse på færøske forhold. Norton argumenterer, at *et svagt parlament* er et parlament, ikke har nogen betydelig mulighed for at påvirke lovforslag, mens *et middel*

stærk parlament har begrænset indflydelse på lovgivningen i et samfund. Med baggrund i denne forståelse, kan man diskutere, hvorvidt Folketinget er *et svagt parlament* eller *et middel stærk parlament*. Folketinget har ansvaret for fælles anliggender som rigets udenrigspolitik, sikkerhedspolitik, retspolitik, pengepolitik og valutaforhold. Folketinget kan altså ikke lovgive i interne forhold på Færøerne. Med udgangspunkt i den juridiske diskussion, der blev fremhævet i kapitel 4, side 42, kan man sige, at Lagtinget er Færøernes stærke parlament, mens Folketinget derimod er et svagt parlament eller et middel stærk parlament, alt efter, hvordan man fokuserer og argumenter. I Lagtinget er der dog bred enighed om, at forholdet mellem Færøerne og Danmark udelukkende er kendetegnet ved, at udenrigspolitik og forsvarspolitik er uddelegeret fra Færøerne til Danmark. Argumentet er, at hvis Færøerne vil være selvstændige fra Danmark, har Lagtinget friheden til det. Det vil sige, at Folketinget har magt over Færøernes udenrigspolitik, så længe som Lagtinget delegerer en del af magten til Folketinget. Ud fra denne forståelse forventes det, at de færøske partier i højere grad retter opmærksomhed mod Lagtinget.

Opsummeret vurderes Folketinget langt væk fra den færøske hverdag, og den indflydelse, som Folketinget har på færøske forhold, bliver stadig mindre. Energien, som partier bruger på folketingsvalget er også betydeligt mindre end til energien, der bliver brugt til et lagtingsvalgt. Det bliver uddybet i det følgende.

5.2 Investerer ikke den samme energi i valgkampen

Schmitt og Reid påpeger, at de politiske partier ikke dedikerer et *second-order-election* ens megen opmærksomhed som til et *first-order-election*, fordi betydningen er mindre. Af samme grund blev partiformændene bedt om at forholde sig til, i hvilken grad partiet bruger mindre kræfter på folketingsvalget sammenlignet med lagtingsvalget. I det indsamlede empiriske materiale forekommer det klart og tydeligt, at de politiske partier på Færøerne tillægger ikke folketingsvalget særlig megen betydning i forhold til den indsats, der bliver ydet til Lagtingsvalget.

Et eksempel er pengebeløbet, som de politiske partier investerer i valgkampen. De store partier, Fólkaflokkurin, Sambandsflokkurin, Javnaðarflokkurin og Tjóðveldi, investerer omkring 300 tusind kroner i valgkampagnen til folketingsvalget, mens de samme partier bruger omkring én million til valgkampagnen til lagtingsvalget. Ud fra dette kan man

argumentere, at partierne er betydelig mere interesserede i at vinde lagtingsvalget end folketingsvalget. Beløbet 300 tusinde kroner er heller ikke tilfældigt. Partier, der har deltaget i det seneste folketingsvalg og har opnået mindst 1000 stemmer, har ret til økonomisk tilskud til politisk arbejde (Social- og indenrigsministeriet). Partiformændene forklarer, at de investerer omkring 300 tusinde kroner i folketingsvalgets valgkampagne, fordi det økonomiske tilskud fra Folketinget giver omkring 300 tusinde kroner over fire år. Heraf kan man konkludere, at partierne derfor ikke har nogle udgifter i forbindelse med folketingsvalget. Ud over det har partierne væsentlig færre opstillede kandidater til folketingsvalget (Portal.fo 2015). Jørgen Niclasen, formand for Fólkaflokkurin, forklarer, at partiet opstillede 11 kandidater til folketingsvalget, mens 28 kandidater opstillede til lagtingsvalget. Ifølge Jørgen Niclasen bruger også de fleste kandidater begrænset kræfter på valgkampen, fordi partiet kan maksimalt vinde den ene plads i Folketinget:

“Man får ikke flere kandidater at rigtig tro på, at de bliver valgt. (..) Arbejdsindsatsen er derefter. Det skal løse sig at arbejde, og hvis du ser, at det ikke løser sig, så yder du ikke det samme.” (Niclasen: 134)

Jørgen Niclasen berører her valgsystemet, som Riker og Ordeshook vurderer i den institutionelle forklaring kan påvirke selve valgdeltagelsen. Man kan argumentere for, at færre kandidater mobiliserer færre vælgere, specielt i et småsamfund som det færøske, hvor distancen mellem politikerne og vælgerne er næsten ingen. Partiernes kandidatlistes er dog bemærkelsesværdige. Ud fra dem alene er svært at konkludere, at partierne prioriterer folketingsvalget som et second-order-election. Toppolitikere med centrale positioner i færøsk politik opstiller fra samtlige partier. Det er blandt andet lagmanden, ministre, partiformænd og rutinerede lagtingsfolk. I den forstand er folketingsvalget ikke direkte en politisk platform til at oplære unge politiske talenter, fordi de har ikke en realistisk mulighed at blive valgt i konkurrencen med de højt kvalificerede og erfarne politikere. Næsten alle, der har vundet folketingsvalget på Færøerne siden 1987, har været partiformænd. Undtagelserne er Sjúrdur Skaale, Óli Breckmann og Jákup Lindenskov, som havde ministererfaring. Edmund Joensen, tidligere lagmand og partiformand for Sambandsflokkurin, var mening medlem af Lagtinget, da han blev valgt i Folketinget. Se bilag 12, side 175.

Men selvom toppolitikerne opstiller, tillægger de folketingsvalget en begrænset betydning. Jørgen Niclasen var finansminister under valgkampen til folketingsvalget i 2015. Han erklærede under valgkampen, at han ville tage orlov fra Folketinget med det samme, hvis han blev valgt, fordi han ville bruge sin energi på være finansminister:

“Det vil sige, at over for folket prioriterede jeg, at finansminister er vigtigere end folkettinget.” (Niclasen: 134)

Dette eksempel vurderes at være i overensstemmelse med teorien hos Reif og Schmitt, at et *second-order-election* bliver nedprioriteret i forhold til et *first-order-election*.

I 2011 vedtog Javnaðarflokkurin som det første færøske parti, at partiets politikere skulle ikke kunne være medlem af Folketinget og samtidig være minister eller medlem af Lagtinget. Sjúrdur Skaale, som blev valgt i Folketinget i 2011, var bevidst topkandidat hos Javnaðarflokkurin til folketingsvalget i 2015. Aksel V. Johannesen, formand for Javnaðarflokkurin, forklarede, at det er mere eller mindre en selvfølge, at han som formand ikke er partiets hovedkandidat til folketingsvalget. Formanden skal først og fremmest koncentrere sig om færøsk politik. Men han stillede op alligevel:

“Det er nok ikke nogen hemmelighed, at partier får flere stemmer, hvis formanden stiller op, end hvis han ikke stiller op. Det går vi i hvert fald ud fra.” (Johannesen: 127)

Kaj Leo Holm Johannesen, Sambandsflokkurin, var lagmand i 2015, men han stillede alligevel op til folketingsvalget. Han erkender, at partiledelsen diskuterede hans kandidatur flere gange, men man kom til den konklusion, at han skulle stille op, fordi han kunne skaffe partiet stemmer. Ydermere er det politiske miljø ustabil og ingen ved, hvor længe man skal er lagmand:

“Jeg kunne også som formand gå ud og sige, at jeg stiller ikke op, men at jeg bakkede en bestemt kandidat op.” (Holm Johannesen: 148)

Høgni Hoydal blev som formand for Tjóðveldi valgt i Folketinget i 2015. Han tog orlov med det samme, fordi han ville koncentrere sig om færøsk politik. Han erkender, at han

stillede op, fordi hans opstilling nok ville skaffe partiet stemmer. Hans opstilling var mest taktisk og ikke seriøs. Han argumenterer dog, at omstændighederne var specielle, fordi partiet skulle ud i et lagtingsvalg kort efter folketingsvalget. Ydermere havde partiet vedtaget for første gang, at samme kandidat ikke kunne være i Lagtinget og i Folketinget samtidig:

“Det blev udlagt i danske medier som vælgerbedrag, at jeg tog orlov næsten lige med det samme. Det synes jeg dog ikke, at det var. Det kan jeg sige med oprejst pande, det synes jeg ikke, fordi vi havde sagt, at det ville blive sådan.” (Hoydal: 171)

På baggrund af de fremhævede citater kan man konstatere, at de færøske partier dedikerer ikke folketingsvalget ens megen opmærksomhed og energi som lagtingsvalget. At politikerne ikke dedikerer et valg den samme opmærksomhed, i dette tilfælde i form af penge, energi og personlig prioritering, er i overensstemmelse med et af hovedkendetegnene ved et second-order-election, ifølge Schmitt og Reif. Folketingsvalget bliver nedprioriteret i forhold til lagtingsvalget og de centrale positioner i færøsk politik. Sammen tegner dette forhold et billede af, at færøske politikere ikke anser folketingsarbejdet ens betydningsfuldt som lagtingsarbejdet, idet de mest stiller op af taktiske grunde for at vinde stemmer. Selvom partierne lægger op til, at man vil sende partiets mest kvalificerede og erfarne kandidater i Folketinget, er sandsynligheden ret stor, at de ikke vil være i Folketinget, hvis kandidaten besidder en central position i færøsk politik. Vælgerne ved derfor ikke med sikkerhed, at den folketingskandidat, som bliver valgt, vil sidde i Folketinget.

Opsummeret er der hidtil argumentet for, at de politiske partier vurderer Folketinget som distanceret fra den færøske vælger, som bevirker til, at partierne ikke bruger den store energi på folketingsvalget. På baggrund af forståelsen, at selv om Folketinget har meget begrænset indflydelse på færøsk politik, og at de færøske partier af samme grund ikke yder den samme indsats til et folketingsvalg som til et lagtingsvalg, kan man stadig kontastere, at de færøske partier tillægger folketingsvalget en vis betydning, idet samtlige partier opstiller og bruger mandatet på Christiansborg. Det bliver analyseret i det følgende.

5.3 Stillingen kan være en fordel for partierne

Den færøske folketingsrepræsentation vurderes at have begrænset politisk betydning, men den bliver tillagt en ideologisk betydning. Det fortæller samtlige partiformænd, da de blev bedt om at forholde sig til spørgsmålet, hvorfor det er vigtigt at opstille til folketingsvalget. I det empiriske materiale fremgår, at Christiansborg og den færøske folketingsrepræsentation er en oplagt mulighed hos de færøske partier at reklamere for sine politiske synspunkter. Poul Michelsen, formand for Framsókn, fremhævede, at en regel i politik er vel, at du deltager, da du kan deltage. Her påpeger han, at det er vigtigt at være synlig for vælgerne, og at man skal benytte sig af enhver lejlighed. Jenis av Rana, formand for Miðflokkurin, uddyber:

“Det er alfa omega at deltage. Man kan forestille sig politiske debatter, hvor et parti ikke er indblandet. Vi mener, at det ville koste os dyrt, hvis partiet ikke deltog i de politiske diskussioner under valgkampen, var anonym selve valgaftenen og så videre. Det har stor reklamemæssig betydning.” (av Rana: 98)

Poul Michelsen og Jenis av Rana er formænd for to af de syv partier, som er repræsenteret i det færøske Lagting. Fólkaflokkurin, Sambandsflokkurin, Javnaðarflokkurin og Tjóðveldi har traditionelt været landets største partier, mens Nýtt Sjálvstýri, Framsókn og Miðflokkurin er landets mindre partier. Det er kun de store partier, der har repræsenteret Færøerne i Folketinget siden hjemmestyreordningen i 1948. Ud fra dette kan man konkludere, at de små partier bruger kun folketingsvalget som en platform at reklamere for sine politiske synspunkter. Som fremhævet tidligere opnår de små partier ikke 1000 stemmer som giver ret til økonomisk tilskud til politisk arbejde. Nýtt Sjálvstýri er det tredje små parti. Partiet erklærede i oktober 2014, at partiet ikke ville stille op til folketingsvalget. Formanden, Kári P. Højgaard, begrundede afgørelsen med, at Færøerne ikke skulle være repræsenteret i Folketinget, men i stedet have status som observatør i Folketinget på samme måde, som rigsombuddet på Færøerne havde status som observatør i Lagtinget (Kringvarp Føroya 2014). Midlertidig skiftede partiet formand, og den nye formand, Jógvan Skorheim, valgte at opstille partiet til folketingsvalget. Han forklarer:

“Jeg har altid ment, at partiet skal stille op til folketingsvalget for at markere partiet og fortælle vælgerne, hvor vi står i forhold til rigsfællesskabet. (..) Hvis man har ambitioner om at blive større, mener jeg også, at man skal deltage i det forum.” (Skorheim: 100)

Som det fremgår i de udvalgte citater, er partiformændene af den opfattelse, at partiet bliver nødt til at stille op til folketingsvalget. Fravælger man valgkampen og valgaftenen, kan det have negative konsekvenser for lagtingsvalget, fordi partiernes synspunkter skal helst være klare for vælgerskaren. Dette var især relevant i 2011 og 2015, fordi folketingsvalget og lagtingsvalget blev afholdt inden for forholdsvis kort tid. Partiformændene erkender, at folketingsvalget i 2011 og 2015 blev delvis brugt til at prøvekøre sin valgkampagne til lagtingsvalget. De store partier bakker op omkring dette synspunkt. Tjóðveldi, der vil løsrive Færøerne fra Danmark, blev stiftet i 1948, men stillede første gang op til folketingsvalg i 1973. Formanden Høgni Hoydal fortæller, at det er vigtigt for dem at signalere for Danmark og omverdenen, at den færøske selvstændighedsfløj er markant, og at færinger bærer ønske om mere selvstændighed. Han sammenligner partiets opstilling med britiske UKIPs opstilling til EU-parlamentet. UKIPs opgave er primært at trække Storbritannien ud af EU. Ifølge Hoydal er signalværdien i at vinde et folketingsvalg stærkt i den forstand. En anden årsag til, at Tjóðveldi stiller op til et dansk parlamentsvalg er, at partiet ikke vil vænne sine vælgerne til at vælge andre partier, fordi det vil sandsynligvis få konsekvenser til lagtingsvalget. Javnaðarflokkurin siger, at Folketinget er en politisk scene, som man kan bruge til at reklamere for politiske synspunkter. Fólkaflokkurin synes, at så længe ordningen med den færøske folketingsrepræsentation er aktuel, vil partiet selvfølgelig hellere være repræsenteret i Folketinget end at overlade mandatet til de andre partier. Sambandsflokkurin bruger folketingsvalget som et naturligt redskab til at styrke rigsfællesskabet.

Man kan på denne baggrund argumentere, at de politiske partier kan udfolde sine politiske synspunkter under valgkampen til folketingsvalget, fordi partierne og kandidaterne får megen omtale i medierne, som kan give vælgerne større og mere alsidig indsigt i partiernes synspunkter. Partiformændene er af den opfattelse, at det er en fordel til lagtingsvalget. Som påpeget har Folketinget ansvaret for fælles anliggender, blandt andet udenrigspolitik og sikkerhedspolitik. At partierne bruger folketingsvalget til

udfolde sine politiske synspunkter, giver anledning til at undersøge, om valgkampen er præget af andre sager end det, som alene vedrører Folketinget. Det bliver uddybet i det følgende.

5.4 Valgkampen er præget af færøsk politik

En måde at bedømme et second-order-election er at se på partiernes valgkampagner for at undersøge, i hvilken grad valgkampen er om præget af fælles anliggender mellem Færøerne og Danmark, og i hvilken grad valgkampen er præget af national politik. De Vresse mfl. påpeger, at valgkampen til et second-order-election er oftest præget af nationale emner, som skal løses inden for de nationale landegrænse (De Vresse mfl. 2006).

I det empiriske materiale fremgår, at de færøske partier fokuserede i høj grad på nationale emner til folketingsvalget 2015. Det understreger samtlige partiformænd i det empiriske materiale. Der er ikke grundlag for at sige, at partierne valgte bevidst at forbinde folketingsvalget til det efterfølgende lagtingsvalg i den forstand, at de samme valgløfter blev brugt, men samtlige partiformænd påpeger, at folketingsvalget på Færøerne drejer sig i princippet om færøsk politik, som ikke har meget at gøre med den færøske folketingsrepræsentation i Folketinget. Aksel V. Johannesen, formand for Javnaðarflokkurin, forklarer, at de færøske partier har primært fokus på politiske sager, som Lagtinget har bestemmelsesretten over, heriblandt spørgsmålet omkring suveræniteten. Han uddyber med udgangspunkt i valgkampen til folketingsvalget i 2015, at færøsk selvstændighed, flygtningespørgsmålet og medlemskab af EU fyldte det meste i valgkampen til folketingsvalget i 2015, selvom beslutningerne vedrørende disse anliggender skulle tages på Færøerne, og ikke i Folketinget. Men han erkender samtidig, at hvis suveræniteten, flygtninge og EU ikke blev diskuteret under valgkampen til folketingsvalget, var der ikke meget at diskutere:

"Hvis man pillede det væk, hvad var så tilbage, kan man spørge. (..) Det er småting. (..). Fængsel er dansk sagsområde, [danskerne] har til opgave at bygge fængsel på Færøerne. Så er der noget med førtidspensionister. (..) Men det er i princippet det, som et folketingsmedlem kan gøre noget ved. Det andet bliver afgjort på Færøerne." (Johannesen:

Det betyder, ifølge Aksel V. Johannesen, at valgkampen til Folketinget på Færøerne kan ikke alene handle om forhold, som færøske folketingsmedlemmer egentlig har indflydelse på. Af samme årsag bliver valgkampen, som fremhævet tidligere, brugt til at reklamere med politiske synspunkter, som Folketinget ikke har bestemmelsesretten over. Det forklarer Jørgen Niclasen, formand for Fólkaflókkurin:

”Det vil sige, at det bliver lidt fluffy. Det er ikke politisk arbejde som sådan (...). Der er ingen tvivl om, at vi og de andre partier tager ting ind, som er rent færøske. Flygtninge er et, Schengen er et andet.” (Niclasen: 137)

Men færøske folketingsmedlemmer kan bevirke til, at Lagtinget gennemfører sine politiske planer. Det mener Jógvan Skorheim, formand for Nýtt Sjálvstýri. Partiet proklamerede under valgkampen i 2015, at partiet ville først og fremmest bruge den færøske folketingsrepræsentation til at opgradere universitet på Færøerne:

”Jeg er stadig overbevist om, at den repræsentation, vi har i Folketinget, kunne medvirke til at øge mulighederne for samarbejde med udenlandske universiteter, danske universiteter, til at servicere færinger, mens de er på Færøerne.” (Skorheim: 103)

Jógvan Skorheim henviser med denne udtalelse til, at færøske folketingsmedlemmer kan via sin position prøve at skabe nogle kontakter til fordel for færøske myndigheder. Sambandspartiet er det eneste politiske parti på Færøerne, som vil udbygge samarbejdet med Danmark. Partiet opfatter Folketinget som en naturlig parlamentarisk scene, fordi Færøerne skal være tilstede i de anliggender, som Kongeriget Danmark har ansvaret for. Men deres budskab til folketingsvalget var *velfærd, sikker økonomi og globalisering*, heriblandt en større blokstøtte fra Danmark. Den førhen værende formand, Kaj Leo Holm Johannesen, erkender, at den færøske folketingsrepræsentation sikrer ikke den færøske økonomi, og at forhandlingerne om blokstøtten foregår mellem det færøske landsstyre og den danske regering. Han erkender, at valgkampen til folketingsvalget er mere eller mindre præget af færøsk politik alene, og ikke fælles anliggender mellem Færøerne og

Danmark. Atter et eksempel på, at sager, som færøske myndigheder har bestemmelsesretten over, bliver diskuteret under valgkampen.

Denne forståelse, at valgkampen til folketingsvalget er primært præget af færøsk politik, er i overensstemmelse med den teoretiske forståelse hos De Vresse, at de national politiske sager bliver diskuteret til et second-order-election. Opsummeret argumenterer partiformændene for, at folketingsvalget bliver først og fremmest brugt til at reklamere for sine politiske synspunkter. Men det er ikke kun valgkampen til folketingsvalget, som er præget af færøsk politik. Den politiske tradition er i grove træk, at færøske politikere ikke blander sig i dansk politik. Det betyder, at det færøske folketingsarbejde tager kun hensyn til færøsk politik. Det bliver uddybet i det følgende.

5.5 Folketingsmedlemmerne agerer i fire roller

Det er påpeget i flere sammenhænge, at den færøske folketingsrepræsentation ikke agerer som danske folketingsmedlemmer. (Bentsen 1988, 75) Folketingsmand Sjúrdur Skaale fortæller i Jyllands Posten den 3. juni 2015, at han ikke blander sig i dansk politik, fordi færøske folketingsmedlemmer er valgt af færøske skatteydere, og at de færøske vælgere ikke betaler for de udgifter, som Folketinget pålægger danskerne. Sjúrdur Skaale deltog i otte afstemninger i Folketinget fra 2011 til 2015, mens Edmund Joensen deltog i 33 afstemninger i samme periode (Jyllands Posten 2015). Færøske folketingsmedlemmer har primært adgang til Folketingets udvalg, som vedrører Færøerne. Ellers deltager de i debatter i folketingssalen om Færøerne og færøske forhold. På baggrund af den forståelse, at de færøske folketingsmedlemmer ikke vil repræsentere danske skatteydere, har jeg med udgangspunkt i det empiriske materiale opstillet fire roller, som et færøsk folketingsmedlem kan udføre. Det er *den anonyme rolle, den politiske rolle, den ideologiske rolle og den teknokratiske rolle*.

Den anonyme færøske folketingsmand er meget anonym i folketinget og forsøger ikke at bruge sin position til noget. Denne politiker er ikke til stede i Folketinget, politikeren tilslutter sig ikke nogen folketingsgrupper, og er overordnet meget anonym.

Den politiske færøske folketingsmand forsøger at indgå i politiske studehandler. Det vil sige, at den færøske folketingsrepræsentant giver samtykke til at stemme for en dansk lov, hvis han eller hun får noget tilbage. Disse forhandlinger kræver som oftest, at den

færøske folketingsrepræsentant er i den situation, at hans stemme kan være afgørende for afstemningen i Folketinget.

Den ideologiske færøske folketingsmand er meget ideologisk i Folketinget og bruger sin position at markere sine ideologiske synspunkter om forholdet mellem Færøerne og Danmark, for eksempel som fortaler for enten den færøske selvstændighedsfløj eller den færøske samhørighedsfløj.

Det teknokratiske færøske folketingsmand er en færøsk ambassadør, som arbejder for konkrete løsninger i forholdet mellem Færøerne og Danmark. Det er velkendt, at færøske folketingsmedlemmer har gennem tiderne *"ydet en betydelig arbejdsindsats for at hjælpe mange færinger, som her nede i Danmark ikke ved egen hjælp har kunnet finde ud af systemet, eller som på en eller anden måde var kommet i vanskeligheder"*, som folketingsmand Pauli Ellefsen belyste sin kollega Johan Nielsen i 1979 (Dimmalætting 1979). Dertil er de ambassadører for det færøske landsstyre i den forstand, at de sætter en masse forespørgsler i Folketinget om færøske anliggender.

Det fremgår i det empiriske materiale, at rollen hos en færøsk folketingsrepræsentant kan variere mellem de opstillede fire roller. Sjúrdur Skaale, som har været medlem af Folketinget siden 2011, lægger ikke skjul på, at som færøsk folketingsmedlem skal du selv tage initiativ til udfylde din politiske kalender:

"Ingen spørger. Ingen spørger, hvor du er, hvad du laver, og hvorfor du ikke er til stede.

Man kan godt komme igennem fire år uden at lave noget som helst." (Skaale: 109)

Sjúrdur Skaale vurderer sig selv som den teknokratiske folketingsmand. Han har udarbejdet flere undersøgelser, blandt andet, hvad danskere ved om Færøerne. Men han har også udarbejdet en masse forskning, der ikke direkte er relevant for Folketinget og dansk politik. Blandt andet har han udarbejdet rapporter om den færøske fiskeriindustri, forholdet mellem Færøerne og EU, skattesystemet i de skandinaviske lande, og hvorfor færinger ikke flytter hjem til Færøerne. Han definerer selv sin rolle som en færøsk ambassadør, der ikke modarbejder det færøske landsstyre, og i folketingssalen blander han sig kun i de politiske debatter, som vedrører Færøerne. Men han erkender, at han indtog rollen som den politiske færøske folketingsmand under de danske finanslovsforhandlinger i 2014. Her stillede han den betingelse, at hvis han skulle stemme

for finansloven, skulle han have 12 millioner kroner til det færøske projekt FarGen, som er en genetisk biobank på Færøerne. Regeringen afviste kravet med det samme med argumentet, at Færøerne har sin egen økonomi, og færingerne ikke kunne kræve penge til et projekt, som var færøsk. Men Sjúrdur Skaale stod fast som stemme nummer 90, og det lykkedes til sidst. Han argumenterer i 2016:

”Er det fair? Nej, det er det selvfølgelig ikke. Men politik er at forhandle, og man skal vel bruge sin position til et eller andet. Alle politikere hader følelsen af, at man er et redskab i hånden på en anden. Og jeg vidste, at Bjarne Corydon og Socialdemokraterne havde brug for, at jeg var glad. Corydon kender det politiske spil. Han vidste, at hvis mine vælgere var glade, blev Javnaðarflokkurin genvalgt på Færøerne. Det vil jeg ikke lægge skjul på. Og det var også lige ved, at den røde blok genvandt magten i 2015” (Skaale: 110)

Dette fremhævede citat skal forstås ud af den forståelse, at Færøerne og Danmark er hvert sit samfund. Sjúrdur Skaale argumenterer, at Færøerne har politisk indflydelse i det danske parlament, og kan i princippet være afgørende for, hvem bliver statsminister i Danmark, selvom danske politikere ikke har den samme magt i Lagtinget.

Tjóðveldi bruger sin repræsentation i Folketinget til at påpege, at den færøske folketingsrepræsentation er en dybt udemokratisk ordning, og at bestemmelsesretten i samtlige færøske forhold skal flyttes fra Folketinget til Lagtinget. Selvom Tjóðveldi er et venstreorienteret parti, ville partiet ikke uden videre støtte rød blok i Danmark. Hoydal afviste under valgkampen i 2015 at støtte en regering, der ikke anerkender det færøske folks ret til at lave sin egen grundlov (DR 2015c). Magni Arge, folketingsmand for Tjóðveldi, er selv begyndt at udarbejde en rapport om Færøernes position i Arktis. Han lægger ikke skjul på, at han indtager primært den ideologiske rolle som færøsk folketingsmand.

”Hvad skal jeg snakke om i Folketinget andet end det, der adskiller os og forener os? Det er den færøske grundlov, det er udenrigspolitikken, og det er i hele taget den suverænitæt, som vi ikke har.” (Arge: 157)

Opsummeret er der argumenteret for, at færøske folketingsmedlemmer forsøger ikke

aktivt at blande sig i dansk politik. Ud fra den forståelse blev fire roller opstillet, som et færøsk folketingsmedlem kan udføre. Det var *den anonyme rolle, den politiske rolle, den ideologiske rolle og den teknokratiske rolle*. Der blev argumenteret for, at rollen hos en færøsk folketingsrepræsentant kan variere mellem de fire opstillede roller. Færøske folketingsmedlemmer er i de senere år begyndt at bruge mandatet til at udarbejde rapporter om færøske samfundsforhold, mens den færøske selvstændighedsfløj først og fremmest bruger mandatet til at bestemmelsesretten i samtlige færøske forhold skal flyttes fra Folketinget til Lagtinget.

Opsummeret er der hidtil argumentet for, at de politiske partier vurderer Folketinget som distanceret fra den færøske vælger, som bevirker til, at partierne ikke bruger den store energi på folketingsvalget. Partierne tillægger dog folketingsvalget en vis betydning, fordi samtlige partier opstiller og bruger mandatet på Christiansborg. I den forbindelse er fire roller opstillet, som den færøske folketingsrepræsentation udfører. Men det kan være en fordel for de færøske partier at vinde folketingsvalget, fordi det kan være en nyttig politisk scene. Det bliver uddybet i det følgende.

5.6 Partierne får penge og en stærk politiker

En anden faktor, som anses at være medvirkende til, at færøske partier har interesse i at vinde folketingsvalget, er arbejdsvilkårene hos folketingsmedlemmer. Her refereres til, at folketingsgrupper modtager et tilskud kaldet gruppestøtte. Denne støtte går især til gruppernes lønudgifter til medlemssekretærer, rådgivere og pressemedarbejdere (Folketinget 2015). Færøske folketingsmedlemmer modtager i alt omkring 1,2 million kroner årligt. Dette er betydeligt mere end det beløb, som medlemmer af Lagtinget kan bruge. Hvert lagtingsmedlem har kun 30 tusind kroner at bruge årligt (Kringvarp Føroya 2015c). Som påpeget i sidste afsnit, bliver pengene blandt andet brugt til rapporter om færøske forhold. Poul Michelsen, formand for Framsókn og færøsk udenrigsminister, ville selv gerne bruge pengene til at udarbejde rapporter om mulige liberaliseringer og privatiseringer på Færøerne:

“[Folketingsmedlemmerne] har et sekretariat, og de [skal bare have tiden til at gå], [fordi] de sidder bare og keder sig]. Det gør de, fordi dansk politik er ikke i deres optik som sådan, så de skal finde på noget at gøre, og de bruger det [til rapporter].” (Michelsen: 164)

Poul Michelsen henviser her til, at arbejdsopgaverne hos de færøske folketingsmedlemmer er begrænset af den grund, at de ikke indgår i de danske indenrigspolitiske debatter. Derfor bruger de færøske folketingsrepræsentanter energien til blandt andet at udarbejde rapporter om færøske samfundsforhold. Kaj Leo Holm Johannesen, tidligere formand for Sambandsflokkurin, erkender, at det ville være særdeles attraktivt for ham som politiker at være færøsk folketingsrepræsentant, fordi han ville kunne købe sig faglige kompetencer, som ville løfte kvaliteten på hans politisk arbejde. Dette tegner et billede af, at arbejdsvilkårene hos de færøske folketingsrepræsentation kan være attraktive for færøske politikere, fordi de får muligheden at arbejde med rapporter, som ellers ikke ville blive skrevet. Jørgen Niclasen, formand for Fólkaflokkurin, afviser dog, at arbejdsvilkårene hos folketingsmedlemmer er ikke afgørende for deres opstilling:

"I valgkampen mener jeg ikke, at det er en drivkraft, pengene, som er til rådighed. Men det har betydning. Det har betydning, men det er ikke en drivkraft." (Niclasen: 136)

I forlængelse heraf uddyber folketingsmedlem Sjúrdur Skaale, at han vurderer det mere interessant at sidde i opposition på Christiansborg end i det færøske Lagting, fordi som folketingsmand har du en vis pondus i færøsk politik:

"Jeg kan arrangere undersøgelser, møder og alt muligt. Det er mere tilfredsstillende. (...) Jeg kan jo på samme vis som en færøsk oppositionspolitiker deltage i debatten på Færøerne. Det kan man sagtens." (Skaale: 107)

Sjúrdur Skaale og partiformændene påpeger her, at det kan være vigtigt at vinde folketingsvalget, fordi partiet udvider faktisk sin politiske stab med en professionel politiker. Det skal ikke undervurderes, fordi de færøske partier er små. For eksempel fik det største parti på Færøerne, Javnaðarflokkurin, otte mandater ved lagtingsvalget i 2015. Bliver en professionel politiker tillagt den politiske stab, øges mulighederne for at kunne reklamere med partiets politik betydelig, bekræfter partiformændene.

I besvarelsen af første arbejdsspørgsmål, som skal forklare den betydning partierne tillægger folketingsvalget på Færøerne, er der hidtil fremhævet, at partiformændene vurderer betydningen af folketingsrepræsentationen begrænset, men at det kan være en politisk fordel at vinde folketingsvalget. Ud fra den forståelse kan man spørge, om man skal bevare den værende ordning. Det bliver uddybet i det følgende.

5.7 Partiformænd er skeptiske over for ordningen

Det blev fremhævet i kapitel 4, der gennemgår den historiske relation mellem Folketinget og Lagtinget, er den politiske identitet på Færøerne sammensat. Overordnet kan man sige ud partiernes partiprogrammer, at fem partier befinder sig på selvstændighedsfløjen, mens to partier befinder sig på samhørighedsfløjen.

Hård danmarkskepsis defineres i denne nærværende opgave som en principiel modstand mod rigsfælleskabet. De politiske partier med hård danmarkskepsis ønsker selvstændighed fra Danmark, heriblandt at afskaffe den færøske folketingsrepræsentation. Miðflokkurin vil slippe fra at deltage i Folketinget, og Nýtt Sjálvstýri mener, at det ville være godt for systemet at afskaffe folketingsrepræsentationen. Fólkaflokkurin udtaler, at i princippet har Færøerne ikke noget at gøre i Folketinget, fordi danskerne skal bestemme i Danmark. Høgni Hoydal, formand for Tjóðveldi, forklarer at ordningen er dybt udemokratisk. De forklarer dog, at det er danskerne, der har valgt den værende ordning med den færøske folketingsrepræsentation. Man kan argumentere for, at den skepsis er en hovedårsag til, at partierne ikke tillægger folketingsvalget den store betydning. Det fremgår i flere udtalelser i det empiriske materiale, at de færøske selvstændighedspartier ønsker ikke at blive involveret i dansk politik overhovedet. Ifølge dem skal ordningen med den færøske folketingsrepræsentation revideres, men de har stadig ikke taget konkret initiativ for at afskaffe den færøske folketingsrepræsentation. En årsag siges være, at det kræver en ændring af Grundloven, som ville være en lang tilgang. Poul Michelsen, formand for Framsókn, har dog en anden udlægning:

“Danskerne har en måde at udlægge tingene. Hvis vi mener, at vi ikke vil deltage, så deltager vi ikke. Men det får du ikke Sambandspartiet til at gå med til, og det får du heller Javnaðarflokkurin til at gå med til. Spørgsmålet er så, om samhørighedspartierne skal få

pladserne forærende, mens selvstændighedspartierne ikke deltager. (..) Men det bedste ville være, at (..) få en aftale med danskerne om et moderne fælleskab, hvor folketingsrepræsentationen er væk.” (Michelsen: 166)

Høgni Hoydal, Tjóðveldi, erkender, at partier snakkede om det til folketingsvalget i 2015, men at forsøgene kun har været halvhjertet:

“Hvis alle partierne, der er imod folketingsrepræsentation, var enige om ikke at stille op, så [stillede vi ikke op], (..) [Men] for eksempel, hvis Fólkaflokkurin stiller op, så stiller vi også op. Alle skal være med, hvis der skal være et signal i det”. (Hoydal: 175)

Sambandsflokkurin og Javnaðarflokkurin vil gerne være i rigs-fælleskab med Danmark, og de godtager ikke, at folketingsrepræsentation bliver afskaffet her og nu. Men den kan ændres. Aksel V. Johannesen, formand for Javnaðarflokkurin, uddyber:

“Jeg vil måske engang også sige, at betydningen er nu så lille, at det måske ikke er nødvendigt at have folketingsmedlemmer. (..) Historien har vist, at flere og flere sagsområder bliver overtaget, og hver gang et sagsområde bliver overtaget, bliver betydning af folketingsmedlemmerne mindre.” (Johannesen: 131)

Som det fremgår i citatet er Javnaðarflokkurin som samhørighedsparti af den opfattelse, at man i fremtiden nok bliver nødt til at revidere ordningen med den færøske folketingsrepræsentation, fordi historien har vist, at betydningen af de færøske folketingsmedlemmer bliver stadig mindre. Javnaðarflokkurin har som påpeget en blød skepsis angående rigs-fællesskabet, idet man ikke har noget grundlæggende imod rigs-fællesskabet, men at man bliver nødt til at løse eventuelle problemstillinger for at kunne vedligeholde samarbejdet. Sambandsflokkurin vil også gerne deltage i diskussioner, hvorvidt folketingsrepræsentationen skal bevares eller ikke. Det forklarer Kaj Leo Holm Johannesen:

“Vi skal til at se på det. Hvad er tidsånden? Er det at have to folketingsmedlemmer? Hvordan vil vi modernisere fællesskabet, som tilgodeser vores opgaver i riget?” (Holm Johannesen: 149)

De fremhævede citater vurderes at tegne et tydeligt billede af, at ordningen med den færøske folketingsrepræsentation skal revideres. Hvis ikke med det samme, så i fremtiden. Partierne, der er skeptiske over for rigs-fællesskabet og har som formål at løsrive Færøerne fra Danmark, vurderer, at ordningen er udemokratisk og ikke holdbar. De vil afskaffe ordningen, men har ikke taget konkrete initiativ til det endnu. Samhørighedspartiet Javnaðarflokkurin erkender, at før eller siden bliver betydningen af folketingsrepræsentationen så lille, at den ikke er legitim længere. Årsagen er, at Folketinget bliver involveret i stadig færre færøske politikområder. Sambandsflokkurin er også villig til at diskutere, om man kan finde en anden ordning, som er mere politisk retfærdig. På baggrund af dette, vil jeg kort opsummere min diskussion og besvare det første arbejdsspørgsmål, som er, hvilken betydning partierne tillægger folketingsvalget på Færøerne.

5.8 Delkonklusion

Denne delanalyse har fokuseret på den betydning, som de politiske partier tillægger folketingsvalget på Færøerne. Som det løbende er blevet påvist igennem dette afsnit, tillægger partiformændene folketingsvalget en begrænset betydning med den begrundelse, at betydningen er begrænset.

Det er bemærkelsesværdigt, at partiformændene ikke tillægger folketingsvalget en demokratisk betydning. De bruger ikke ord som demokrati, demokratisk pligt eller demokratisk ret, da de skal forklare folketingsvalget på Færøerne. Lagtinget har lovgivningsmagten på Færøerne, og traditionen er, at det færøske landsstyre og den danske regering forhandler om fælles anliggender. Grunden til, at Færøerne blev repræsenteret i Folketinget i 1850 var, at man fra dansk side vurderede det vigtig at opretholde og varetage forbindelsen til de afsondrede øer i Atlanterhavet. Kommunikationsforholdene er sidenhen kraftigt forbedrede, samt at Færøerne har fået sin egen lovgivende instans. Situationen er altså ændret kraftigt de seneste 150 år. Man skal ikke undervurdere, at de færøske folketingsmedlemmer har nemmere adgang til

danske politikere og danske ministre, idet at de omgås dem mere uformelt dagligt på Christiansborg. I den forstand kan man argumentere, at folketingsrepræsentationen bevirker til, at relationen mellem Christiansborg og Færøerne bliver tættere, men det legitimerer ikke systemet, ifølge partiformændene. De siger alle sammen, at man skal nok til at revidere ordningen i fremtiden.

Folketingsvalget er et *second-order-election* på Færøerne, fordi valgets betydning er begrænset. Partierne bruger derfor begrænset energi på valgkampen. Det er svært at sige nøjagtig, men omkring en tredjedel af den samlede energi, som bliver brugt til lagtingsvalget. I forlængelse af dette kan man sige, at nedprioriteringen er ikke med til at fremme vælgerinteressen på Færøerne. At betydningen af folketingsrepræsentation vurderes begrænset, er årsagen til, at valgkampen til folketingsvalget på Færøerne primært er præget af færøsk politik. Det vil sige, at den politiske indflydelse, som de færøske folketingsmedlemmer har, er ikke nok til at bære en hele valgkamp. Folketingsvalget på Færøerne bliver derfor først og fremmest brugt til at reklamere for sine politiske synspunkter og eventuelt nye kandidater, som optræk til det efterfølgende lagtingsvalg. Ydermere kan det være en klar fordel at vinde folketingsvalget, fordi partiet udvider sin politiske stab, idet partiet får tillagt endnu en professionel politiker. Arbejdsvilkårene i Folketinget vurderes betydelig bedre end i Lagtinget, som giver dem en vis politisk pondus i færøsk politik. Folketingsmandatet er i de senere år blevet brugt til at udarbejde rapporter om færøske forhold, som ellers ikke ville være undersøgt nærmere. Jeg vurderer dette som et tydeligt eksempel på, at færøske folketingsmedlemmer skal selv udfylde sin politiske kalender, fordi deres arbejdsopgaver er begrænsede.

Fem af de færøske partier, som er repræsenteret i Lagtinget, mener, at Færøerne ikke skal være repræsenteret i Folketinget. Selvstændighedspartierne vurderer helt enkelt, at ordningen er forældet, dog uden at de har taget konkrete initiativ til at afskaffe den. Som fortalere for færøsk selvstændighed skal partiformændene selvfølgelig anbefale en anden ordning, men man kan på den anden side argumentere for, at de accepterer den værende ordning så længe, de stiller op og agerer i systemet. Javnaðarflokkurin og Sambandsflokkurin erkender, at den færøske folketingsrepræsentation kan føre til uheldige sammentræf i den forstand, at færøske folketingsmedlemmer kan bestemme,

hvilken politik skal føres i Danmark. Javnaðarflokkurinn og Sambandsflokkurinn er også villige til at diskutere, hvorvidt man skal finde en anden ordning.

På baggrund af dette vil jeg sige, at partierne tillægger folketingsvalget en begrænset betydning, og man kan let argumentere for, at færøske politikere nedprioriterer Folketinget. Men partierne udnytter bevidst de fordele, som Folketinget giver. Det er blandt andet at reklamere for sine politiske synspunkter under valgkampen, og at bruge de ressourcer, som danske folketingsmedlemmer har. Nogle partiformænd argumenterer for, at de agerer i et system, som danskerne har valgt. På den anden side kan man argumentere for, at hvis de mente det i alvor, at folketingsrepræsentation er forældet, ville de undlade at stille op. Ud fra det vurderer jeg stadig, at partierne tillægger partierne en vis betydning. Men det er vigtigt at understrege, at folketingsvalget bliver tillagt en politisk betydning – ikke en demokratisk betydning i den forstand, at folkerepræsentation har en afgørende betydning for den færøske befolknings hverdag, fordi ingen partiformænd bruger ordene *demokrati* eller *demokratisk pligt* eller *demokratisk ret* i forbindelse med folketingsvalget.

LAGTINGET HAR MEGET STØRRE BETYDNING

I dette afsnit vil jeg fremhæve og diskutere resultaterne i den kvantitative undersøgelse. Der vil blive refereret til det kvantitative data, som bliver illustreret med figurer og tabeller, som har til formål at organisere det empiriske materiale. Resultaterne vil være fundamentet under besvarelsen af det næste arbejdsspørgsmål, som skal forklare, i hvilken grad de færøske vælgere interesserer sig for folketingsvalget i forhold til lagtingsvalget.

6.1 Skævhed i undersøgelsen

Indledningsvis blev respondenterne spurgt, om de stemte til folketingsvalget og lagtingsvalget i 2015. Det viste sig, at mens 92,75 procent af respondenterne deltog i lagtingsvalget, var der 84,16 procent af respondenterne, som afgav stemme ved folketingsvalget. Det vil sige, at usikkerheden i undersøgelsen er stor, fordi der er et klart underskud af vælgere, som ikke stemte til folketingsvalget i 2015. Valgdeltagelsen til folketingsvalget i 2015 var 66,2 procent. Med andre ord er overskuddet af folketingsvælgere i undersøgelsen omkring 18 procent.

Dette er ikke en ukendt fejl i meningsmålinger om folketingsvalget på Færøerne. En meningsmåling, som statistikselskabet Lóðir udførte syv dage inden folketingsvalget i 2015, viste, at 70 procent ville med sikkerhed stemme ved folketingsvalget den 18. juni. 19 procent havde ikke bestemt sig endnu, om de ville stemme, og 11 procent vidste med sikkerhed, at de ikke ville stemme (Kringvarp Føroya 2015d). Valgdeltagelsen til selve folketingsvalget var 66,2 procent. Ud fra det kan man argumentere, at det er svært i kvantitative undersøgelser at få fat i færøske vælgere, som fravælger folketingsvalget på Færøerne. Min undersøgelse har desværre et klart underskud af vælgere, som ikke benyttede sig af stemmeretten til folketingsvalget på Færøerne i 2015. Det store underskud af respondenter, som ikke stemte til folketingsvalget på Færøerne i 2015, bevirker til, at skævheden i undersøgelsen vurderes stor, som gør det svært at drage gyldige konklusioner ud fra tallene. Undersøgelsen bliver af samme grund behandlet med stor forsigtighed, som jeg løbene vil argumentere for i dette afsnit.

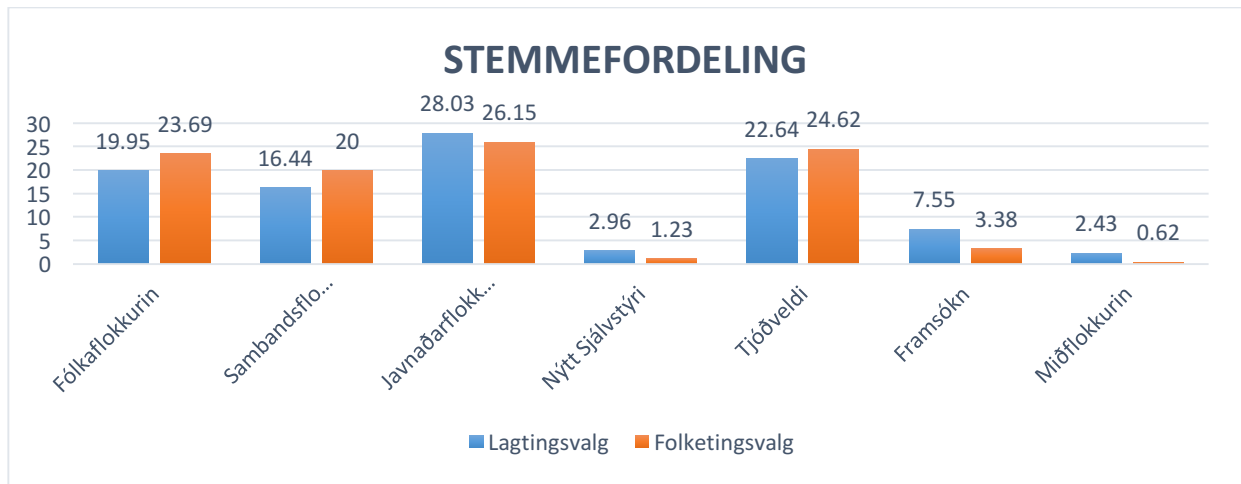
Opsummeret kan dette påpeges at være en metodisk fejlkilde. Af samme grund skal resultaterne behandles med stor varsomhed. Resultaterne skal heller ikke tillægges større pålidelighed end de fortjener.

6.2 Større tilslutning til lagtingsvalget

Samtlige partier på Færøerne har en betydelig større vælgertilslutning til lagtingsvalg end til folketingsvalg. Det viser et overblik over partiernes stemmetal til valgene i 2015. Det skal bemærkes, at Uttanflokka listen opstillede kun til folketingsvalget den 18. juni, og ikke til lagtingsvalget den 1. september:

PARTI	FOLKETINGSVALG 15	LAGTINGSVALG 15	FORSKEL
Fólkaflokkurin	4.368 (18,7%)	6.102 (18,9%)	- 1.734
Sambandsflokkurin	5.500 (23,5%)	6.046 (18,7%)	- 546
Javnaðarflokkurin	5.666 (24,3%)	8.093 (25,1%)	- 2.427
Nýtt Sjálvstýri	403 (1,7%)	1.305 (4,1%)	- 902
Tjóðveldi	5.730 (24,5%)	6.691 (20,7%)	- 961
Framsókn	749 (3,2%)	2.241 (7,0%)	- 1.492
Miðflokkurin	605 (2,6%)	1.779 (5,5%)	- 1.174
Uttanflokka listin	345 (1,5)		

Javnaðarflokkurin fik for eksempel 2427 stemmer flere til lagtingsvalget den 1. september end til folketingsvalget den 18. juni. Sambandsflokkurin var det parti, som i stemmer fik tillagt færrest stemmer. Den samme tendens viser sig til samtlige folketingsvalg på Færøerne. I undersøgelsen viser det sig også, at de små partier klarede sig bedre til lagtingsvalget end til folketingsvalget. Tabel 2 illustrerer, hvorvidt respondenterne stemmede til lagtingsvalget og folketingsvalget i 2015. Her fremgår, at blandt respondenterne havde de små partier en større vælgertilslutning til lagtingsvalget end til folketingsvalget:

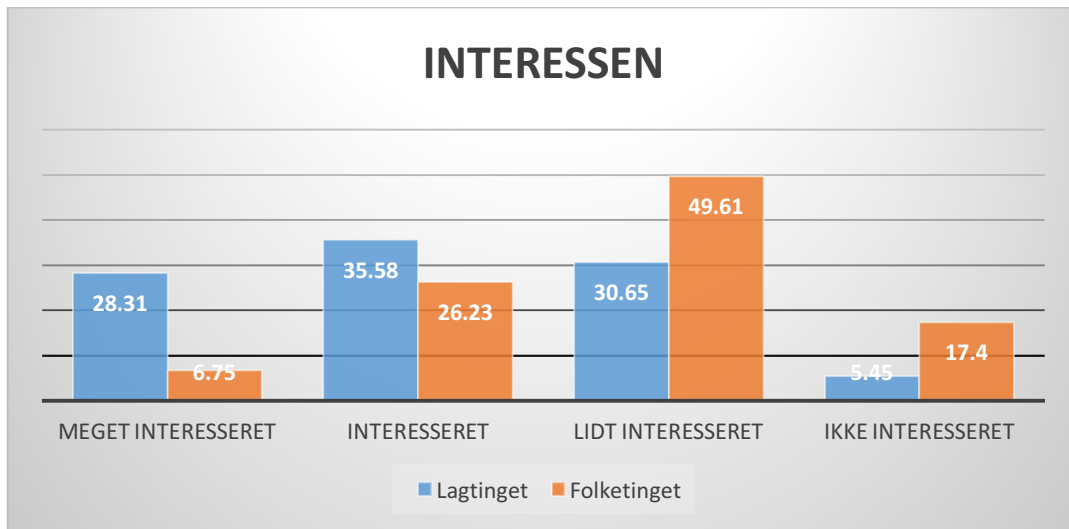

Tabel 1 – Stemmefordelingen i undersøgelsen

Javnaðarflokkurin og Tjóðveldi den største opbakning blandt respondanterne til folketingsvalget i 2015. Til folketingsvalget var det omvendt, idet Tjóðveldi var det største parti, mens Javnaðarflokkurin var det næststørste. Ud fra dette vil jeg argumentere for, at de generelle tendenser i undersøgelsen er troværdige i den forstand, at udfaldet minder i grove træk om folketingsvalget i 2015. Ud fra dette vurderer jeg grundlag være for at sige, at selvom undersøgelsen har en indbygget skævhed, kan den udfylde ambitionen om at påpege nogle overordnede vælgertendenser i forbindelse med folketingsvalget på Færøerne i 2015.

6.3 Interessen for Folketinget er begrænset

I undersøgelsen blev respondenterne spurgt, i hvilken grad de interesserer sig for det politiske arbejde i Lagtinget, og i hvilken grad de interesserer sig for det, som de færøske folketingsmedlemmer foretaget sig på Christiansborg. I forhold til teorien skulle interessen for Færøernes stærke parlament, Lagtinget, være betydeligt større end interessen for det middel stærke – eller svage - parlament, Folketinget. I tabel 2 fremgår også, at blandt respondenterne i undersøgelsen er interessen for Lagtinget betydelig større end for det færøske folketingsarbejde:

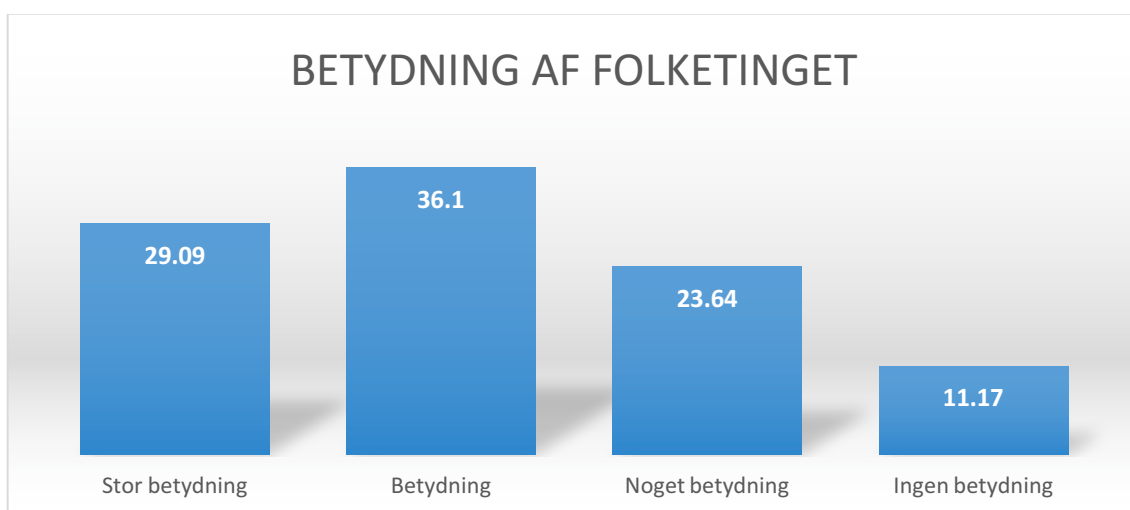
Tabel 2 – Respondenternes interesse for Lagtinget og Folketinget

Her fremgår tydeligt, at interessen for Lagtinget er betydelig større end interessen for det færøske folketingsarbejde. 63.89 procent er *meget interesseret* eller *interesseret* i Lagtinget, mens 32.98 procent er *meget interesseret* eller *interesseret* i folketingsarbejdet. Denne forståelse er i overensstemmelse med den teoretiske præsentation, som påpegede, at interessen for et first-order-election er større end et second-order-election, fordi betydningen af valget er større. Ydermere underbygger dette partiformændenes påstand, at befolkningens interesse er betydelig større for Lagtinget, fordi Lagtinget har i det store og hele lovgivningsmagten over færøske forhold. Selvom 400 respondenterne deltog i undersøgelsen, er der ingen grund til at tro, at dette ikke er gældende for hele den færøske befolkning. Dertil er vigtigt at bemærke undersøgelsens underskud af vælgere, som ikke stemte ved folketingsvalget i 2015. Det kan tænkes, at sofavælgeres politiske engagement er begrænset, da de bevidst fravælger at stemme til folketingsvalget. På baggrund af dette kan tænkes, at forskellen i undersøgelsens interessebarometer for Lagtinget og Folketinget er større end denne tabel påpeger, fordi de sofavælgerne ville helst vurdere sin interesse for det færøske folketingsarbejde som *lidt interesseret* eller *ikke interesseret*. Men selvom interessen for Folketinget er forholdsvis lille, tillægger vælgerne folketingsrepræsentationen en vis betydning. Det blive uddybet i det følgende.

6.4 Færøerne skal repræsenteres

Det er påpeget tidligere i denne nærværende opgave, at betydningen af folketingsrepræsentationen er blevet mindre i takt med, at Lagtinget har fået større

lovgivningsmagt. Ydermere blev fremhævet i sidste kapitel, at samtlige partiformænd vurderer, at de færøske myndigheder med tiden skal sætte stort spørgsmålstegn ved, om den færøske folketingsrepræsentation overhovedet kan legitimeres. Ud fra denne forståelse vurderede jeg det interessant at spørge respondenterne, i hvilken grad de vurderer det vigtigt, at Færøerne er repræsenteret i Folketinget. I tabel 3 fremgår, at mere end halvdelen af respondenterne vurderer, at det har betydning:

Tabel 3 – Betydningen, som respondenterne tillægger Folketinget

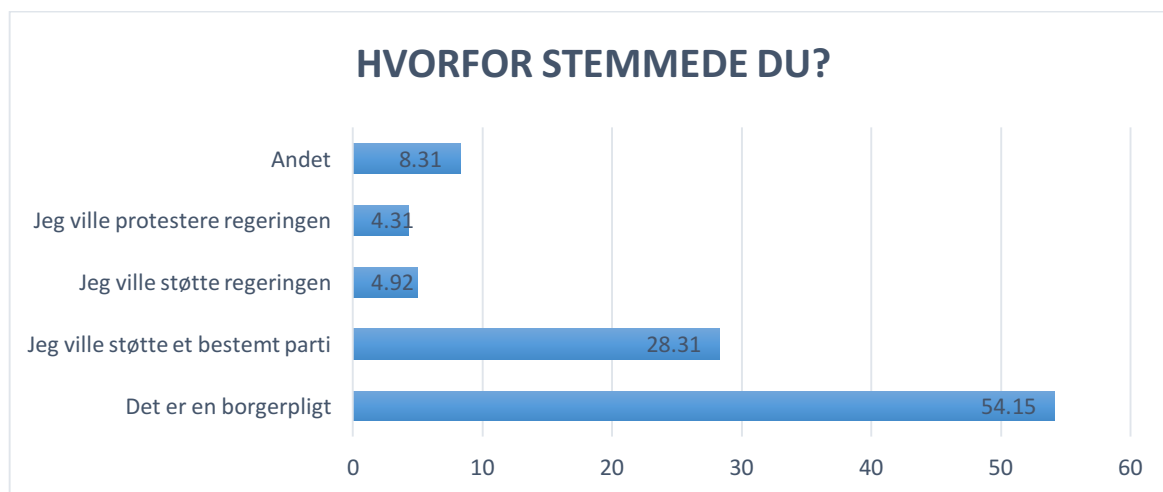
Ud fra dette kan man argumentere for, at respondenterne tillægger den færøske folketingsrepræsentation en betydning i den forstand, at 65 procent vurderer det betydningsfuldt, at Færøerne er repræsenteret i Folketinget. Det vil sige, at der er en overvejende positiv holdning omkring betydningen af, at Færøerne er repræsenteret i Folketinget, som stadig har lovgivningsmagt over Færøerne. Dette er interessant i forlængelse af den forståelse, at det som blev påvist på sidste side, at respondenterne ikke er specielt interesseret i det, som færøske folketingsmedlemmer foretager sig på Christiansborg. Ved at stilles det skarpt op, kan man sige, at interessen for folketingsarbejdet ikke er i direkte tråd med den vurderede betydning af folketingsrepræsentation. At Folketinget dog tillægges en betydning er nok forklaringen på, at valgdeltagelsen trods alt var 66,2 procent i 2015. Her skal igen tilføjes, at undersøgelsen har et underskud af vælgere, som ikke stemte ved folketingsvalget i 2015, og at det kan tænkes, at sofavælgerne ville trække betydningen af den færøske folketingsrepræsentation i den negative retning.

6.5 Det er en borgerpligt at deltage

Med udgangspunkt i antagelserne, som blev udledt ud fra den teoretiske ramme, blev respondenterne spurgt om den primære grund til deres deltagelse i folketingsvalget i 2015, velvidende at årsagen til at afgive stemme kan være sammensat. Som argumenteret tidligere afsnit, blev respondenterne spurgt, om de deltog i folketingsvalget i 2015, fordi:

- det er en demokratisk borgerpligt
- de ville støtte et bestemt parti eller en bestemt kandidat
- de ville støtte den siddende regering
- de ville protestere den siddende regering

Af tabel 4 fremgår, at den primære årsag til, at et bredt flertal af respondenterne deltog i folketingsvalget i 2015 var, at de vurderede det som en borgerpligt at deltage i folketingsvalget:

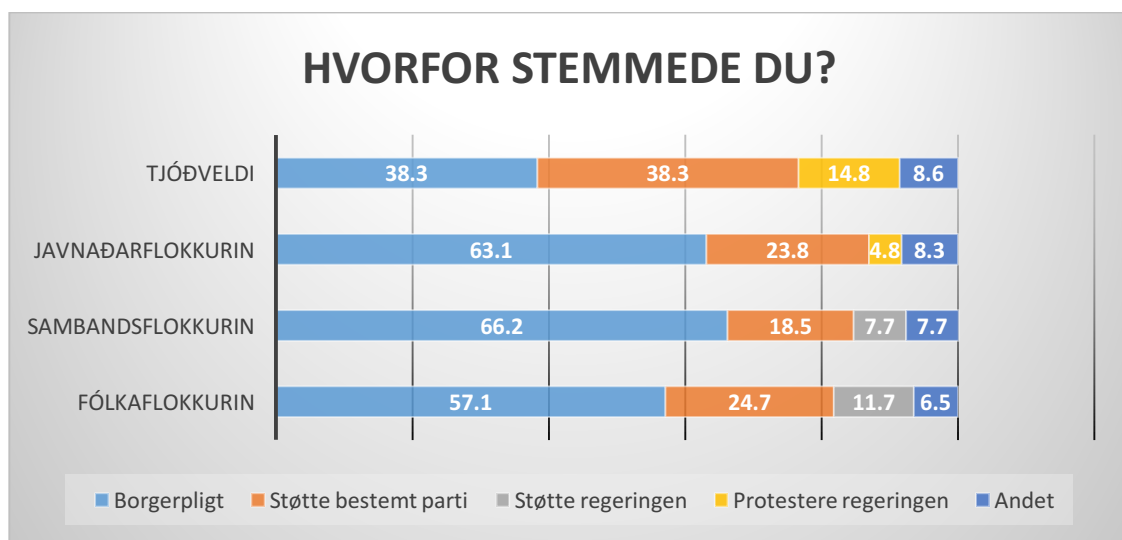

Tabel 4 – Den primære årsag til, at respondenterne deltog i valget i 2015

Ud fra dette kan man argumentere, at vælgerne har en mere demokratisk tilgang til folketingsvalget, mens partiformændene fremhævede, at deres opstilling til folketingsvalget var først og fremmest politisk begrundet, fordi folketingsvalget blev brugt til at udfolde de politiske synspunkter og prøveføre valgkampagner. Efter disse tal at dømme er vælgerne ikke ens taktiske som partiformændene. Den største del vurderer det som en demokratisk borgerpligt at afgive stemme ved folketingsvalget, mens 28,31 procent siger, at de ville først og fremmest støtte et bestemt parti. Denne forståelse vurderes interessant i forhold til Riker og Ordeshook, som fremhævede, at det er en

væsentlig fordel for en samfundsborger at deltage i valg for at opretholde demokratiet. Ud fra dette kan man argumentere, at respondenterne tillægger folketingsvalget en vis betydning, og at vælgerne anerkender i en vis grad ordningen med den færøske folketingsrepræsentation, fordi de vurderer det som en borgerpligt og søger bevidst demokratisk indflydelse.

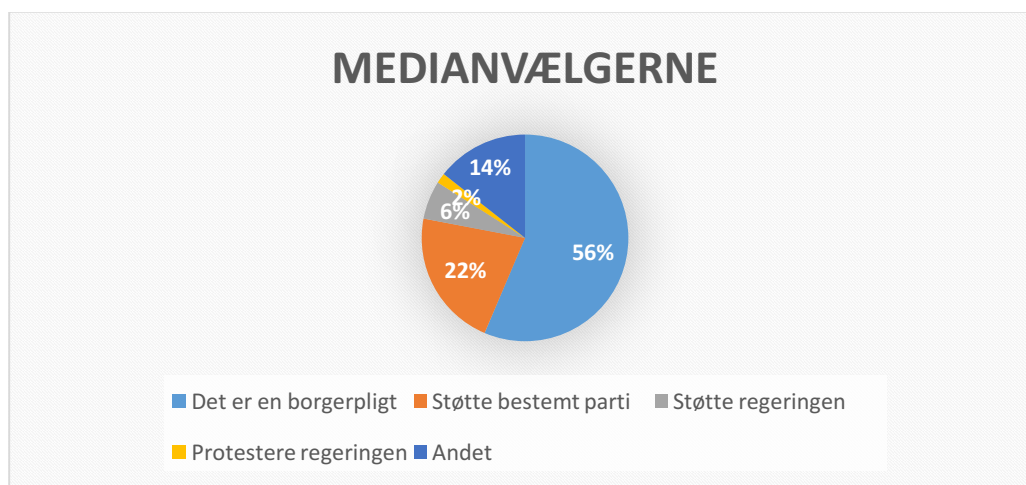
Man kunne forestille sig, at vælgerne på selvstændighedsfløjen først og fremmest ville støtte et bestemt parti for at signalere over for den kommende danske regering, at den færøske selvstændighedsfløj har opbakning i befolkningen. Af samme grund valgte jeg at se nærmere på fordelingen intern i partierne. Af tabel 5 fremgår blandt andet, at mere end halvdelen af vælgerne hos samhørighedspartierne Javnaðarflokkurin og Sambandsflokkurin vurderer det som en borgerpligt at stemme til folketingsval:

Tabel 5 – Den primære årsag til respondenternes deltagelse, fordelt over partierne

Ikke overraskende tillægger vælgerne hos løsrivelsespartiet Tjóðveldi ikke folketingsvalget den samme demokratiske betydning som vælgerne hos Javnaðarflokkurin og Sambandsflokkurin. Men det er interessant, at mere end halvdelen af vælgerne hos selvstændighedspartiet Fólkaflokkurin vurderer det som en borgerpligt at stemme ved folketingsvalg. Som fremhævet er vælgerne mindre tilbøjelige at stemme på et af de små partier til folketingsvalget. I den forbindelse kiggede jeg lidt nærmere på de såkaldte medianvælgere, som modsat kernevælgerne, er mere tilbøjelige at stemme på forskellige partier fra valg til valg. 17 procent af dem, som deltog i folketingsvalget den 18. juni 2015, stemte på et andet parti til lagtingsvalget den 1. september. Her skal bemærkes, at tallene i undersøgelsen er små, og man skal derfor være påpasselig med at

drage gyldige konklusioner. Men majoriteten af medianvælgerne, som kan tænkes i større grad at vælge taktisk, fordi de skifter mellem partierne, mener også, at det er først og fremmest en borgerpligt at stemme til folketingsvalg. Det fremgår af tabel 6.

Tabel 6 – Årsagen til, at medianvælgerne deltog i folketingsvalget 2015

Det fremgår i en række parametre, at det er først og fremmest den sociale ansvarlighed, borgerpligten, som var grunden til, at respondenterne deltog i folketingsvalget i 2015. Dette er interessant ud fra den forståelse, at partiformændene ikke tillægger folketingsvalget den store demokratiske vægt. Det vil sige, at selvom den færøske befolknings forhold til rigsfællesskabet er ambivalent, er tendensen blandt færøske folketingsvælgere, at de vurderer den færøske folketingsrepræsentation som en betydningsfuld sammenhængskraft mellem Færøerne og Danmark. I hvert fald er svært at konkludere, at tallene påpeger en afvisning af den værende ordning. Det kan tilføjes, at respondenterne blev ikke bedt om at forholde sig til, om de vurderer den værende ordning demokratisk eller udemokratisk. Man kan derfor ikke drage nogen gyldig konklusion, hvorvidt den færøske befolkningen ville bakke op omkring en anden ordning end den, som er gældende nu. Partiformændene argumenterede jo for, at det kan tænkes, at en anden ordning er på vej.

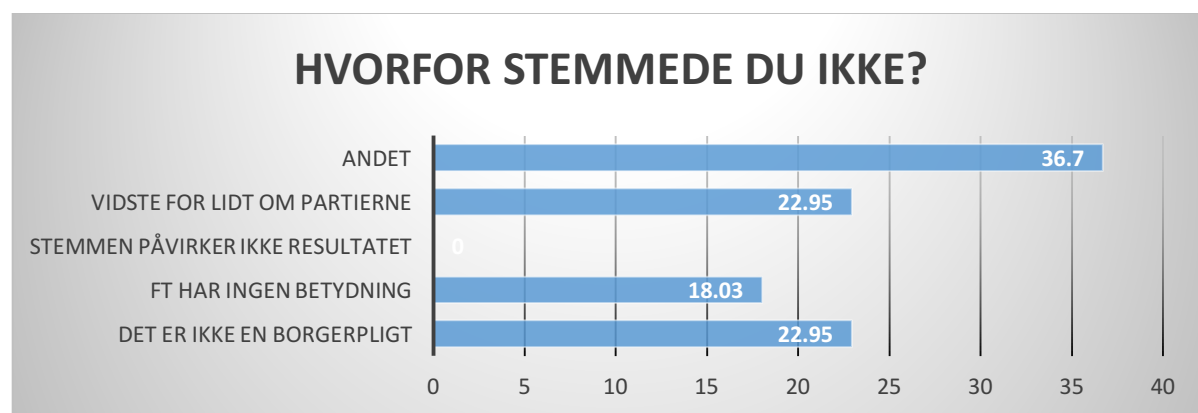
Hidtil er det blevet fremhævet i dette kapitel, at respondenterne har langt større interesse for Lagtinget end det færøske folketingsarbejde, men den færøske folketingsrepræsentation vurderes stadig betydningsfuld. Vælgerne hos Fólkaflokkurin, Sambandsflokkurin og Javnaðarflokkurin er enige om, at det er først og fremmest en borgerpligt at deltage i folketingsvalget, mens mere end en tredjedel af vælgerne hos

løsrivelsespartiet Tjóðveldi er af samme opfattelse. I det følgende vil der blive set lidt nærmere på de vælgere, som ikke var i stemmeboksene den 18. juni 2015.

6.6 Forskellige grunde til ikke at deltage

Som det blev påpeget i indledningen til dette afsnit, har undersøgelsen en indbygget skævhed i den forstand, at der er et underskud af sofavælgere ved folketingsvalget i 2015. Det skal bemærkes endnu engang, at tallene, som bliver behandlet i det følgende, er små, og at man ikke kan drage en gyldig konklusion ud fra dem. De kan dog være med til at påpege nogle overordnede vælgertendenser.

I det teoretiske afsnit blev påpeget, at den rationelle vælger overvejer fordele og ulemper ved at deltage i valg. Her blev fremhævet, at den rationelle vælger inden valget reflekterer over, hvorvidt stemmen vil influere valgresultatet, om vælgerens foretrukne kandidat eller parti kommer til at vinde valget, om det kræver for meget tid og energi at afgive stemme, og i hvilken grad det er en borgerpligt at deltage ved valg. Ud fra den forståelse blev sofavælgere ved folketingsvalget spurgt om den primære årsag til, at de ikke deltog i valget. Af tabel 7 forstås, at der var ingen primær årsag til, at sofavælgere ikke afgav stemme til folketingsvalget. Overordnet påpeger vælgere, at de vidste for lidt om partierne og kandidaterne, og at Folketinget har begrænset betydning for deres hverdag. Dertil vurderes det ikke som en borgerpligt i den forstand, at danskerne skal bestemme i Danmark, og at færinger skal bestemme på Færøerne. Det vil sige, at de tre opstillede valgmuligheder, som havde baggrund i hovedkendetegnene for et second-order-election, har mere eller mindre jævnbyrdig opbakning i undersøgelsen. Ingen af respondenterne valgte valgmuligheden "min stemme ville ikke påvirke valgresultatet":

Tabel 7 – Den primære årsag til, at sofavælgere ikke deltog i folketingsvalget 2015

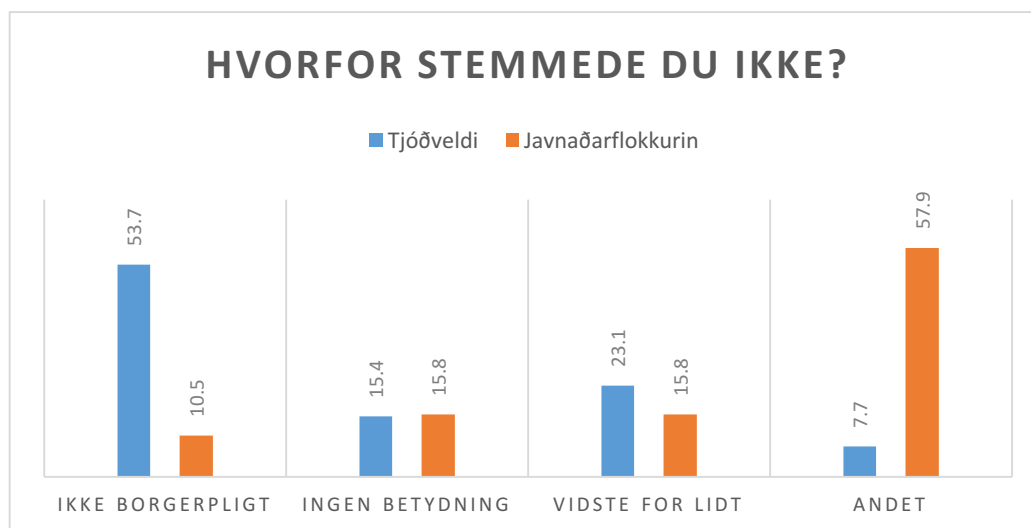
Godt og vel en fjerdedel, 22,95 procent, siger, at de vidste for lidt om partierne og kandidaterne. I den teoretiske præsentation blev påvist, at toppolitikere og partierne nedprioriterer et second-order-election, og at de journalistiske journalister ikke har en tilstrækkelig interesse i at dække valgkampen. Partiformændene påpegede også, at de nedprioriterede folketingsvalget i forhold til lagtingsvalget. At betydningen af folketingsrepræsentation bliver nedspillet offentligt, bidrager nok til, at en fjerdedel af respondenterne vurderer, at de vidste for lidt om partierne, kandidaterne og valget i det hele taget. 18,03 procent af respondenterne siger den primære årsag være, at Folketinget har begrænset betydning for deres hverdag. Partiformændene fremhævede også distancen mellem Folketinget og Færøerne som en hovedårsag til, at deres vælgere ikke stemte til folketingsvalget på Færøerne. Dette er også i overensstemmelse med forståelse af et second-order-election, at interessen er mindre, fordi betydningen er mindre.

22,95 procent har det mere ideologiske syn, at det ikke er en borgerpligt at deltage i folketingsvalget, fordi danskerne skal bestemme i Danmark, og færinger skal bestemme på Færøerne. Formændene for selvstændighedspartierne fremhævede dette som en primær grund til, at flere af deres vælgere ikke stemmede til folketingsvalget. Ud fra dette er interessant at påpege, at den danmarksskepsis, som der blev argumenteret for i den teoretiske ramme, er udbredt blandt sofavælgerne. I forhold til, at betydningen af, at Færøerne er repræsenteret i Folketinget, vurderes relativ stor, er ikke grundlag for at sige, at det er en udbredt forståelse blandt sofavælgerne, at Færøerne ikke skal have nogen politisk indflydelse i Danmark.

Det er bemærkelsesværdigt, at den største del af respondenterne valgte valgmuligheden *andet*. I spørgsmålet blev spurgt ind til den primære årsag til, at vælgeren ikke benyttede sig af stemmeretten ved folketingsvalget den 18. juni 2015. At den største del påpeger en anden grund end de fire, som var opstillet, var overraskende. En årsag kan være, at vælgere holdt sommerferie i udlandet på valgdagen. Ydermere kan tænkes, at de færinger, som arbejder i andre lande, var bortrejst og ikke benyttede sig af brevstemmen. Det vides med sikkerhed, at flere færinger med bosted på Færøerne arbejder som håndværkere, elektrikere og fiskere i andre lande, især i Norge (Kringvarp Føroya 2013). Halvdelen af undersøgelsens sofavælgerne, som valgte valgmuligheden *Andet*, har en praktisk uddannelse. Hertil kan man gætte, at de ikke benyttede sig af brevretten, fordi

de ikke vurderer, at Folketinget har afgørende indflydelse på deres hverdag. Men det bliver kun et gæt, fordi man ikke kan drage en gyldig konklusion, idet tallene er små.

Et andet interessant aspekt er, at det er primært vælgere, som valgte Tjóðveldi og Javnaðarflokkurin til lagtingsvalget, som ikke stemte til folketingsvalget. Spurgt, hvorfor de ikke deltog i folketingsvalget, svarer mere end halvdelen af vælgerne hos Tjóðveldi, at det ikke er en borgerpligt at stemme til folketingsvalget, fordi danskere skal bestemme i Danmark, og færinger skal bestemme på Færøerne. Det fremgår af tabel 8:

Tabel 8 – Den primære årsag til, at vælgere hos Tjóðveldi og Javnaðarflokkurin ikke afgav stemme

Ud fra dette vil jeg argumentere for, at det var bevidst symbolpolitisk fravalg, som kan kobles sammen med teorien om den danmarksskepsis, som blev fremhævet tidligere. Det er ikke overraskende, at den er udbredt blandt vælgerne hos Tjóðveldi, som arbejder aktivt for at afskaffe rigsfælleskabet. I dette tilfælde ville det helst betyde, at man ikke vil vælge en færøsk politiker i et dansk parlament, fordi heri ligger en anerkendelse af den ordning, som Danmark og Færøerne har indrettet.

Mere end halvdelen af sofavælgerne, som valgte Javnaðarflokkurin til lagtingsvalget, valgte valgmuligheden *Andet* til at forklare sit fravalg af folketingsvalget. I enkelte tilfælde kan årsagen være, at vælgerne var bortrejst. En anden grund kan være, at partiets spidskandidat, Sjúrdur Skaale, var medlem Tjóðveldi frem til 2011, som han tidligere har repræsenteret i Lagtinget og som stedfortræder i Folketinget. At samhørighedspartiet Javnaðarflokkurin har en selvstændighedspolitiker som spidskandidat kan have medvirket til, at Javnaðarflokkurin har stødt nogle samhørighedsvælgere fra sig. Dette er

dog ikke en udbredt forståelse, idet Javnaðarflokkurin og Sjúrður Skaale blev valgt i Folketinget i 2011 og 2015.

6.7 Delkonklusion

Det er i dette kapitel påvist, at respondenterne har en langt større interesse for Lagtinget end det færøske folketingsarbejde, men den færøske folketingsrepræsentation vurderes stadig betydningsfuld. For at besvare arbejdsspørgsmålet, som skulle forklare, i hvilken grad de færøske vælgere interesserer sig for folketingsvalget i forhold til lagtingsvalget, kan man heraf konkludere, at interessen er betydeligt større for lagtingsvalget.

Blandt vælgerne hos Fólkaflokkurin, Sambandsflokkurin og Javnaðarflokkurin er der dog en bred opfattelse af, at det er en borgerpligt at deltage i folketingsvalget, mens mere end en tredjedel af vælgerne hos løsrivelsespartiet Tjóðveldi er af samme opfattelse. Ydermere kan man sige, at den danmarksskepsis, som flere af partiformændene fremhævede som en primær årsag til, at flere vælgere ikke benyttede sig af stemmeretten til folketingsvalget, ikke er mere udbredt end andre forklaringer. Hvis man skal generalisere resultaterne, kan man argumentere for, at den færøske befolkning opfatter folketingsvalget på Færøerne som et second-order-election. Interessen for lagtinget er betydeligt større end interessen for det færøske folketingsarbejde. Årsagen er nok, at Lagtinget i det store og hele har lovgivningsmagten over Færøerne. Undersøgelsen indebar et underskud af vælgere, som ikke benyttede sig af stemmeretten til folketingsvalget på Færøerne i 2015. I den forstand var repræsentativiteten i undersøgelsen skæv. Men tendensen i svarene var, at der ikke er en entydig forklaring på, at interessen for folketingsvalget vurderes lunket. Årsagen er i større grad sammensat. Med udgangspunkt i resultaterne i den kvalitative og den kvantitative undersøgelse, vurderes fundament under besvarelsen af den overordnede problemstilling være lagt. Næste afsnit vil derfor diskutere, hvorfor interessen for folketingsvalget på Færøerne er forholdsvis lav.

DET FORKLARER DEN RELATIVT LILLE INTERESSE FOR FOLKETINGSVALGET

Den følgende diskussion vil besvare specialets overordnede problemstilling, som skulle forklare den relativt lave interesse for folketingsvalget på Færøerne. Med udgangspunkt i besvarelsen af arbejdsspørgsmålene, vil jeg diskutere, hvorfor interessen for folketingsvalget på Færøerne kan siges at være lunket.

7.1 Folketingsvalget som second-order-election

Det fremgik tydeligt i besvarelsen af begge arbejdsspørgsmålene, at årsagen til den lunkede interesse for folketingsvalget på Færøerne er sammensat. Overordnet opfylder folketingsvalget på Færøerne de betingelser, som Reif og Schmitt stiller for et second-order-election. Men i modsætning til europaparlamentsvalget og dets medlemslande, har Folketinget mindre indflydelse på færøsk lovgivning end nogensinde før, og dens betydning vil efter alt at dømme kun blive mindre med tiden. Det betyder samtidig, at den færøske folketingsrepræsentation har – og vil have – mindre indflydelse på færøsk lovgivning end nogensinde før. I den forstand er det naturligt, at interessen for folketingsvalget er relativt lille, fordi den færøske befolkning er distanceret fra det, som foregår på Christiansborg. Med henblik til forståelsen hos Norton fungerer Folketinget som en blanding af det svage parlament og det middel stærke parlament for den færøske befolkning.

Et kendetegn ved et second-order-election er, at valgdeltagelsen er betydeligt lavere end til det nationale valg. I forhold til folketingsvalget på Færøerne er dette som forventet. I gennemsnit har valgdeltagelsen til lagtingsvalget været 86,3 procent siden 1970. I samme periode har valgdeltagelsen i gennemsnit til folketingsvalget været 63,6 procent. Ud fra dette kan man konstatere, at interessen er betydeligt større for det nationale valg end folketingsvalget.

Et andet kendetegn for et second-order-election er, at politikerne og medierne ikke dedikerer valget ens megen opmærksomhed som et first-order-election. Denne nærværende opgave har ikke haft fokus på mediernes dækning af folketingsvalget, men det fremgår ret tydeligt, at de politiske partier ikke dedikerer valget ens megen

opmærksomhed. Pengebeløbet og energien at føre valgkamp, som partierne investerer i valgkampagnen, er betydeligt mindre. Omkring en tredjedel, vurderer partiformændene. Dertil bliver positionen som folketingsmedlem nedprioriteret i den forstand, at en central position i færøsk politik er mere attraktivt end at repræsentere Færøerne i Folketinget. Ud fra denne forståelse vil jeg argumentere for, at tesen om, at politikerne dedikerer et *second-order-election* mindre opmærksomhed er opfyldt.

En anden måde at bedømme et *second-order-election* er at undersøge partiernes valgkampagner for at undersøge, i hvilken grad valgkampen er præget af nationale emner, som skal løses inden for den nationale landegrænse, eller om valgkampen er præget af det, som valget i realiteten drejer sig om. I besvarelsen af det første arbejdsspørgsmål fremgik, at de færøske partier fokuserede i høj grad på nationale emner til folketingsvalget 2015. Det understregede samtlige partiformænd i det empiriske materiale. En ny færøsk grundlov, EU, flygtninge og Schengen blev blandt andet hyppigt diskuteret, selvom Lagtinget bestemmer Færøernes udvikling i disse sager. Det blev dog påpeget, at færøske folketingsmedlemmer kan medvirke til, at Lagtinget får gennemført sine politiske planer, fordi folketingsmedlemmerne kan bruge ressourcerne, som Folketinget giver dem. Dette har ført til, at færøske folketingsmedlemmer i en vis grad agerer som lobbyister. Ud fra den forståelse kan man konkludere, at valgkampen til det færøske folketingsvalg er for det meste præget af sær færøsk politik.

En anden faktor ved et *second-order-election* er, at de såkaldte protestpartier får flere stemmer ved et *second-order-election* end ved nationale valg, fordi vælgerne benytter stemmeretten til udtrykke sin utilfredshed mod den siddende regering. Disse tendenser viser sig ikke til folketingsvalget på Færøerne. De mindre partier har en lavere vælgeropbakning i procenter til folketingsvalget end til lagtingsvalget. Årsagen er nok, at partierne konkurrerer om to pladser i Folketinget, og de fire store partier på Færøerne har den største vælgeropbakning. Det vil sige, at to af de store partier vil vinde folketingsvalget. En stemme til et mindre parti kan derfor udlægges som en forspildt stemme. Ud fra dette kan man sige, at den største del af den færøske befolkning er mere resultatorienteret til folketingsvalget end at skulle udtrykke sin utilfredshed. Det betyder, at tesen om, at *second-order-election* er kendetegnet ved, at små protestpartier opnår et relativt godt valgresultat, ikke er opfyldt ved folketingsvalget på Færøerne. Men selve

stemmeudfaldet vurderes dog ikke at kunne påvirke den konklusion, at folketingsvalget på Færøerne er et second-order-election.

Opsummeret er flere indikationer på, at folketingsvalget på Færøerne er et second-order-election. Dette er hovedforklaringen på, at interessen for folketingsvalget på Færøerne er relativ lav, fordi betydningen af valget ikke er stor. Det kommer bedst til udtryk ved, at de færøske folketingsmedlemmer har en yderst begrænset politisk indflydelse, især fordi traditionen har været, at de ikke skal blande sig i dansk indenrigspolitik. Som fremhævet i besvarelsen af det første arbejdsspørgsmål, påpegede samtlige partiformænd, at det ikke er en demokratisk pligt at deltage i folketingsvalget i den forstand, at den færøske befolkning skulle selvfølge påvirke det parlament, som har lovgivningsmyndighed over Færøerne. Dette tegner et billede af, at færøske politikere er i tvivl om ordningen med den færøsk folketingsrepræsentation er den rette. En af grundene er, at fem af de syv partier i Lagtinget er danmarksskeptiske i den forstand, at de ønsker et mere selvstændigt Færøerne, og det betyder blandt andet, at man skal være mindre afhængig af Danmark. Med baggrund i det empiriske materiale vil jeg derfor argumentere for, at der er en bred politisk enighed på Færøerne om, at ordningen med den færøske folketingsrepræsentation skal revideres. Hvis ikke med det samme, så i fremtiden.

Et valgsystem, som de færøske politiske partier har mere eller mindre svært ved at legitimere og acceptere, må medvirke til, at interessen blandt befolkningen er mindre, fordi partierne tillægger folketingsvalget en begrænset demokratisk betydning.

Med denne forståelse vil jeg argumentere for, at folketingsvalget på Færøerne overordnet er et second-order-election.

7.2 Vælgerne vil repræsenteres i Folketinget

I besvarelsen af det næste arbejdsspørgsmål blev fremhævet, at vælgernes interesse for Lagtinget er betydelig større end interessen for det færøske folketingsarbejde. 63.89 procent er meget interesseret eller interesseret i Lagtinget, mens 32.98 procent er meget interesseret eller interesseret i folketingsarbejdet. Ydermere fremgik, at respondenterne tillægger den færøske folketingsrepræsentation en betydning i den forstand, at 65 procent vurderer det betydningsfuldt, at Færøerne er repræsenteret i Folketinget. Ud fra det kan man argumentere, at de færøske vælgere i det store og hele er med til at legitimere ordningen med den færøske folketingsrepræsentation. Til sammenligning kan

man fremhæve, at valgdeltagelsen til EU-parlamentsvalget i Danmark i 2014 var 56,3 procent, mens valgdeltagelsen til folketingsvalget på Færøerne var 66,2 procent i 2015. Ydermere kan man sige, at den danmarksskepsis, som flere af partiformændene fremhævede som en primær årsag til, at flere vælgere ikke benyttede sig af stemmeretten til folketingsvalget, ikke er mere udbredt end andre forklaringer, ifølge undersøgelsen. Den færøske befolkning har altid været splittet omkring spørgsmålet om selvstændighed, og der har hidtil ikke været opbakning for at løsrive Færøerne fra Kongeriget Danmark. Jeg vurderer, at den kvantitative undersøgelse er på sin vis et eksempel på, at den færøske befolkning ikke vil afskaffe folketingsrepræsentation uden videre, fordi folketingsvalget er med til at styrke sammenhængskraften i rigsfællesskabet. Det er dog ikke til at sige, hvorvidt befolkningen på Færøerne ville støtte op omkring en anden ordning end den, som er gældende nu. Det kan tænkes, at hvis samtlige partier ville foreslå en anden ordning inden for rigsfællesskabets rammer, ville den nok have opbakning i befolkningen. Men det forbliver kun et gæt, fordi den hypotese er ikke nærmere undersøgt i denne nærvende opgave.

7.3 Vælgerinteressen kan ikke vækkes

Ud fra dette vil jeg påpege, at det bliver svært at vække interessen for folketingsvalget på Færøerne. I 2001 var valgdeltagelsen 80 procent, som er helt usædvanligt. Årsagen var primært, at Færøerne var på vej ud af rigsfællesskabet på dette tidspunkt, og at den færøske selvstændighedsfløj og den færøske samhørighedsfløj brugte folketingsvalget til at udtrykke sine klare meninger om rigsfællesskabet. Jeg vurderer, at valgdeltagelsen til folketingsvalget på Færøerne ikke kan opnå den samme vælgertilslutning uden en hård konfrontation mellem selvstændighedspartierne og samhørighedspartierne på Færøerne, fordi valget til Folketinget på Færøerne har ingen betydning for fordelingen af de økonomiske ressourcer på Færøerne. Det vil sige, at det er kun uenigheden omkring selvstændighed, der kan have betydning for folketingsvalget på Færøerne. Folketinget har begrænset betydning for Færøerne, og dens betydning vil efter alt at dømme blive mindre i fremtiden. På Færøerne er bred enighed om, at man vil gerne overtage ansvaret for sit eget samfund, hvis det er økonomisk forsvarligt. Uenigheden består i den rolle, som Danmark skal have i den sammenhæng.

Spørgsmålet er derfor, om danske myndigheder vurderer, at den færøske folketingsrepræsentation er legitim i den forstand, at færøske politikere skal kunne bestemme magtbalancen i dansk politik. Meget tyder på, at færøske politikere er villige til at diskutere sin repræsentation i Folketinget og finde en anden ordning for at kunne varetage de fælles anliggender mellem Danmark og Færøerne. En mulighed kunne være, at Landsstyret udpegede en færøsk observatør, der ikke havde stemmeret i Folketinget, men kunne følge med i sager vedrørende Færøerne i Folketingets udvalg – på samme måde, som rigsombudsmanden på Færøerne ikke har stemmeret i Lagtinget, men kan følge med i sager, der vedrører Danmark og rigsfælleskabet. Men det krævet en ændring af den danske Grundlov, og det bliver formentlig en længere proces. Man kan i hvert fald konstatere, at debatten om den færøske folketingsrepræsentation også er en debat om Færøernes suverænitet.

Besvarelsen af problemstillingen, som ville forklare den relativt lave valginteresse for folketingsvalget på Færøerne, kan kort opsummeres følgende:

- Folketinget har begrænset lovgivningsmagt over Færøerne. Af samme årsag har befolkningen en begrænset interesse for det færøske folketingsarbejde. Det påvirker valgdeltagelsen til folketingsvalget på Færøerne, fordi distancen mellem Folketinget og den færøske befolkning er stor
- De færøske partier ser det ikke som en demokratisk pligt at opstille til folketingsvalget. Folketingsvalget tillægges i større grad en politisk betydning i den forstand, at Folketinget er en politisk reklamescene
- Flere færøske vælgere ser det dog stadig som en demokratisk borgerpligt at deltage i folketingsvalget på Færøerne, selvom deres politiske interesse er betydeligt større for Lagtinget. I den forstand er det ikke overensstemmelse mellem den betydning, partierne tillægger folketingsvalget, og den betydning, vælgerne tillægger folketingsvalget.

LITTERATURLISTE

Bøger:

- Bentsen, Niels (1988): *Den færøske folketingsrepræsentation under hjemmestyreordningen. Hjørner af dansk og færøsk politik*. Dagblaðið.
- Bryman, Alan (2004): *Social Research Methods*. 2nd edition. Oxford University.
- Coleman, James (1990): *Foundations of Social Theory*. Cambridge. The Belknap Press.
- Debes, Hans Jacob (1982): *Nú er tann stundin komin. Tjóðskaparrørsla og sjálvstýrispolitikkur til 1906 við søguligum baksýni*. Tórshavn. Føroya skúlabókagrunnur.
- Downs, Anthony (1957): *An Economic Theory of Democracy*. New York. Harper & Row.
- Elklit, Jørgen; Møller, Birgit; Svensson, Palle og Togeby, Lise (2005): *Gensyn med sofavælgerne. Valgdeltagelse i Danmark*. Aarhus. Aarhus Universitetsforlag.
- Harhoff, Frederik (1993): *Rigsfællesskabet*. Århus. Forlaget Krim.
- Hoff, Tina Adele (2012): *Danmark og Færøerne: En historisk undersøgelse af udviklingen i relationen mellem Danmark og Færøerne 1850-2010*. København. Museum Tusulanums Forlag.
- Jacobsen, Jørgen-Frantz (1927): *Danmark og Færøerne*. København.
- Jeppesen, Jens og Meyer, Paul (1964): *Sofavælgerne; valgdeltagelsen ved danske folketingsvalg*. Aarhus. Aarhus Universitet.
- Judge, David og Earnshaw, David (2008): *The European Parliament*. Second Edition. Palgrave Macmillan.

Kvale, Steinar (2007): *Interview – En introduktion til det kvalitative forskningsinterview*. København. Hans Reitzels Forlag.

Kvale, Steinar og Brinkmann, Svend (2009): *Interview: Introduktion til et håndværk*. København. Hans Reitzels Forlag. 2. udgave.

Mason, Jennifer (2006): *Qualitative Researching*. London. Sage Publications.

Neuman, Lawrence W. (2011): *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches: International Edition*. University of Wisconsin. Whitewater.

Olsen, Henning (2006): *Guide til gode spørgeskemaer*. København. Socialforskningsinstituttet.

Patursson, Jóannes (1903): *Færøsk politik – nogle uddrag og betragtninger*. København.

Sepstrup, Preben (2002): *En undersøgelse viser: om at bruge kvantitative undersøgelser uden at snyde sig selv eller andre*. Aarhus. Systime.

Sølvará, Hans Andrias (2002): *Løgtingið 150*. Tórshavn.

Szczerbiak, Aleks og Taggart, Paul (2002): *The Party Politics of Euroscepticism in EU Member and Candidate States*. Brighton. University of Sussex.

Thorsteinsson, Jákup (1990): *Et Færø som Færø. Studier i Færøernes forfatningsmæssige stilling i forhold til Danmark 1834-1852*. Aarhus. Aarhus University Press.

West, John F. (1972): *Færøerne. En nation og dens historie*. Gyldendal.

Antologi:

De Vreese, Claes H.; Banducci, Susan A.; Semetko, Holli A. og Boomgarden, Hajo G. (2006): *The News Coverage of the 2004 European Parliamentary Election Campaign in 25 Countries*". Publiceret i bogen *European Union Politics*.

Ferejohn, John A. og Fiorina, Morris O. (1974): *The paradox of not voting*. Publiceret i bogen *American Political Science Review*.

Holmberg, Sören (1990): *Att rösta eller inte rösta*. Publiceret i bogen *Rött Blått Grönt*.

Holmberg, Sören (2004): *Väljare – svenskt väljarbeteende under 50 år*. Stockholm. Norstedts juridik.

Jacobsen, Óli (2004): *Det færøske fiskeri og EU*. Publiceret i avisen *FF-blaðið* den 21. oktober 2004.

Mørkøre, Jógvan (1991): *Class Interests and Nationalism in Faroese Politics*. North Atlantic Studies.

Reif, Karlheinz og Schmitt, Hermann (1980): *Nine second-order elections – A conceptual framework for the analysis of european election results*. Publiseret i bogen *European Journal of Political Research* fra 1980.

Riker, William H. og Ordeshook, Peter C. (1968): *A Theory of the Calculus of Voting*. Publiseret i bogen *The American Political Science Review*.

Sølvará, Hans Andrias (2003): *Færøernes statsretlige stilling i historisk belysning – mellem selvstyre og selvbestemmelse*. Publiceret i *Faroese Law Review* no. 3.

Sørensen, Catharina (2007): *Euroscepticism. A Conceptual and a Longitudinal, Cross-Country Examination of Public Scepticism towards the European Union*. Ph.d.-afhandling. København. Det Samfundsvidenskabelige Fakultets Reprocenter.

Østergaard, Peder og Juhl, Hans Jørn (2001): *Internetundersøgelser – problemer og muligheder*. Publiceret i *Ledelse & Erhvervsøkonomi*.

Westholm, Anders og Teorell, Jan (1999): *“At bestämma sig för att vara med och bestämma. Om varför vi röstar – allt mindre”*. Publiceret i bogen *Valdeltagande i förändring*.

Weblitteratur:

Altinget (2015): *Færøsk stemmesluger tager orlov*. Publiceret på hjemmesiden altinget.dk den 23. juni 2015. Kan læses her: www.altinget.dk/artikel/faeroesk-stemmesluger-tager-orlov

BBC Radio (2014): *Does Scandinavia Want Scotland?* Publiceret på hjemmesiden bbc.co.uk den 8. maj 2015. Kan høres her: www.bbc.co.uk/programmes/b03s6piv

Berlingske (2015): *Grønland og Færøerne kan give Thorning nøglerne til statsministeriet*. Publiceret på hjemmesiden b.dk den 1. juni 2015. Kan læses her: www.politiko.dk/perspektiv/groenland-og-faeroerne-kan-give-thorning-noeglerne-til-statsministeriet

Dimmalætting (1979): *Positivir yvir fyri ynskjum og krøvum frá meirilutanum*. Publiceret i *Dimmalætting* den 9. oktober 1979.

Dimmalætting (2016): *Vandi at ríkisfelagsskapurin verður upploystur*. Publiceret i *Dimmalætting* den 27. maj 2016.

DR (2015a): *DR på Færøerne: De fleste færinger er ligeglade med folketingsvalget*. Publiceret på dr.dk den 2. juni 2015. Kan læses her: www.dr.dk/nyheder/politik/valg2015/dr-paa-faeroerne-de-fleste-faeringer-er-ligeglade-med-folketingsvalget

DR (2015b): *Lykketoft vil ikke undvære Færøerne og Grønland på tinge*. Publiceret på dr.dk den 3. juni 2015. Kan læses her: www.dr.dk/nyheder/politik/valg2015/lykketoft-vil-ikke-undvaere-faeroerne-og-groenland-paa-tinge

DR (2015c): *Høgni: Forholdet mellem Danmark og Færøerne er udemokratisk*. Publiceret på dr.dk den 18. juni 2015. Kan læses her: www.dr.dk/nyheder/politik/valg2015/video-hoegni-forholdet-mellem-danmark-og-faeroerne-er-udemokratisk

Folketinget (2015): *Tilskud til folketingsgrupperne*. Kan læses her: www.ft.dk/folketinget/folketingets_administration/tal_og_regnskaber/folketingsgrupperne.aspx

Grundloven (1849): *Danmarks Riges Grundlov*.

Javnaðarflokkurin á Fólkatíngi (2015): *Lars Løkke um leiklutin hjá føroysku og grønlandsku fólkatingsumboðunum*. Publiceret på hjemmesiden jaf.fo den 3. marts 2016. Kan læses her: www.jaf.fo/lars+lokke+um+leiklutin+hja+foroyску+og+gronlandsku+folkatingsumbodunum.html

Jyllands Posten (2015): *Skal færinger og grønlændere forsat sidde i Folketinget?* Publiceret i Jyllands Posten den 3. juni 2015. Kan læses her: cast.ku.dk/pdf/jyllandsposten030615valg.pdf

Kringvarp Føroya (2013): *2000 føroyingar arbeiða uttanlands*. Publiceret på kvf.fo den 20. september 2013. Kan hentes her: kvf.fo/netvarp/sv/2013/09/20/2000-froyingar-arbeia-uttanlands#.V1bAKFfLS3I

Kringvarp Føroya (2014): *Einki X við D á fólkatingsvalinum næsta ár*. Kan hentes her: kvf.fo/netvarp/uv/2014/10/21/dalet-export-934277#.V1VrSlfLS3I

Kringvarp Føroya (2015a): *Endaligt úrslit*. Publiceret på hjemmesiden kvf.fo den 18. juni 2015. Publiceret på hjemmesiden kvf.fo den 18. juni 2015. Kan hentes her:

kvf.fo/val/f2015

Kringvarp Føroya (2015b): *Í Andgletti*. Kan hentes her: kvf.fo/andgletti

Kringvarp Føroya (2015c): *Fáa pening at keypa lögfrøðiliga hjálp fyri*. Publiceret på kvf.fo den 30. december 2015. Kan hentes her: kvf.fo/netvarp/uv/2015/12/30/fa-pening-keypa-lgfriliga-hjlp-fyri#.VxT7uGNie3I

kvf.fo/netvarp/uv/2015/12/30/fa-pening-keypa-lgfriliga-hjlp-fyri#.VxT7uGNie3I

Kringvarp Føroya (2015d): *Her er úrslitið av veljarakanningini*. Publiceret på kvf.fo den 11. juni 2015. Kan læses her: kvf.fo/greinar/2015/06/11/si-grafikken-her-er-urslitid-av-veljarakanningini#.V1aRAfLS3I

kvf.fo/greinar/2015/06/11/si-grafikken-her-er-urslitid-av-veljarakanningini#.V1aRAfLS3I

Portal.fo (2015): *Fólkatingsvalini síðstu tíggu árin – veljarin færri valmøguleikar*.

Publiceret på Portal.fo den 10. juni 2015. Kan læses her:

portal.fo/folkatingsvalini+sidstu+tiggju+arini+ndash+veljarin+faerri+valmoguleikar.html

Politiken (2015): *Er det her, valget bliver afgjort?* Publiceret på politiken.dk den 18. juni 2015. Kan læses her: politiken.dk/magasinet/feature/ECE2717654/er-det-her-valget-bliver-afgjort/

Sjálvstýrisflokkurin (2013): *Uppskot til samtyktar um at taka av føroysku*

fólkatingsessirnar. Kan hentes her:

logting.fo/files/casestate/14071/085.13%20U.t.s%20um%20at%20taka%20av%20foeroysku%20folkatingsessirnar.pdf

Social- og indenrigsministeriet: *Partistøtte*. Se her: valg.sim.dk/valg/partistoette.aspx

Spyr.fo (2015): *Tín meining telur*. Kan læses her: www.spyr.fo